

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Problematika eura jako společné měny Evropské unie

Jan Doseděl

© 2017 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jan Doseděl

Podnikání a administrativa

Název práce

Problematika eura jako společné měny Evropské unie

Název anglicky

The Issue of the Euro as a Common Currency of the European Union

Cíle práce

Cílem teoretické části diplomové práce je představit princip fungování Evropské unie a eurozóny v rámci společné měny, analyzovat vývoj evropské integrace a popsat instituce a mechanismy evropské měnové politiky. Hlavním cílem analytické části diplomové práce je analýza základních makroekonomických ukazatelů vybraných zemí eurozóny a zhodnocení přínosu přijetí eura pro sledované země. V druhé polovině analytické části práce bude zhodnocena připravenost České republiky na přijetí eura na základě plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií.

Metodika

Teoretická část bude zpracována metodou deskripce. Bude vycházet ze studia odborné literatury, a to jak z knižních, tak elektronických zdrojů. Analytická část bude zpracována metodou komparace, analýzy časových řad a deskripce, kde data budou vycházet převážně z údajů Eurostatu, Evropské centrální banky, České národní banky a Českého statistického úřadu. Sledované ukazatele budou hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, úroková míra a platební bilance a budou analyzovány v časové řadě o délce 10 let.

Doporučený rozsah práce

50 – 60 stran

Klíčová slova

Euro, EU, eurozóna, HDP, nezaměstnanost, inflace, úroková míra, platební bilance

Doporučené zdroje informací

- BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. Makroekonomie: nové jevy a perspektivy. 2. dopl. a přeprac. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
- BRŮŽEK, Antonín, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. Evropská měnová integrace a Česká republika: nové jevy a perspektivy. 1. vyd. Praha: Velryba, 2007, 197 s. ISBN 978-808-5860-191.
- ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. [online]. 2014 Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. 2014 Dostupné z: <http://www.czso.cz/>
- EUROSTAT. [online]. 2014 Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
- EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. [online]. 2014 Dostupné z: <https://www.ecb.europa.eu>
- GRAUWE, Paul de, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. Economics of Monetary Union: přínosy a náklady konvergence. Ninth edition. Editor Ivana Pečinková. Praha: C. H. Beck, 2003, ix, 269 pages. ISBN 978-019-9605-576.
- KUNEŠOVÁ, Hana. Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy. 2. dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, xviii, 319 s. ISBN 80-717-9455-4.
- LACINA, Lubor. Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2007, xxvii, 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.
- REVENDA, Zbyněk, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR. 1. vyd. Editor Ivana Pečinková. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, 191 s. ISBN 978-807-3251-208.
- REVENDA, Zbyněk, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. Peněžní ekonomie a bankovníctví: nové jevy a perspektivy. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.
- ZAHRADNÍK, Petr, Gabriela SMRČKOVÁ a Martin ZÁKLASNÍK. Vstup do Evropské unie: přínosy a náklady konvergence. Vyd. 1. Editor Ivana Pečinková. Praha: C. H. Beck, 2003, 191 s. ISBN 80-717-9472-4.
-

Předběžný termín obhajoby

2016/17 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 12. 3. 2017

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 3. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 03. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Problematika eura jako společné měny Evropské unie" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2017

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D. za veškeré rady a doporučení, které mi předával při vedení diplomové práce, a to vždy s trpělivostí a ochotou. Dále bych chtěl poděkovat celé své rodině a zejména přítelkyni, která mi byla tou největší oporou.

Problematika eura jako společné měny Evropské unie

Souhrn

Diplomová práce se zabývá zkoumáním problematiky eura jako jednotné měny Evropské unie, všech okolností, které k zavedení měny vedly a makroekonomickou analýzou vybraných zemí, které společnou měnu přijaly. Teoretická část práce představuje princip fungování Evropské unie a eurozóny v rámci společné měny, analyzuje vývoj evropské integrace, popisuje instituce a mechanismy evropské měnové politiky, včetně všech důležitých uzavřených smluv a historických souvislostí, které k založení Evropské unie směřovaly. Analytická část diplomové práce zkoumá základní makroekonomické ukazatele vybraných tří zemí eurozóny a zhodnocuje přínos přijetí eura pro sledované země. Vybrané státy jsou Německo, Slovensko a Lotyšsko. Země byly vybrány z důvodu rozdílného období, ve kterém přistoupily do eurozóny. Zkoumané ukazatele jsou HDP, nezaměstnanost, inflace, úroková míra a platební bilance a zkoumané období je rok 2007-2016, tedy 10 let. Druhá část analýzy zhodnocuje připravenost České republiky na přijetí eura na základě plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií. Definiuje tak současnou sladěnost české ekonomiky s eurozónou a vhodnost či nevhodnost možného přístupu České republiky ke společné měně euro.

Klíčová slova: euro, Evropská unie, eurozóna, HDP, nezaměstnanost, inflace, úroková míra, platební bilance, Maastrichtská konvergenční kritéria

The Issue of the Euro as a Common Currency of the European Union

Summary

This thesis examines the issue of the euro as the single currency of the European Union, all the circumstances which led to the introduction of the currency and macroeconomic analysis of selected countries that have adopted the common currency. The theoretical part presents the operating principle of the European Union and the euro in the framework of a common currency, analyzes the development of European integration, describes the institutions and mechanisms of the European monetary policy, including all relevant contracts and historical context, which established the European Union. The analytical part of the thesis examines the basic macroeconomic indicators selected three eurozone countries and evaluates the benefits of accepting the euro countries monitored. Selected countries are Germany, Slovakia and Latvia. The countries were chosen because of the different periods in which they joined the eurozone. Investigated indicators are GDP, unemployment, inflation, interest rate and balance of payments, and the period studied is the year 2007-2016, ie 10 years. The second part of the analysis assesses the Czech Republic's preparedness to answer a euro on the basis of the Maastricht convergence criteria and defines the current alignment of the Czech economy with the euro area and thus defines the suitability of a possible accession of the Czech Republic's participation in the euro.

Keywords: euro, European union, eurozone, GDP, unemployment, inflation, interest rate, balance of payments, Maastricht convergence criteria

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Definice měnové unie	14
3.2 Evropská měnová unie	15
3.2.1 Evropský měnový systém a princip jeho fungování.....	19
3.3 Euro jako společná měna eurozóny.....	21
3.3.1 Eurozóna	22
3.3.2 Nečlenské státy Evropské unie, které používají euro jako svou měnu.....	24
3.3.3 Území, která mají úzkou vazbu svých národních měn na měnu euro	24
3.3.4 Nevýhody Eura	25
3.3.5 Výhody Eura	26
3.3.6 Monetární politika Evropské centrální banky.....	26
3.3.7 Maastrichtská konvergenční kritéria.....	29
3.3.8 Pakt stability a růstu.....	30
3.3.9 Makroekonomický dohled	32
3.3.10 Fiskální úmluva.....	32
3.3.11 Evropský semestr	33
3.3.12 Bankovní unie	34
3.3.13 Záchrané mechanismy	34
3.4 Makroekonomické ukazatele	35
3.4.1 Hrubý domácí produkt.....	37
3.4.2 Nezaměstnanost	38
3.4.3 Inflace	40
3.4.4 Úroková míra	41
3.4.5 Platební bilance.....	42
3.4.6 Měnový kurz	43
4 Vlastní práce	45
4.1 Německo	45
4.1.1 Hrubý domácí produkt Německa	45
4.1.2 Nezaměstnanost Německa	46
4.1.3 Inflace Německa	47
4.1.4 Úroková míra Německa	48

4.1.5	Platební bilance Německa.....	49
4.1.6	Celkové zhodnocení ekonomické situace Německa a přínos měny euro .	50
4.2	Slovensko	52
4.2.1	Hrubý domácí produkt Slovenska.....	53
4.2.2	Nezaměstnanost Slovenska	54
4.2.3	Inflace Slovenska	55
4.2.4	Úroková míra Slovenska.....	56
4.2.5	Platební bilance Slovenska	57
4.2.6	Celkové zhodnocení ekonomické situace Slovenska a přínos měny euro	58
4.3	Lotyšsko	60
4.3.1	Hrubý domácí produkt Lotyšska.....	61
4.3.2	Nezaměstnanost Lotyšska	62
4.3.3	Inflace Lotyšska	64
4.3.4	Úroková míra Lotyšska.....	65
4.3.5	Platební bilance Lotyšska	66
4.3.6	Celkové zhodnocení ekonomické situace Lotyšska a přínos měny euro ..	67
4.4	Porovnání makroekonomického vývoje sledovaných tří zemí	68
4.4.1	Porovnání vývoje hrubého domácího produktu	68
4.4.2	Porovnání vývoje nezaměstnanosti.....	70
4.4.3	Porovnání vývoje inflace	71
4.4.4	Porovnání vývoje úrokové míry	72
4.4.5	Porovnání vývoje platební bilance.....	73
4.5	Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií v České republice	74
4.5.1	Kritérium cenové stability	74
4.5.2	Kritérium stavu veřejných financí	76
4.5.3	Kritérium stability měnových kurzů	77
4.5.4	Kritérium konvergence úrokových sazeb	78
4.5.5	Zhodnocení aktuální ekonomické sladění ČR s eurozónou	78
5	Výsledky a diskuze	80
5.1	Ekonomická situace Německa	80
5.2	Ekonomická situace Slovenska	82
5.3	Ekonomická situace Lotyšska	83
5.4	Plnění konvergenčních kritérií v České republice	85
6	Závěr.....	86
7	Seznam použitých zdrojů	89

Seznam obrázků a grafů

Obrázek 1 - Mapa eurozóny.....	23
Obrázek 2 – Makroekonomický koloběh.....	35
Obrázek 3 – Vzorec pro výpočet výdajové metody.....	37
Obrázek 4 – Vzorec na výpočet důchodové metody	38
Graf 1 – Tempo růstu HDP v Německu za období 2007-2016 v %.....	44
Graf 2 – Vývoj nezaměstnanosti v Německu v letech 2007-2016 v %.....	45
Graf 3 – Vývoj průměrné míry inflace v Německu v letech 2007-2016 v %.....	46
Graf 4 – Vývoj úrokové míry Německa v % za období 2007-2016 v %.....	47
Graf 5 – Vývoj salda zahraničního obchodu Německa v období 2007-2016 v %.....	48
Graf 6 – Tempo růstu HDP na Slovensku za období 2007-2016 v %.....	50
Graf 7 – Vývoj nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2007-2016 v %.....	51
Graf 8 – Vývoj inflace na Slovensku v letech 2007-2016 v %.....	52
Graf 9 – Vývoj tržní úrokové míry v letech 2007-2016 v %.....	53
Graf 10 – Saldo zahraničního obchodu v mld. EUR v letech 2007-2016	54
Graf 11 – Tempo růstu HDP Lotyšska v letech 2007-2016 v %.....	58
Graf 12 – Vývoj nezaměstnanosti Lotyšska v období 2007-2016 v %.....	59
Graf 13 – Vývoj inflace Lotyšska v období 2007-2016 v %.....	60
Graf 14 – Vývoj tržní úrokové míry v letech 2007-2016 v %.....	61
Graf 15 – Saldo zahraničního obchodu Lotyšska v mld. EUR.....	62
Graf 16 – Tempo růstu reálného HDP ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %....	69
Graf 17 – Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %.....	70
Graf 18 – Vývoj inflace ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %.....	71
Graf 19 – Vývoj úrokové míry ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %.....	71
Graf 20 – Saldo platební bilance pro sledované země v období 2007-2016 v mld. EUR...	73
Graf 21 – Vývoj indexu spotřebitelských cen v letech 2011-2017 v %.....	74
Graf 22– Saldo vládních institucí v období 2011-2017 v %.....	75
Graf 23 – Dluh vládních institucí v poměru k HDP v období 2011-2017 v %.....	76
Graf 24 – Dlouhodobé konvergenční úrokové sazby v období 2011-2017 v %.....	77

1 Úvod

Proces integrace evropských států historicky sahá do 50. let 20. století, kdy se po druhé světové válce objevila snaha o nastolení spolupráce na poli ekonomiky a zejména bezpečnosti. Vznik samotné Evropské unie je tak vyústěním dlouhodobého integračního procesu. Mezi zeměmi se začaly odstraňovat obchodní bariéry, národní trhy se začaly propojovat a státy tak mohly vyrábět ve větších objemech a s nižšími náklady. Zákazník tak měl díky vyšší konkurenci možnost většího výběru zboží v různé kvalitě a získal tím výhodu při výběru zboží či služeb.

První krok integrace evropského prostoru se stal v Paříži roku 1951, kdy bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli. V tomto společenství vznikla integrace zejména na průmyslovém poli. Roku 1957 poté následoval vznik Evropského hospodářského společenství, jehož vznik byl základem pro následující období rozvoje volného pohybu zboží, služeb, osob i kapitálu a k odstraňování cel a jiných překážek. Rok 1967 znamenal rok integrace Evropského společenství uhlí a oceli, Evropského společenství atomové energie a Evropského hospodářského společenství do takzvaného Evropského společenství, pod jehož názvem existovalo až do samotného vzniku Evropské unie, tak jak ji známe dodnes, v roce 1993. Ve stejném roce vznikla Smlouva o Evropské unii, kde byla stanovena pravidla integrace a kooperace členských zemí.

Pravidla integrace stanovená v roce 1993 se týkala zejména obchodní spolupráce, bezpečnosti, zahraniční politiky a také vzniku jednotné měny euro. Společná měna vznikla ve své podstatě v roce 1999 a v současné době již funguje v 19 z 28 členských zemích Evropské unie. V současné době je euro společně s americkým dolarem nejvýznamnější měnou v mezinárodním prostředí a jeho síla stále roste s tím, kolik zemí k němu nově přistoupí a jak sílí jeho vliv v globálním měřítku. Německo, jako jedna ze zkoumaných zemí v této diplomové práci, se stalo členem Evropské unie již od samého počátku v roce 1993 a zkoumané posttotalitní země Slovensko, Lotyšsko a Česká republika společně v roce 2004, kdy se zároveň zavázali k přijetí eura jako společné měny, k čemuž také na Slovensku a Lotyšsku již došlo. Česká republika zatím termín přijetí měny nestanovila, ačkoliv má k tomu veškeré ekonomické předpoklady.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části diplomové práce je představit princip fungování Evropské unie a eurozóny v rámci společné měny, analyzovat vývoj evropské integrace a popsat instituce a mechanismy evropské měnové politiky. Teoretická část práce se zabývá Evropskou unií jako celkem a představuje historii evropských integračních procesů již od konce druhé světové války, kdy evropské národy začaly kooperovat svou politikou zejména na poli obchodu a bezpečnosti, až do vzniku společné měny euro v roce 1999. V první části práce jsou také popsány základní makroekonomické ukazatele, jimiž jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, úroková míra a platební bilance. Další popisované ukazatele v teoretické části práce jsou Maastrichtská konvergenční kritéria, na jejichž základě je v analytické části práce popsáno jejich plnění Českou republikou.

Hlavním cílem analytické části diplomové práce je analýza stanovených makroekonomických ukazatelů vybraných zemí eurozóny a zhodnocení přínosu přijetí eura pro sledované země. Vybrané země pro makroekonomickou analýzu jsou Německo, Slovensko a Lotyšsko. Země byly vybrány záměrně s cílem porovnat jejich vývoj za sledované desetileté období a zejména pro Slovensko a Lotyšsko zanalyzovat přínos přijetí eura, který pro ně proběhnul v roce 2009, respektive 2014. V druhé polovině analytické části práce je zhodnocena připravenost České republiky na přijetí eura na základě plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a současné politiky vlády, která zatím nestanovila žádný termín pro přijetí jednotné měny.

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce je zpracována zejména metodou deskripce, která vychází ze studia odborné literatury, a to jak z množství knižních, tak elektronických zdrojů. V historickém sledu jsou zde popsány jednotlivé části vývoje evropské integrace a to od 50. let 20. století do vzniku eura roku 1999. Analytická část je zpracována metodou komparace, analýzy časových řad a deskripce, kde data vychází zejména z údajů Eurostatu, Evropské centrální banky, České národní banky a Českého statistického úřadu. Sledované

ukazatele jsou hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost, úroková míra a platební bilance a jsou analyzovány v časové řadě o délce 10 let.

V první části analytického zpracování práce jsou sledované země, tedy Německo, Slovensko a Lotyšsko, stručně charakterizovány a následně metodou komparace v jednotlivých podkapitolách zhodnoceny a popsány stanovené makroekonomické ukazatele a zhodnocen přínos přijetí eura jako společné měny a celý stav ekonomiky sledované země. V následující kapitole jsou země a jejich vývoj porovnány na základě provedených analýz časových řad a je popsán jejich společný vývoj v Evropě a Evropské unii jako celku. Dílčí cíl diplomové práce je zpracován formou komparace stanovených Maastrichtských konvergenčních kritérií pro vstup do eurozóny s hodnotami, které plní Česká republika a je zde zhodnocena celková politika a možná připravenost české ekonomiky pro přístup k jednotné měně euro.

3 Teoretická východiska

3.1 Definice měnové unie

Jako měnová unie se nazývá určitý způsob spojení dvou nebo více států, kde formou propojení je volný pohyb služeb, zboží, pracovních sil a kapitálu a nejvyšší formou je poté možné nahrazení národní měny daných zemí, jednou společnou měnou, která začne fungovat na území propojených zemí a zcela se tak přenesse národní měnová suverenita na vyšší, nadnárodní úroveň.

Vznik takové unie, kde je používána jednotná měna, může být zapříčiněn více důvody. Unie může vzniknout určitým náhlým rozhodnutím nebo postupným a déletrvajícím vyjednáváním. Ke zmíněným náhlým rozhodnutím o přechodu k měnové unii dochází například v důsledku politického vyjednávání či rozhodnutí. Stalo se tak například při vytvoření měnové unie na území dnešního Německa v roce 1990, kde byla spojena západní a východní část jednou měnou. Déletrvající vyjednávání ve většině případů probíhá jako postupné sjednocování měnových a hospodářských politik sjednocených členských zemí dané unie.

Realizace jednotné měnové unie může být buď úplná, nebo neúplná. V měnové unii neúplné mají jednotlivé státy svou vlastní měnu a unie funguje na principu pevně zařizovaných kurzů a vzájemné směnitelnosti daných měn. Na druhou stranu měnová unie úplná funguje na principu jedné společné měny pro všechny členské státy a v daných zemích tak plně nahrazuje jejich předchozí národní měnu. Prvním krokem ke vzniku jednotné úplné unie je bezhotovostní oběh vytvořené společné měny a současné měny dané země zároveň, kde nová společná měna zatím obíhá na principu bezhotovostního styku, kde platí „žádné zákazy, či žádné nucení“ k užívání a platbě. Pokud se však nová společná národní měna stane jediným platícím prostředkem daných členů, vzniká úplná měnová unie a je tak již plně zrušen oběh předchozích měn jednotlivých národů.

Vznik společné měny a měnová unie, jako způsob integrace daných států má však své výhody i nevýhody. Mezi nevýhody spojené s přechodem na společnou měnu lze například zařadit celkový objem finančních nákladů souvisejících se zavedením dané měny, členové

unie také ztratí určitou část své měnové suverenity, a také země ztratí jeden z nástrojů své politiky hospodaření, což je manipulace s měnovým kurzem. Vstup do měnové unie má však i několik výhod, a to zejména ve snižování kurzového rizika předchozí měny daného státu, snižuje se také celkový objem devizových rezerv, díky předpokládané vyšší mobilitě pracovní síly se snižuje i průměrná míra nezaměstnanosti, snižuje se také míra inflace a dochází ke zlepšování celkové strídmosti při sestavování rozpočtů daných zemí. (Kunešová, Markvan, 2005, 256 s.)

3.2 Evropská měnová unie

Začátek evropské snahy o integraci a propojení zejména obchodu a obrany vznikl v roce 1951 smlouvou v Paříži. K vyšší formě integrace poté došlo na základě Římských smluv podepsaných v roce 1957, které daly popud vzniku Evropského hospodářského společenství, zkráceně EHS. Vůbec první nápad o realizaci měnové unie s jedinou platnou měnou na evropském kontinentu vznikl právě v EHS na konci šedesátých let minulého století. S touto myšlenkou přišli vrcholní představitelé států, které v té době byly členy tohoto společenství. K realizaci této myšlenky došlo ve městě Haag, kde v roce 1969 schválili komplexní hospodářskou a měnovou unii. Vznik této unie měl veliký vliv na celkovou politiku a také na hospodaření daných členských zemí. Tato dohoda totiž nově zahrnovala možnost volného pohybu služeb, pracovních sil a zboží a dohoda měla vliv i na veškeré nastavené smlouvy či tarify proti třetím zemím. Tyto rozdíly tak zahrnovaly komplexní vliv na členské státy oproti předchozí, pouze celní, unii.

Jednotná unie tak stála za vznikem fixního devizového kurzu, kde měla být zahrnuta budoucí možnost úplné směnitelnosti měn členských států nebo vznik jedné měny pro členské státy. Vytvoření takové unie bylo podmíněno současným vznikem společné fiskální a hospodářské politiky, kde by fungovala fiskální integrace v minimální míře, jelikož tímto ohledem se měla zabývat jednotná politika měnová proti třetím zemím. Nutnou součástí vzniku takové unie byl vznik společného orgánu s rozhodovacími pravomocemi, který by rozhodoval o míře tendencí integrace. Předpokládalo se tak postupné vytráčení suverenity daných národních orgánů a přechod těchto pravomocí na jednotnou organizaci. (Sipko, 1999, 431 s.)

Nově vzniklé hospodářské a politické společenství bylo pojmenováno Evropské hospodářské společenství, zkráceně EHS. Stalo se historicky jedním z největších a nejvlivnějších společenství tohoto typu na světě. Jednalo se totiž o propojení jak na obchodní bázi, tak na poli měnových rezerv zlata a dalších měn sloužících ke směně. V dalších letech se hlavně na popud Francie začalo uvažovat o vzniku jednotného a zároveň mezinárodního subjektu se společnou měnou a začalo se tak uvažovat o vzniku jedné společné měny pro všechny státy a jedné měnové unie. Tato unie a měna měla podle představ tehdejších politiků vzniknout již v roce 1968, kdy se devizové kurzy nacházely ve stabilní situaci. (Sipko, 1999, 432 s.)

Pokud se hovoří o vzniku Evropského hospodářského společenství, musí se zmínit 4 rozdílné myšlenky a plány o historickém vývoji EHS, které vznikly v rozmezí let 1969 až 1970. Ze čtyř plánů poté vznikly dva myšlenkové proudy. Jeden proud reprezentovali ekonomové, tvořili takzvanou hospodářskou školu, a druhý tvořili monetaristé, kteří tvořili školu měnovou.

Ekonomickou školu protlačovalo a podporovalo zejména Holandsko a Německo, kde lídrem této školy se stal Němec Schiller. Školu měnovou zastávala Francie a Belgie a hlavní představitelé byli Barre a Giscard d'Estaing. Oblasti, ve kterých se uvedené školy nejvíce rozcházely, byly zejména svobodný pohyb kapitálu, odstranění národní suverenity a platební bilance.

Hlavní představitelé daných škol tak postupem času vytvořili dvě možnosti na vznik unie se stejnou měnou. Vznikl tak plán Barreho a plán Schillera, kde oba prezentovali svůj pohled na zavedení jedné společné měny pro členské státy unie.

Plán Barreho jasným způsobem stanovil, jak má dojít ke vzniku úplného hospodářského a měnového sjednocení a tento plán lze dělit do tří etap:

1. První část (rok 1970 až 1971) stanovovala, že bude schválena deklarace o hospodářské spolupráci ve střednědobém horizontu. Dané státy měly sladit svou úvěrovou politiku

uskutečňovanou guvernéry svých centrálních bank a měly se jednoznačně definovat pravidla o pohybu devizových kurzů mezi členskými státy a vůči třetím zemím.

2. V další části (rok 1972-1975) se autor zaměřoval na vznik legislativního a institucionálního vymezení, které mělo sloužit pro vznik jednotné měny na kapitálový trh v mezinárodním měřítku. Devizové kurzy daných členů unie a jejich odchylky neměly přerůst jednocentní hranici a po vzniku nové jednotky pro zúčtování s názvem Special Drawing Rights, zkráceně SDR, měly veškeré odchylky členských států podléhat společnému kontrolnímu mechanismu.

3. Další etapa (rok 1975) měla nejprve definovat, zda na základě rozhodnutí hlavní komise Evropského hospodářského společenství pokračovat v období let 1976 až 1978 v předchozí etapě. Měl zde vzniknout jednotný systém bank, který měl být vypracován společnou prací guvernérů jednotlivých členských zemí a jejich centrálních bank a také zde měl vzniknout společný fond pro vytváření rezerv a mělo dojít ke standardizaci jednotlivých systémů daní a jako hlavní cíl mělo dojít ke vzniku společné měny, jednotné pro všechny členské státy měnové unie. (Němeček, 2000, 248 s.)

Druhý plán od představitele německé ekonomické školy Schillera, měl fungovat na principu společné hospodářské politiky členských zemí Evropského hospodářského prostoru. Právě propojení stávajících národních hospodářských politik byl jednou z nejvyšších priorit pro tento plán vzniku jednotné měny a lze ho rozdělit do čtyř částí.

1. První část obsahovala tvorbu předpokladů a doporučení pro sjednocovací tendence jednotlivých politik hospodaření. Mělo zde dojít k postupnému snižování svobod pro volný pohyb kapitálu mezi členskými státy a dojít na jednotnou společnou koordinaci.

2. V další části měl být Radou ministrů Evropského hospodářského společenství přijat návrh o doporučení, které spočívalo v celkové harmonizaci hospodaření a byly zde zahrnuty i rozpočty jednotlivých národů a jejich hospodářská politika. Tento proces koordinace měl probíhat prostřednictvím jednotlivých centrálních bank a jejich hlavních představitelů, tedy guvernérů a také na poli vzniklého Měnového výboru, zároveň však měl

vzniknout i určitý proces pomoci mezi státy ve střednědobém horizontu. Tento proces tak měl v budoucnu odstranit veškeré nesrovnalosti a nevyrovnanosti na poli hospodářské politiky.

3. Další část se zabírala opatřeními, které souvisely s měnou a předchozí politikou měnových kurzů. Zejména ve Spolkové republice Německo odmítali jakoukoliv formu kontroly a upřednostňovány zde byly devizové kurzy fixní. Plán Schillera obsahoval jasné předpoklady pro jednotné a důsledně kontrolované sjednocení hospodářských aktivit a cílů jednotlivých národů. Tato část se měla zabírat přijetím stanovisek, které se týkaly propojení financí, hospodářství a měn jednotlivých států.

4. Čtvrtá část se vyznačovala přechodem na celkovou nadstátnost, což znamenalo, že veškeré aktivity týkající se financí, hospodářství a měn členských států se převedou na jednotlivé agendy Evropského hospodářského společenství. V konečné části měli všichni členové unie přejít na jednu společnou měnu a měly se zavést jasné garance pro devizové kurzy, které měly být fixní, jelikož v tomto plánu pro vznik měnové unie byly pohyblivé devizové kurzy odmítány. Všechny body byly podmíněny tvorbou jednotného měnového subjektu v mezinárodním měřítku, společného pro všechny. (Sipko, 1999, 435 s.)

Oba zmíněné přístupy a jejich zastánci poté usilovali roku 1970 o najetí podobností a sladění obou principů. Poté byly komisí Evropského hospodářského společenství požádáni ministři jednotlivých zemí a hlasovali o definovaných bodech a hledali shodu ve svých názorech. Lucemburský premiér Werner poté založil takzvaný Wernerův výbor, který měl zpracovat zprávu o hledání podobností v definovaných plánech. Veškeré odlišnosti v plánech měly být jednoznačně určeny a jejich počet se měl snížit na minimální množství. Zajištění stabilních kurzů deviz bylo základem principu definovaném ve Wernerově plánu.

Werner tak na základě odlišností musel vytvořit ještě druhý plán, který se stal kompromisem mezi plánem Barreho a Schillera a protnul tak školu monetaristů a ekonomů. Hlavní princip tohoto plánu byl přechod veškeré měnové i fiskální politiky z národní úrovně na úroveň institucí Evropského hospodářského společenství. Plán Wenera byl poté schválen ministry hospodářství a financí členů unie v květnu roku 1971.

Obsahem plánu byl popis procesu pro vznik první části měnové a hospodářské unie, a to v období roku 1971 až 1973. Byla zde řešena oblast devizových kurzů a jejich nestability, nebyly zde však vyřešeny možné ztráty, pokud dochází od centrálních bank k intervencím, později však byly navrženy a schváleny kompenzace a náhrady při intervenčním procesu. Na problém intervencí a stále zesilujícího se postavení amerického dolaru na mezinárodním poli upozorňovali vedoucí představitelé centrálních bank, stejně jako na neúplnou definici úvěrů pro členské země, které mají problém s nerovnovážnou platební bilancí. (Němeček, 2000, 248 s.)

Dřívější brettonwoodský měnový systém se rozpadl a v důsledku toho docházelo ke vzniku nerovnováhy na poli hospodářství. Docházelo také ke zvyšování rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států v období roku 1973 a 1974, a to v důsledku ropného šoku v tomto období. Anglie, Irsko a Dánsko tak v návaznosti na tyto události odešly z EZVO, tedy Evropského sdružení volného obchodu (anglicky EFTA – European Free Trade Association), které bylo těmito státy založeno již v roce 1960, a rozhodly se tak v roce 1973 přistoupit na členství v Evropském hospodářském společenství a plán Wenera díky novým členům nebyl realizován. Vznikla však alespoň kooperace zvaná „měnový had“, která se týkala devizových kurzů a byla přijata částí států v Evropě s vyspělým průmyslem.

Hlavními iniciátory pozdějšího vzniku Evropského měnového systému byla Francie a Spolková republika Německo a dá se říci, že vznikl jako reakce na potřebu existence určité oblasti, kde bude měnová stabilita. Centrální banky jednotlivých členských zemí se tak dohodly a vznikla stanoviska se závaznými pravidly, kde cílem bylo pevně provázat měny členských zemí a poté spravedlivě rozdělit veškeré náklady spojené s uvedeným procesem. Veškeré detaily a definice, jakým způsobem bude fungovat Evropský měnový systém, byly poté schváleny na konci roku 1978 a jejich platnost se datuje k březnu roku 1979. (Sipko, 1999, 434 s.)

3.2.1 Evropský měnový systém a princip jeho fungování

Evropský měnový systém vznikl na základě vytvoření ERM (Exchange Rate Mechanism), tedy mechanismu devizových kurzů, kde byl tento uvedený mechanismus tvořen měnami

jednotlivých členských národů, tedy Francie, Holandska, Irsko, Dánska, Německé spolkové republiky, Itálie, Lucemburska a Belgie. Poté se k mechanismu přidaly i další členské země, a to konkrétně v roce 1990 Velká Británie, roku 1989 Španělsko, roku 1992 Portugalsko, roku 1996 Finsko, roku 1995 Rakousko a Řecko roku 1998.

Výše uvedené aktivity tak byly úspěšně odstartovány a na jejich základě bylo poté nachystané zrevidování Římských smluv. V prosinci roku 1991 tak byla v Maastrichtu tato revize projednána na Evropské radě. Poté musela být tato revize ratifikována parlamenty jednotlivých 12 členských zemí a vstoupila v platnost listopadu roku 1993 s názvem Smlouva o Evropské unii neboli Maastrichtská smlouva. (Drdla, Rais, 1999, 133 s.)

Maastrichtská smlouva obsahovala rozložení postupu při vzniku měnové unie. Plán se jinak nazýval Deloresova zpráva a byl rozlišen do tří časových period.

1. První část obsahovala plán pro období roku 1990 až 1993 a jejím cílem byla koordinace měnového hospodářství mezi členskými státy, hlavně ohledně výše úrokových sazeb, kurzové stability a inflace a podpora a dokončení jednotného trhu.

2. Druhá část probíhala roku 1994 a měla se zabývat hlavně dosažením progresu ohledně fiskální politiky členských států a mělo se v této části ohlídat plnění stanovených kritérií konvergence, jelikož to byl nutný předpoklad pro docílení nominální konvergence a státy tak mohly vstupovat do třetí části vzniku hospodářské a měnové unie. Konvergenčními kritérii byly stabilita měnového kurzu, zdravý stav veřejných financí, cenová stabilita a celková udržitelnost konvergence. Důležitou součástí byl nově vzniklý Evropský měnový institut, zkráceně EMI a nahradil tak dřívější Fond evropské měnové spolupráce.

3. Ve třetí části se členskými státy, které úspěšně plnily Maastrichtská konvergenční kritéria a mohli tak vstoupit do třetí části hospodářské a měnové unie, zafixovaly k 1. lednu roku 1999 kurzy jejich národních měn k euru, dle předem daných přepočtených koeficientů. European Currency Unit neboli Evropská měnová jednotka se transformovala na euro poměrem jedna ku jedné a tato měna tak začala v zatím bezhotovostním režimu fungovat v 11 členských zemích.

Evropský měnový institut neboli EMI byl v roce 1998 nahrazen Evropskou centrální bankou, zkráceně ECB. Mechanismus manipulace s devizovými kurzy, zkráceně ERM, ukončil svou činnost a byl nahrazen novým ERM II a každý stát, který byl členem, do něj musel vstoupit minimálně 2 roky před přijetím eura. (Kunešová, Markvan, 2005, 256 s.)

3.3 Euro jako společná měna eurozóny

Euro označené symbolem € je oficiální měnou všech členů Evropské unie, kteří jsou zároveň i členy eurozóny. Zemí, které přijaly euro jako svou jedinou a oficiální měnu a nahradily tak svou předchozí, je aktuálně 19. Patří sem Finsko, Irsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Itálie, Irsko, Portugalsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Estonsko, Kypr, Slovinsko, Slovensko, Lucembursko, Německo, Francie a Nizozemsko. Ke společné měně přistupovaly tyto země postupně, kdy jako první v lednu roku 1998 tuto měnu přijalo hned 11 států a bylo to Lucembursko, Francie, Belgie, Francie, Nizozemsko, Irsko, Německo, Portugalsko, Španělsko, Rakousko a Itálie. Řecko přistoupilo k euru v roce 2001. Roku 2007 se své národní měny vzdalo Slovinsko a přijalo euro. K 1. lednu roku 2008 euro přijaly Malta a Kypr. Roku 2009 vstoupilo do eurozóny také sousední Slovensko a roku 2011 Estonsko. Na začátku ledna roku 2014 se přidalo Lotyšsko a zatím posledním členem eurozóny se stala Litva, k 1. lednu roku 2015.

Národní měny se zatím nevzdalo 9 členů Evropské unie. Vyjednali si trvalou či pouze dočasnou výjimku od přijetí eura, anebo zatím neplní požadovaná Maastrichtská konvergenční kritéria. Tyto státy, které zatím euro jako svou měnu nepřijaly, jsou Dánsko, Chorvatsko, Polsko, Anglie, Bulharsko, Maďarsko, Švédsko, Rumunsko a také Česká republika. Euro je jako společná měna Evropské unie zároveň druhá nejvyužívanější měna s ohledem na oblast mezinárodního převodu peněz a zároveň je také jednou z velice důležitých rezervních měn, jelikož kupříkladu v Africe existuje mnoho oficiálních měn daných států, které jsou pevně svázány právě s měnou eurozóny.

ECU se nazývala měnová jednotka, která byla jakýmsi předchůdcem eura samotného. Tato jednotka byla vytvořena uměle a měla sloužit jako jakýsi koš předchozích národních měn členských států. Tato měnová jednotka byla zejména využívána centrálními bankami, při

případných devizových intervencích na měnovém trhu a sloužila tak jako měna rezervní či zúčtovací pro členské státy. (Euroskop, 2015)

Roku 1999 byla zavedena měna euro pro členy eurozóny. Zavedena byla při začátku třetí části HMU neboli Hospodářské a měnové unie. Tohoto roku byla tak definitivně nahrazena zúčtovací uměle vytvořená jednotka ECU. Euro se ze začátku používalo jako prostředek a měna pro bezhotovostní platební styk, teprve až v roce 2002 začaly být vytvářeny první bankovky a mince, nazývaly se eurobankovky a euromince. Hodnota bankovek byla stanovena na 500, 200, 100, 50, 20, 10 a 5 EUR.

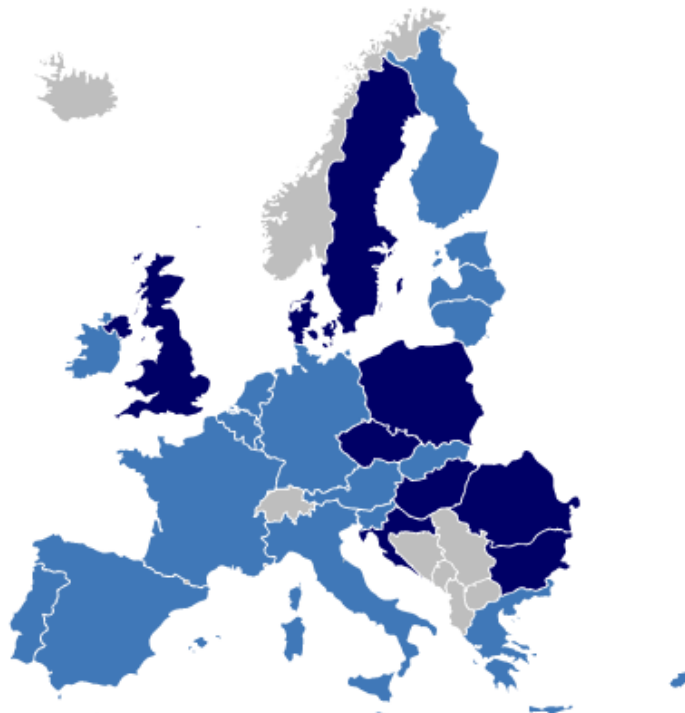
Vzhled bankovek je pro všechny členské země stejný a nelze podle jejich vzhledu identifikovat, která daná centrální banka je vydala a odkud tak pochází. Mince měny euro jsou však naopak odlišné. Jednu stranu mají všechny stejnou a ta druhá je různá, charakteristická určitým symbolem podle země národní banky, kde byla vydána. Euromince jsou celkově rozděleny na 100 centů a jeho jednotky jsou 50, 20, 10, 5, 2 a 1 cent a 2 a 1 euro.

Veškerou správu nad touto jednotnou a oficiální měnou drží ECB neboli Evropská centrální banka, což je jeden z nejdůležitějších úřadů celé Evropské unie, avšak výdej mincí a bankovek mají pod správou centrální banky jednotlivých národů členských států. (Zavedení eura v České republice, 2015)

3.3.1 Eurozóna

Níže uvedený obrázek číslo 1 zobrazuje celý evropský kontinent. Státy, které jsou vybarveny světle modrou barvou, jsou státy, které přijaly euro jako svou měnu a jsou tak členy eurozóny. Státy vybarveny tmavě modrou barvou jsou státy, které jsou členy Evropské unie, avšak se na jejich území neplatí eurem, ale stále používají své národní měny. Šedě vybarvené státy jsou země, které nejsou vůbec členy Evropské unie, a tak společnou měnu nepoužívají.

- Členský stát EU používající euro jako svou měnu
- Členský stát s jinou měnou, než je euro
- Země mimo EU

Obrázek 1 - Mapa eurozóny, (Euroskop – Evropský systém, 2016)

V Evropské unii dále existují 3 státy, které si vyjednaly výjimku z přijetí eura, jako společné měny. Na základě podepsané smlouvy nebo uskutečněného referenda. Tyto země jsou Dánsko, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a Švédsko. Dánsko si při vstupních jednáních do Evropské unie vyjednalo ve Smlouvě o Evropské unii trvalou výjimku z přijetí eura. V praxi to znamená, že je jen na Dánsku, zdali se jednou rozhodne euro přijmout nebo ne, ale žádný z orgánů unie ho nemůže donutit. Dánsko se však zavázalo k dodržování flukтуаčního pásma na hodnotě +/- 2,25 %, jelikož se k tomu zavázalo jako člen ERM II. Z hlediska veřejného mínění panuje obecně v Dánsku euroskepticismus, tedy určitá forma skepse vůči rozhodování a fungování Evropské unie. Občané Dánska obecně nedůvěřují zvyšování politické integrace států, k čemuž Hospodářská a měnová unie s jednotnou měnou vede. Dánsko má však i dlouhodobé důvody, které se týkají vnitřní politiky, k neúčasti v eurozóně.

Severské Švédsko nemá na rozdíl od Dánska ve Smlouvě o přístupu k Evropské unie vyjednanou trvalou výjimku o přistoupení k euru. Euro v této zemi nepřijali zejména

z důvodů politických. Roku 2003 se ve Švédsku konalo referendum o přijetí eura a občané se k přijetí postavili negativně. Důvod této země k neúčasti v eurozóně je také jejich neplnění kritérií o zdravých veřejných financích. (Plchová, 2010, s. 168)

Trvalou výjimku o nepřijetí eura jako jednotné měny si vyjednalo také Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Tato země má tuto výjimku zakotvenou ve své přístupové Smlouvě o Evropské unii. Tato země je však momentálně ve specifickém postavení, jelikož 23. června 2016 občané hlasovali v referendu o odstoupení z Evropské unie a hlasování dopadlo negativně pro celou Evropskou unii, jelikož občané rozhodli 51,9 % o takzvaném *Brexitu* (z anglického „British“ a „exit“, britský odchod), tedy o odchodu z celé unie. Spojené království Velké Británie a Severního Irska, tak společnou měnu již pravděpodobně nikdy nepřijme a oním Brexitem se v této zemi pouze potvrdil obecný euroskepticismus jejich občanů.

Postoj, který je v těchto tří zemích jednoznačně negativní vůči Evropské unii, tak celkově komplikuje situaci v eurozóně. Zejména Brexit a postoje v uvedených zemích jsou velkým zdrojem problémů a Evropská unie jako celek tak má čím dál více problémů se svým směřováním. Největším problémem je to, že euroskepticismus těchto zemí se poté projevuje na celkové politice a vnější i vnitřní nestabilitě Evropské unie jako celku. (Euroskop, 2016)

3.3.2 Nečlenské státy Evropské unie, které používají euro jako svou měnu

Oficiální měnu euro nepoužívají jen členové eurozóny. Existují i státy, které vůbec členové Evropské unie nejsou a zároveň měnu euro jako svou národní používají. Tyto státy jsou San Marino, Monako, Kosovo, zámořské francouzské území Svatý Bartoloměj, Miquelon a Saint-Pierre, Dhekelia a Akrotiri (autonomní britské území s vojenskou základnou, která se nachází na Kypru a díky Kypru tak mají zákony tohoto člena eurozóny), Černá Hora, Vatikán a Andorra. Monako, Vatikán, San Marino a Andorra mají navíc právo vydávat své vlastní euromince. (Plchová, 2010, s. 168)

3.3.3 Území, která mají úzkou vazbu svých národních měn na měnu euro

Mezi státy, které mají svou národní měnu pouze navázanou na měnu euro, patří Bosna a Hercegovina, která má měnu navázanou na euro v režimu pevně daného kurzu. Dalších 14

zemí je z afrického kontinentu a svoje národní měny, což je ve všech případech takzvaný CFA frank, mají navázaný na euro z důvodu již dřívějšího napojení daných měn na francouzský frank. Tyto země jsou Benin, Gabun, Kamerun, Mali, Pobřeží Slonoviny, Senegal, Togo, Čad, Burkina Faso, Guinea-Bissau, Kongo, Niger, Rovnicková Guinea a Středoafriická republika.

Další zemí, která se nachází na evropském kontinentu, je Bulharsko, které má svou národní měnu navázanou na euro již sedmnáct let, tedy od roku 1999 a zatím si samo neurčilo datum přístupu do takzvaného ERM II. Následující země používají podobně jako země předchozí, z Afriky, CFA frank, jelikož jejich dřívější měna byla frank francouzský a mají tak svou měnu navázanou na euro. Tyto země jsou Wallisa, Nová Kaledonie, Futuna a Francouzská Polynésie. Následující země mají své národní měny opět pevně navázané na euro. Tyto země jsou Komory, Princův ostrov, Kapverdy a Svatý Tomáš. Jejich národní měny se postupně nazývají komorský frank, svatotomášská dobra a kapverdské escudo. (Plchová, 2010, s. 169)

3.3.4 Nevýhody Eura

Jednotná unie nepřináší pro evropský kontinent pouze pozitiva, avšak přináší s sebou i rizika či určitá negativa. Jedno z negativ je například to, že úrokové sazby a směnný kurz již není možné používat jako prostředek pro měnovou či obchodní politiku. Další a podstatné riziko či negativum je také například pohyb kapitálu, který je neomezený a může se zde tak stát, že dochází k přemísťování zdrojů z oblastí, kde je produktivita nižší do oblastí s produktivitou vyšší.

Jednoznačným negativem je zde ztráta suverénní monetární politiky členských států, jelikož přechodem k euru se daná pravomoc jednotlivých centrálních bank převádí na Evropskou centrální banku. Tato banka poté měnovou politiku, včetně politiky inflace, provádí bez ohledu na ekonomické či národní zájmy daného státu, ale s ohledem na zájmy eurozóny jako takové, což pro daný národ nemusí být vždy výhodné. Přechod na jednotnou měnu s sebou také přináší veliké množství nákladů na tento přechod. Tyto náklady se týkají celkové adaptace na společnou měnu, náklady na zaměstnance, úředníky a management, náklady na informační materiál, na informování klientů, na zajištění

počítačových sítí, školení zaměstnanců, zpracování veškerých dat a dalších návazných nákladů. (Euroskop, 2016)

3.3.5 Výhody Eura

Pozitivem při přistoupení k jednotné měně je jednoznačný progres států při evropské integraci, která sjednocuje společnou monetární politiku. Jednotná měna také spojuje v celém prostoru eurozóny celkově více než 290 miliónů obyvatel Evropy a toto území se tak stává jedním z největších finančních a likvidních trhů. Euro se také stává po americkém dolaru konkurencí na poli rezervních měn ve světě, jelikož se nadále rozšiřuje jeho působnost a používá se již například na světovém trhu s obligacemi. Společná měna má také přínos v podpoře dlouhodobě udržitelného růstu v oblasti hospodářství, jelikož má takzvaný disciplinární vliv na politiku hospodářství, zejména na vyrovnané střednědobé veřejné rozpočty, a také na potřebu provádění strukturálních reforem, což má vše vliv na dlouhodobě udržitelný růst hospodářství. Nová měna a její využívání také jednoznačně snižuje řadu transakčních nákladů, které souvisí například s placením vedení účtu v bankách, či s úplným snížením výdajů na poplatky za bankovní operace a přeshraniční styk. Dalším pozitivem pro obyvatele států, které jsou členy eurozóny, je také vyrovnávání rozdílnosti cen a transparentnosti v jejich vytváření. Je totiž jednodušší ve stejné měně jednoznačně a rychle určit, zda je zboží výrazně dražší či ne. Snižuje se zde tak kurzové riziko mezi státy. Tyto výhody tak mají za následek zjednodušení a veliké zrychlení přeshraničních plateb, které se v podstatě z pohledu eurozóny stávají platbami vnitrostátními. (Euroskop, 2016)

3.3.6 Monetární politika Evropské centrální banky

Samotný vznik Hospodářské a měnové unie byl doprovázen vznikem takzvaného ESCB neboli Evropským systémem centrálních bank, jehož součástí jsou všechny národní centrální banky členských států Evropské unie, a také ECB neboli Evropskou centrální bankou.

Hlavním smyslem vzniku Evropského systému centrálních bank je zejména koordinace kurzové a monetární politiky v celé unii a zároveň také dohled nad stabilitou samotného eura. Každá země, která je členem Evropské unie a podílí se tak na její politice je

v rozdílném ekonomickém i politickém postavení a je tak o to složitější společnou monetární politiku koordinovat. Pro plnění vytyčených cílů, tak má měnová politika Evropské unie jasně stanovené organizační uspořádání a definován právní rámec pro její fungování. (Rais, 1999, s. 98)

Evropská centrální banka i celý systém s názvem ESCB byly založeny k datu 1. července roku 1998 a odpovědnost za měnovou politiku v Evropské unii převzaly k 1. lednu roku 1999. Sídlo centrální banky Evropské unie se nachází v německém městě Frankfurt nad Mohanem. Evropská centrální banka je autonomním právním subjektem a je součástí systému ESCB, stejně jako všechny centrální národní banky členů Evropské unie, nezávisle na jejich členství či nečlenství v eurozóně. Činnost Evropské centrální banky je plně transparentní, členské státy jsou plně informované o její práci a zároveň se všechny aktivně podílí na její činnosti. Plná informovanost jednotlivých států o politice systému ESCB je také důležitá s ohledem na celkovou efektivitu její práce z pohledu společné a jednotné měnové politiky Evropské unie. Na chodu celého systému ESCB se všechny státy podílejí také kvůli upisování základního kapitálu. (Euroskop, 2016)

Při zasedáních na mezinárodní či evropské úrovni je banka zastoupena svým prezidentem, který je do své funkce jmenován Radou guvernérů centrálních bank jednotlivých národů a volební období má pro tuto funkci délku 8 let. Opakování mandátu u této funkce není dovoleno. Mario Draghi, bankéř a ekonom z Itálie, je současným prezidentem Evropské centrální banky, a to od listopadu roku 2011. Guvernérem italské národní banky je již od roku 2006.

Rozhodovací a řídicí orgány Evropské centrální banky jsou Generální rada, Výkonná rada a Rada guvernérů. Poradním orgánem Evropské centrální banky je Generální rada, která zajišťuje koordinaci a spojení činností Evropského systému centrálních bank s bankami, které se nachází mimo eurozónu. Jeho funkce tak zároveň napomáhá dalším možným členům ke vstupu do Hospodářské a měnové unie. Výkonná rada má za úkol zejména řešit každodenní podmínky na kapitálovém a peněžním trhu, a to na operativní úrovni. Je to řídicí orgán eurozóny a další jeho úkol je také splňovat nařízení stanovená Radou guvernérů a také řízení Evropské centrální banky na každodenní bázi a zajišťovat měnovou

politiku eurozóny na základě rozhodnutí Rady guvernérů. Výkonná rada má 6 členů a na jejich jmenování musí existovat konsenzus mezi členskými státy eurozóny. Hlavním rozhodovacím orgánem s největším množstvím pravomocí v Evropském systému centrálních bank je Rada guvernérů. Guvernéri centrálních bank jednotlivých států eurozóny, společně se členy Výkonné rady, mají pravidelně dvakrát měsíčně zasedání. Mezi hlavní náplň práce tohoto orgánu patří evaluace dosavadního progresu v monetární a celkové ekonomické situaci eurozóny, celkové určování monetární politiky a určování úrokových sazeb, které jsou následně využity při půjčkách z Evropské centrální banky pro banky komerční. (Kunešová, Markvan, 2005, 256 s.)

Hlavní náplní pro činnost Evropské centrální banky je tedy zejména koordinace a utváření jednotné monetární politiky eurozóny, koordinovat obchod na trhu deviz, stále udržovat cenovou stabilitu, udržovat funkční finanční styk, koordinovat výdej papírových eurobankovek, dohlížet na peněžní ústavy eurozóny a spravovat měnové rezervy jednotlivých členských států.

Evropská centrální banka má společně s centrálními bankami jednotlivých členských států pro splnění vytyčených cílů volný prostor v užívání všech nástrojů měnové politiky. Mezi nejvíce významné patří zejména operace na volném trhu, které jsou potřebné především pro korigování bankovní likvidity, korigování tržních úrokových sazeb a pro určování celkové orientace budoucí měnové politiky. Pro tuto politiku používá Evropský systém centrálních bank těchto pět druhů nástrojů:

1. Přímé transakce – slouží pro prodej či nákup vhodných aktiv na daném trhu
2. Transakce reverzní – ty se dále rozdělují na operace jemného doladění, strukturální, dlouhodobého charakteru a operace hlavní
3. Emise dluhových cenných papírů – slouží pro rozšíření likvidity například při jejím nedostatku na trhu

4. Měnové swapy – zahrnují v sobě transakce forwardové s cizí měnou a transakce souběžné spotové

5. Akceptování termínovaných vkladů – slouží k ovlivňování trhu s likviditou

Stálé facility jsou dalším možným nástrojem, který patří pod správu Evropského systému centrálních bank a slouží pro ovlivňování měnové politiky. Cílem pro centrální banky je koordinovat na trhu jednodenní úrokové sazby, korigovat obecný výhled budoucí měnové politiky a také určitým způsobem pohlcovat a nabízet jednodenní likviditu, takzvanou likviditu přes noc. Facility může být buď vkladová, anebo mezní zápůjční.

Posledním nástrojem pro měnovou politiku, který se vztahuje v Evropském systému centrálních bank k úvěrovým institucím, jsou minimální rezervy. Jsou užívány jako nástroj pro měnovou politiku, avšak není to pro tuto politiku primární nástroj. Slouží zejména pro určování a koordinaci krátkodobých úrokových sazeb na poli mezibankovního trhu.

Dle charakteristiky Laciny (2007) jsou svébytné operace na měnovém trhu prováděny Evropským systémem centrálních bank v určitém sledu. Nejdříve se vyhláší nabídkové řízení, poté protistrana na tuto nabídku reaguje přípravou a podáním své nabídky, Evropský systém centrální banky tyto nabídky shromažďuje, poté se vyhláší výsledky a řízení se přiděluje vítězi, jednotlivá řízení o přidělení se potvrzují a transakce se poté vypořádávají. (Lacina, 2007, s. 320)

3.3.7 Maastrichtská konvergenční kritéria

Nový člen Evropské unie se zároveň ihned stává součástí Hospodářské a měnové unie. Stalo se tak například i s Českou republikou, avšak pro vstup do závěrečné fáze přijetí eura, takzvané třetí etapy, musí být jednotlivými státy splněna daná konvergenční kritéria, která se nazývají Maastrichtská konvergenční kritéria. Kritéria jsou 4 a byla sepsána v nejstarším nizozemském městě Maastricht v únoru roku 1992. Ve Smlouvách o založení Evropské unie vstoupila v platnost 1. listopadu roku 1993.

1. Kritérium udržitelných veřejných financí – toto kritérium se rozděluje na dvě složky, které jsou Kritérium veřejného dluhu a Kritérium schodku veřejných financí. Kritérium týkající se veřejného dluhu představuje jasně definovanou hranici, kde veřejný dluh dané země nesmí překročit 60 % HDP. Kritérium schodku u veřejných financí definuje omezení, že tento schodek nesmí překročit 3 % HDP daného členského státu. Obě tyto kritéria jsou na sebe navázána a musí být udržitelná a danou zemí plněna ve stejný okamžik, poté se tato fiskální kritéria považují za dostačující a splněná.

2. Kritérium cenové stability – toto kritérium definuje hranici pro míru inflace, která nesmí překročit o více než 1,5 procentního bodu průměrnou míru inflace v Evropské unii. Tato průměrná míra je stanovena na základě hodnot ze tří zemí unie, které mají míru inflace nejnižší.

3. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb – zde se za nejdůležitější považuje úroková daňová sazba dané země za rok, který předchází vstupu do eurozóny. Tato sazba nesmí překročit průměr tří zemí z Evropské unie, které dosáhly v segmentu cenové stability nejlepších hodnot. Toto kritérium poté nesmí být překročeno o více než 2 procenta v dané zemi.

4. Kritérium směnného kurzu – pro toto kritérium byla vytvořena takzvaná zúčtovací nebo rezervní jednotka Evropské unie s názvem ECU. Byla to jednotka, kterou používají centrální banky členských států, pokud na devizovém trhu dochází k intervencím a sloužila jako koš pro dřívější měny jednotlivých členských zemí. Stát, který se chce ucházet o společnou měnu euro, by se měl 2 roky před vstupem do měnové unie stát členem v Evropském měnovém systému ERM II. (Plchová, 2010, s. 179 – 182)

3.3.8 Pakt stability a růstu

Tento pakt právních norem pro Evropskou unii byl schválen v Amsterdamu roku 1997. Schválen byl Evropskou radou a do dnešní doby již byl vícekrát pozměněn a jedná se o část Maastrichtské smlouvy. Hlavním principem tohoto paktu je nutnost odpovědného hospodaření bez nadměrně vysokého schodku rozpočtu. Pakt také slouží pro určování

fiskální politik jednotlivých národů. Část pravidel platí pouze pro členské státy eurozóny a část pro všechny členy Evropské unie.

Určená pravidla se dělí na pravidla nápravná a preventivní. Nápravná opatření se používají v tom případě, kdy v určité členské zemi dochází k neudržitelné fiskální politice v dlouhodobém měřítku a kdy má daná země nadměrný schodek státního rozpočtu. Opatření při nadměrném schodku jsou také definována v Maastrichtských konvergenčních kritériích.

Vládní dluh nesmí překročit 60 % HDP dané země a vládní deficit 3 % HDP. Nápravná opatření, která se při porušení těchto hodnot použijí, jsou například zahájení takzvaného EDP, což je opatření při nadměrném deficitu, a pokud členská země poruší pravidla, tak se po ní vyžaduje vytvoření bezúročného depozitu o velikosti 0,2 % HDP. Nápravná opatření se poté zvyšují, pokud daná země výše zmíněné opatření pro snížení nadměrného schodku nevytvoří. Zvyšování opatření spočívá v možném udělení pokuty, která je složená z přeměny bezúročného depozitu a může se ještě dále navyšovat o takzvanou variabilní část, která je každoročně ukládána, dokud země nepřijme funkční opatření. (Zoppé, 2013)

Každá členská země, která se nachází v problémech a nedodržuje daná pravidla, je konstantně sledována a má povinnost informovat o veškerých přijatých opatřeních a musí také přijmout veškerá nutná strukturální opatření pro vyřešení a zlikvidování nadměrného deficitu. Tyto nezbytná opatření vychází z programově stanoveného ekonomického partnerství.

Opatření preventivní mají za cíl tvořit dlouhodobě konzistentní fiskální politiku jednotlivých členů a zároveň se také snaží předejít tvoření nadměrných deficitů členských států. Základními opatřeními pro dodržování těchto cílů jsou například povinnost členských států Evropské unie orientovat se na rozpočtové cíle pro podíl deficitu na HDP ve střednědobém měřítku, které je stanoveno pro každou členskou zemi individuálně.

Ať se jedná o členu či nečlenu eurozóny, všichni musí jednoručně zpracovávat analýzy svých výsledků a dat, kde u nečlenů se zpracovávají programy konvergenční a u členů

programy stabilizační. Tyto programy a data jsou poté poskytnuty institucím Evropské unie a jednotlivé orgány vyhodnocují, jakým způsobem země plní své závazky, které z Paktu stability a růstu vyplývají. Dalším pravidlem pro tato opatření je poté nutnost přizpůsobování výdajů na rozpočet jednotlivých zemí k rychlosti růstu potenciálního HDP ve střednědobém měřítku.

V případě nedodržení a odchýlení se od tempa růstu potenciálního HDP, může země obdržet pokutu ve formě peněžní sankce, která je stanovena jako úročný vklad o výši 0,2 % HDP dané země. Všichni členové měnové unie poté vytvářejí návrhy rozpočtů a předkládají je Komisi Evropské unie, která následně kontroluje, zdali jsou v souladu se závazky dané země. Pokud se rozpočet neshoduje se závazky země, musí daná země rozpočet přepracovat a předložit nový návrh. (Europa.eu, 2016)

3.3.9 Makroekonomický dohled

Dohled nad makroekonomickými ukazateli funguje pro napravování a samotné odhalování nerovnováhy v makroekonomickém měřítku. Tato nerovnováha má být odhalena dříve, než se může v budoucnu prohloubit a mohou nastat větší a závažnější diference na poli konkurenceschopnosti. Tento dohled tak slouží k předejití a včasnému odhalení této potenciální makroekonomické nerovnováhy, která by se následně mohla dostat z jednoho členského státu do dalších, čemuž se evropské orgány snaží právě tímto dohledem předejít a řešit ho dříve, než nastane. (Zoppé, 2013)

3.3.10 Fiskální úmluva

Vznikla na základě nutnosti zvýšit rozpočtovou odpovědnost států v eurozóně. Smlouva se prioritně vztahuje ke členům měnové unie a je platná od ledna roku 2013.

Jedno z pravidel stanovených ve fiskální úmluvě je to, že v případě nadměrného schodku rozpočtu je daná země nucena přijmout opatření a procedury, která jsou navržena Evropskou komisí pro Evropskou radu, která je následně zemi při nedodržení pravidel předloží. Další povinnosti jednotlivých zemí je předkládat emisní plány, které se týkají vládou vydaných dluhopisů. Dokumenty se vydávají Evropské komisi a Radě Evropy. Při neplnění podmínek země obdrží od Evropského soudního dvoru pokutu do maximální

velikosti 0,1 % svého HDP. Další z povinností pro členské země je také možnost projednání a vzájemném ovlivňování budoucích či současných reforem hospodářské politiky. Dle aktuální nutnosti také probíhají minimálně dvakrát v roce schůzky členských států eurozóny a jejich účelem je projednat veškerá témata spojená s jednotnou měnou.

Další z pravidel je pravidlo vyrovnaného rozpočtu. Každá z členských zemí zde musí vymezit rámec, v němž si vytyčí střednědobé cíle s přebytkovým či vyrovnaným státním rozpočtem a musí zároveň stanovit i opravné mechanismy, které nastanou, pokud země své cíle nedodrží. Posledním pravidlem je trvalé snižování vládního dluhu, pokud překročí 60procentní podíl na HDP. (Evropa, 2016)

3.3.11 Evropský semestr

Tímto názvem je označen přesně stanovený a koordinovaný cyklus pro 6 měsíců dlouhý časový harmonogram, který byl vytvořen jako reakce na hospodářskou a finanční krizi v Evropské unii. Cílem tohoto cyklu je zabezpečit zdravé využívání veřejných financí v koordinaci s Paktem stability a růstu a předcházet a předpovídat určité hospodářské nerovnováhy v členských státech. Dalšími cíli jsou koordinace fiskální a strukturální politiky, podpora stability a konvergence všech členských států Evropské unie a také podporovat zaměstnanost a celkový hospodářský růst.

Země vždy v listopadu zveřejní roční analýzu růstu a tímto okamžikem začíná období Evropského semestru. Analýza má za úkol seznámit evropské orgány s prioritami politiky dané země, zejména ty, co se týkají podpory zaměstnanosti a podpory růstu. Další součástí této analýzy je také zpráva o případných obranných mechanismech, při potenciálně hrozící nerovnováze v makroekonomických ukazatelích členských zemí a o jejich případné velikosti a povaze.

V prvních dvou měsících roku poté Rada Evropy roční analýzu daných zemí projednává a tvoří z ní závěry a zhodnocení. Strategické kroky a budoucí hlavní výzvy na poli hospodářství jsou stanovovány v měsíci březnu, kde jsou zároveň jednotlivé státy vyzvány k aplikaci těchto směrů v budoucím vývoji. V průběhu dubna poté státy musí předkládat

programy týkající se konvergence a stabilizace a jejich vlastní národní programy pro reformy.

V těchto návrzích se stanovuje rozpočtová strategie ve střednědobém měřítku. V následujícím měsíci Evropská komise vyhodnocuje a kontroluje předložené dokumenty a navrhuje k nim další opatření a závěry. Červen a červenec jsou poté měsíce, které slouží pro jednotlivé státy k akceptování všech doporučení od Evropské komise a jejich aplikování do vlastní činnosti. (Euroskop, 2016)

3.3.12 Bankovní unie

Na začátku roku 2012 byla Evropskou radou projednávána možnost vzniku unie jednotlivých bankovních institucí a v květnu tohoto roku Rada představila základní obrysy této unie. Unie vznikla zejména kvůli nutnosti čtyř klíčových reforem, které se dotýkají zejména supervize či dohledu nad institucemi sektoru bank a o regulaci tohoto sektoru.

Čtyři základní reformy jsou:

- vytvořit přísný, jednotný a společný bankovní dohled
- vytvořit společný a jednotný systém pojištění vkladů
- vytvořit jednotné a společné bankovní regulace
- vytvořit společné a jednotné řešení problémů na bankovním trhu

(Švarcová, 2013)

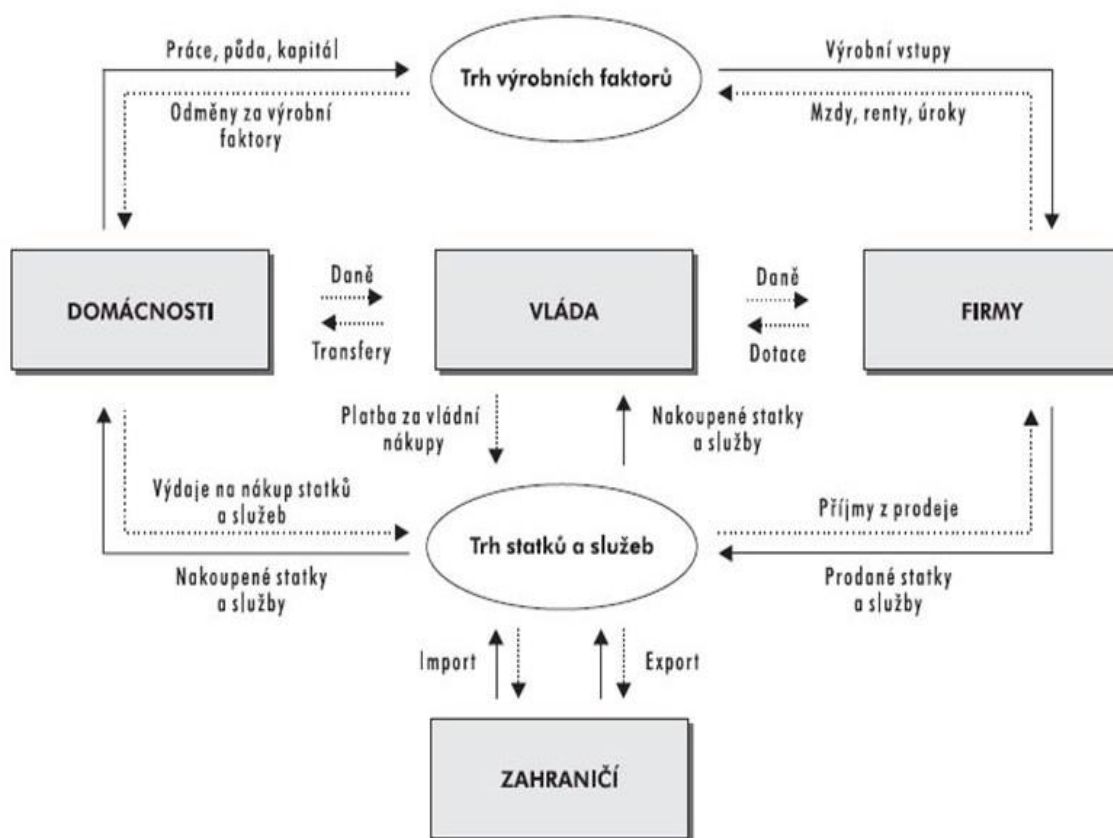
3.3.13 Záchranné mechanismy

V posledních letech se zejména díky hospodářské a finanční krizi rozšířila ekonomická nestabilita jednotlivých členských států a z tohoto důvodu vznikly v Evropské unii záchranné mechanismy. Celá měnová unie nebyla v době vzniku krize na krizi samotnou připravena. Zároveň unie neměla připravené obranné mechanismy a nemohla této krizi rozumně a rychle čelit. Nastaly tak hrozby, které mohly ohrozit celkovou důvěru v euro jako společnou měnu, země byly také ohroženy státními bankroty a tomuto chce Evropská unie předejít. Vznikly tak mechanismy záchrany, které jsou uvedeny výše, které mají zajistit stabilitu eurozóny a veškeré aktuální či stálé hrozby odvracet.

Záchranné mechanismy v sobě obsahují konkrétní programy, které nastanou při ohrožení členských zemí. Jedná se o nápravné programy a jsou v nich detailně definovány podmínky, za kterých země mohou přijímat případnou pomoc, jak mají aplikovat reformy a také veškerá úsporná opatření. Při dodržení veškerých stanovených podmínek a opatření se poté veřejné rozpočty a finance dané země dostávají na zdravou hranici a dochází k opětovnému vzniku možnosti si pro členské země půjčovat na běžných kapitálových trzích. (Zavedení eura v ČR, 2016)

3.4 Makroekonomické ukazatele

Makroekonomie jako taková je určité analyzování chování a fungování celé ekonomiky jako jednoho celku. Zaměřuje se především na důchody, hrubý domácí produkt, nezaměstnanost a cenovou hladinu. Je tak velice důležité tuto analýzu odlišovat od mikroekonomie, která je zaměřená na trh jako takový, jednotlivé firmy a jednotlivé lidi na samotném vybraném trhu. (Samuelson, Nordhaus, 2007, s. 264)

Obrázek 2 – Makroekonomický koloběh – (Pavelka, 2007, s. 9)

Pro progres celé ekonomiky musejí být přijímány taková rozhodnutí, která jsou ovlivňována jednotlivými subjekty ekonomiky, které fungují na úrovni kompletního hospodářství daných národů a patří mezi ně podniky, vláda, domácnosti a zahraničí. Makroekonomický koloběh je zobrazen na výše uvedeném obrázku číslo 2 a představuje makroekonomický systém transferů daných 4 sektorů mezi sebou.

1. Podniky – mezi podniky patří výrobci a firmy, což jsou subjekty, které vytváří statky na základě nákupu výrobních faktorů od domácností. Tyto statky poté slouží k prodeji ostatním subjektům trhu a k získání důchodů z těchto statků. Důchody mohou být investiční, vládní, soukromé či výdaje na transfery jiných odvětví. (Černohorský, Teplý, 2011, s. 214)

Podniky se dále rozdělují dle účetních potřeb daných národů na skupiny. Tyto skupiny jsou finanční společnosti a instituce, kam se počítají i Centrální banky a pojišťovny. Další jsou korporace a podniky nefinančního charakteru, poté sem patří místní a ústřední vládní sektor a živnostníci, samostatní rolníci, občanská sdružení, samostatní podnikatelé, politické strany a nadace a spolky. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 116)

2. Vláda – v tomto sektoru jde zejména o vládní regulace, které se týkají určování směru při správě státu na centrální a místní úrovni a mezi centrální bankou a všemi zákonodárnými orgány. Vláda jako nástroje používá zejména regulaci mezd a cen, rozpočtové výdaje a příjmy, koordinování exportu a importu, koordinování skrze úvěrové operace komerčních bank a další možnosti pro regulaci státu jako takového.

3. Domácnosti - mezi tento sektor patří zejména subjekty, které vlastní výrobní faktory. Tyto faktory jsou především práce, půda a kapitálové statky a jsou nadále využity podniky pro výrobu a tvorbu dalších statků a domácnosti poté za ně získávají renty, dividendy, zisk, nájemné a získávají i transferové důchody, ačkoliv to až po jejich přerozdělení. Jsou vypláceny vládou formou sociálních dávek a za tyto důchody si poté domácnosti nakupují další statky, tedy například služby či výrobky. Do této skupiny se zahrnují také příspěvky a podpory.

4. Zahraničí – je sektor tvořen nerezidenty, což jsou zahraniční firmy, domácnosti a vlády sídlící na zahraničním trhu, ale působící na trhu domácím. Na druhou stranu rezidenti sídlí v dané zemi, jsou to domácí subjekty tvořeny domácnostmi (podle místa jejich bydliště bez ohledu na státní příslušnost či vlastnictví), vládou a podniky (podle místa jejich registrace) dané země. Toto dělení na nerezidenty a rezidenty existuje z důvodů možného následujícího rozlišení toku důchodů s ohledem na export a import služeb a statků. (Černohorský, Teplý, 2011, s. 221)

3.4.1 Hrubý domácí produkt

Tento ekonomický ukazatel definuje, jak je ekonomika vybraného státu výkonná. Definuje se jednou ročně nebo čtvrtletně. Tato makroekonomická veličina představuje finální tržní hodnotu statků, které jsou ve vybrané zemi vyrobeny a zároveň v ní působí v daném časovém období.

Hrubý domácí produkt se obvykle definuje třemi metodami. Jedná se o metodu výdajovou, produkční a důchodovou.

1. Výdajová metoda – je definována jako souhrn veškerých vyprodukovaných finálních statků a služeb za určité období, které firmy v daném období dalším subjektům prodali a saldem importu a exportu statků a služeb. Obecně se rozlišují čtyři základní typy výdajů. Jsou to výdaje domácností dané země na spotřebu, značka C, hrubými soukromými investičními výdaji, značka I, vládní nákupy služeb a statků, značka G a čistý vývoz, značka NX, což představuje rozdíl mezi vývozem, značka X a importem, značka M. Vzorec na obrázku číslo 3 představuje výdajovou metodu a způsob jejího výpočtu. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 17)

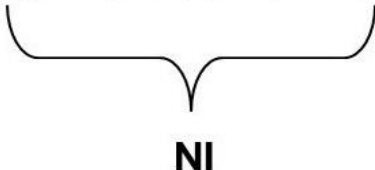
$$\text{HDP} = C + I + G + (X - M)$$

Obrázek 3 – Vzorec pro výpočet výdajové metody, (Brčák, Sekerka, 2010, s. 18)

2. Produkční metoda – neboli metoda výrobní, tvoří souhrn hrubých přidaných hodnot individuálních institucionálních odvětví či sektorů a čisté daně na produkty, které nejsou

rozvrhnuty do jednotlivých odvětví a sektorů. Slouží také jako položka vyrovnávací pro výrobní účet celkového národního hospodářství. Na straně zdrojů je zde poté zachycována produkce a mezispotřeba na straně produkce. Vzorec pro výpočet této metody je $HDP = \text{produkce} - \text{mezispotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace}$. Hrubý domácí produkt je zde tedy tvořen rozdílem produkce a mezispotřeby. Užití je oceňováno v cenách kupních a produkce v cenách základních, tudíž je strana zdrojů národního hospodářství doplněna daněmi, které jsou snižené o dotace na výrobky.

3. Důchodová metoda – hrubý hospodářský produkt je zde tvořen souhrnem primárních důchodů, které vychází z celkového národního hospodářství. Na obrázku číslo 4 je vyobrazen vzorec na výpočet metody, která obsahuje náhrady pro zaměstnance, což jsou platy, mzdy a jejich sociální příspěvky, dále výrobní a dovozní daně, čistý provozní přebytek, spotřeba fixního kapitálu a čistý důchod. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 19)

$$HDP = w + i + z + r + s + a + T_N$$

NI

Obrázek 4 – Vzorec na výpočet důchodové metody - (Brčák, Sekerka, 2010, s. 20)

3.4.2 Nezaměstnanost

Samotná nezaměstnanost je stav, kdy ve společnosti není v rovnováze nabídka lidské pracovní síly a poptávka firem po této pracovní síle. Firmy mají pracovních sil dostatek, nové zaměstnance nepotřebují a tím tak vzniká nezaměstnanost. Ekonomika celého státu je závislá na práci, jelikož to je jeden ze základních výrobních faktorů celé společnosti. Pracovní síla je nabízena na trhu práce, kde firmy či jiné neziskové organizace hledají nové zaměstnance. (Švarcová, 2004, s. 89)

Nezaměstnanost může vzniknout z několika příčin, které se rozdělují na nezaměstnanost strukturální, frikční, sezónní a cyklickou.

1. Strukturální nezaměstnanost – k ní dochází, pokud se v určitém odvětví či oboru změni podmínky, odvětví již není prosperující a podniky jsou tak nuceny zaměstnance propouštět, jelikož pracovní síla již pro daný obor není nezbytná. U odvětví tak dochází k jeho propadu, v závislosti na tom však může jiné odvětví růst, propuštění zaměstnanci se mohou určitým způsobem requalifikovat a najít si zaměstnání ve více prosperujícím odvětví. Těžební průmysl či strojírenství je typický příklad odvětví, ve kterém dochází ke strukturální nezaměstnanosti. (Helísek, 1996, s. 64)

2. Frikční nezaměstnanost – zde vzniká nezaměstnanost dobou mezi ztrátou jednoho a najitím nového zaměstnání, jedná se tedy o realizaci poptávky a nabídky na celém pracovním trhu v době, kdy člověk ztratí práci a hledá novou. Jedná se o neustálý, ale přirozený jev pohybu pracovních sil. Započítává se zde nejen doba pro najití nové práce, ale například také volno pro péči o dítě či mateřská dovolená. (Švarcová, 2004, s. 42)

3. Sezónní nezaměstnanost – jedná se o nezaměstnanost, která se váže k určitému období v roce. Například zemědělci na polích pracují zejména na jaře a v létě a přes zimu se tak stávají sezónně nezaměstnanými pracovníky. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 23)

4. Cyklická nezaměstnanost – vzniká z důvodu cyklicky se vyvíjejícího hospodářství. V době, kdy probíhá konjunktura, zaměstnanost vzrůstá, rostou i mzdy a firmy chtějí získat nové pracovní síly. Pracovních sil je však na trhu průměrně stále stejné množství a tím pádem na základě poptávky a nabídky dochází ke zvýšení ceny práce.

V době, kdy probíhá sedlo či krize poté naopak probíhá zvyšování nezaměstnanosti, dochází také ke snížení celkového objemu mezd a na trhu převažuje nabídka práce nad poptávkou a cena práce se snižuje.

Z makroekonomického pohledu se nezaměstnanost rozděluje na nezaměstnanost nedobrovolnou a dobrovolnou.

1. Nedobrovolná nezaměstnanost – do tohoto druhu nezaměstnanosti spadají lidé, kteří si práci kvůli své obživě chtějí sehnat, ale jednoduše se jim ji sehnat nedaří. O tyto lidi se

poté musí postarat státní sociální politika. Lidem bez práce stát pomáhá a zároveň kontroluje, zdali tuto pomoc pouze nevyužívají a zdali tato výpomoc příliš finančně nepřetěžuje hospodářství státu.

2. Dobrovolná nezaměstnanost - do této skupiny nezaměstnanosti se řadí lidé, kteří jsou podle své vůle dobrovolně bez práce, přestože mají možnost zaměstnání získat. Být zaměstnán není povinností, tudíž lidé mohou být dobrovolně bez práce, nýbrž stále musí dodržovat veškerá práva a povinnosti dané státem. (Švarcová, 2004, s. 45)

3.4.3 Inflace

Jedná se ve své podstatě o ovlivněnou hodnotu peněz. Tato hodnota není stálá, je ovlivňována dalšími, zejména ekonomickými faktory. Samotné tempo inflace je definováno jako procentuálně vyjádřené roční zvýšení cenové hladiny v dané zemi ve všeobecné rovině a je měřeno indexem CPI, tedy indexem spotřebitelských cen nebo dalšími podobnými cenovými indexy. Inflace může mít tři typy. Jsou to mírná inflace, pádivá inflace a hyperinflace. Mírnou inflací se rozumí takový nárůst cenové hladiny, který nemá vysoký vliv na relativní důchody a relativní ceny. Pádivou inflací se rozumí inflace, při které je tempo růstu cen průměrně 50, 100 či 200 % za rok. K hyperinflaci dochází, když tempo jejího růstu je tak vysoké, že se lidé zbavují veškerých svých peněz, jelikož ty pomalu ztrácejí svou hodnotu. Tempo může být v tisících či dokonce milionech procent za rok. (Samuelson, Nordhaus, 2007, s. 970)

Inflace samotná může mít 2 důvody jejího vzniku. Může být tažena nabídkou či poptávkou. K inflaci tažené nabídkou dochází, pokud roste cena nabídky, a díky tomu se zdražují vstupy pro výrobu, což má za následek další touhu po zvyšování platů a tím stále nabídková cena roste. Naopak při inflaci, která je tažena poptávkou, dochází k tomu, že je nabídka konstantní, ale neustále narůstá poptávka. V závislosti na růstu poptávky roste cena pro nabídku. Pracovní síly tak požadují také vyšší mzdy, rostou i celkové náklady podniků a nabídka se zdražuje. Stát může také způsobit nárůst cen nabídky a to tím, že vydává větší obnosy peněz v rozpočtu státu, tím se zvyšuje schodek rozpočtu a poptávka začne převažovat nabídku. (Helísek, 1996, s. 68)

3.4.4 Úroková míra

Tato míra určuje, jaký díl jistiny musí být věřiteli dlužníkem zaplacen za určitou půjčku a takzvaně určují cenu peněz. Obchodní společnosti tuto míru například využívají pro porovnání sazeb na trhu s tím, jak výnosné jsou jejich projekty a pokud jsou projekty výnosnější než úroková míra, tak investují. Čím více úroková míra klesá, tím roste rentabilita projektů pro firmy a výhodnost půjček pro domácnosti a půjčky jsou tak levnější, roste počet peněz v ekonomice a roste celkově hospodářství.

Úrokové sazby se rozdělují na nominální a reálnou sazbu. Nominální sazba se objevuje v sazebnících bank či v úvěrových smlouvách a spočítá se odečtením míry inflace od úrokové sazby. Reálná sazba ukazuje, jakým způsobem se mění kupní síla půjčených nebo uložených peněz v bance. Při vysoké inflaci a nižších úrokových sazbách může dojít i ke vzniku záporné úrokové sazby, což způsobuje, že hodnota peněz roste, ale ne tak rychle, aby se růst vyrovnal se současným znehodnocováním díky inflaci. Suma tak ztrácí kupní sílu, což je stav, který je výhodný pro dlužníky, klesá jim totiž velikost dluhu a věřiteli klesá hodnota půjčky. (Pavelka, 2006, s. 96)

Bankovní úrokové sazby jsou odvozovány od sazeb na trhu mezibankovním, které reagují na základní nastavení u centrálních bank. Krátkodobě určované úrokové sazby jsou centrální bankou ovlivňovány dvoutýdenní repo sazbou, díky níž jsou úročeny vklady, které zde mají uloženy banky komerční. Důležitou sazbou je také sazba diskontní, která zúročuje vklady, které si komerční banky u banky centrální uloží přes noc a je to zároveň také spodní hranice krátkodobých úrokových sazeb.

Další sazbou, která je určena centrální bankou, je sazba lombardní. Tato sazba je používána pro úročení půjček komerčních bank, které jsou poskytnuty přes noc. Banky si za tuto sazbu většinou půjčují, pokud si nemohou půjčit na trhu mezibankovním, kde na mezibankovním trhu se dle délky splatnosti určuje sazba PRIBOR, neboli Pražská mezibankovní úroková sazba a touto sazbou si banky mezi sebou půjčují. (Peníze.cz, 2016)

3.4.5 Platební bilance

Tato bilance zachycuje veškeré pohyby služeb výrobních faktorů, finančních aktiv a statků, a to v mezinárodní měřítku. V obecné ekonomické teorii se také vychází z jednodušší definice, která platební bilanci definuje jako vyjádření všech ekonomických transakcí od subjektů vybrané země se subjekty v zahraničí v určitém definovaném období.

Jedná se o bilanční účet, tudíž je základem to, že vždy musí být na obou stranách vyrovnaný. Tento účet podává informace o ekonomických ukazatelích a transakcích daného národa se zahraničím v určitém časovém měřítku a tyto informace mohou posloužit k zjištění toho, jak je ekonomika daného národa výkonná, jestli se daný stát rozvíjí a v jakém stavu je jeho celkové hospodářství a politika. (Helísek, 1996, s. 70)

Definují se dva typy platební bilance. Je to bilance účetní a tržní. Účetní bilanci představují účetní výkazy, jež obsahují veškeré transakce vybrané země se zahraničím za určité časové období a výkazy jsou vedeny podvojným účetnictvím. Tržní platební bilance představuje spojitost dvou rozdílných trhů zemí, mezi kterými proběhly transakce a zahrnuje zde tak účinky jejich kurzů. Platební bilance a její struktura je rozdělena na několik účtů. Tyto účty jsou účet finanční, běžný, kapitálový, devizové rezervy a kurzové rozdíly.

1. Finanční účet – do tohoto účtu se řadí veškeré transakce mezi zahraničím a domácími subjekty, během nichž se mění stavy prostředků u těchto subjektů. Jsou zde tedy zachycovány změny, zánik či vznik aktiv a pasiv u nebankovních, bankovních či vládních a jiných subjektů. Jedná se zde o takzvaný import a export kapitálu. Z časového hlediska se finanční účet dělí na dlouhodobý, který je delší než 1 rok a krátkodobý, který je do jednoho roku. Dělí se dále také na finanční deriváty, investice do portfolia a na přímé investice zahraničí ve vybrané zemi a přímé investice do zahraničí.

2. Běžný účet – dále se rozděluje jednotlivými podúčty na transfery, výnosovou bilanci, bilanci služeb a bilanci obchodní. Transfery se dále rozdělují na státní a soukromé a jsou to transfery peněz či zboží bez další protihodnoty. Výnosovou bilanci tvoří pracovní příjmy a její převody a kapitálové výnosy. Bilance služeb je tvořena celkovým importem a exportem a obchodní bilance je počítána metodami „cif“ nebo „fob“.

3. Kapitálový účet – tento účet obsahuje přesuny kapitálu z a do dané země a zahrnuje také transakce kapitálové či investiční. Obsahuje všechny transakce, které souvisí s převáděním vlastnických práv obyvatel vzhledem k fixním aktivům, například grantům, dále sem patří transakce souvztažné s migrací obyvatel, s možným promíjením dluhů, také převody hmotných aktiv nefinančního charakteru, například půdy a pozemky a transakce nehmotných práv, například práva autorská či patenty.

4. Změny devizových rezerv – obsahuje všechny půjčky dané země od mezinárodního měnového fondu, všechny změny devizových rezerv a celkově je tato bilance souvztažná se zásobou deviz a peněz.

5. Kurzové rozdíly – neboli saldo „chyba opomenutí“, obsahuje odhady budoucích transakcí importu či exportu, při kterých dochází ke kurzovým rozdílům. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 234-235)

3.4.6 Měnový kurz

Představuje obecně poměr, za který jsou mezi sebou směňovány národní měny. Tento poměr se také nazývá nominální měnový kurz a jedná se o množství zahraniční měny, za které si můžeme koupit měnu domácí. Tento kurz ekonomika využívá, jelikož jsou bez něj transakce při obchodování v mezinárodním měřítku nemožné. Kurz se dále rozděluje na pevný a pohyblivý.

1. Pevný měnový kurz – se velice často nepoužívá, je stanoven s ohledem na kurz amerického dolaru k jiným důležitým měnám a je stanovován centrální bankou s ohledem na celkovou hospodářskou politiku.

2. Pohyblivý měnový kurz – nazývá se pohyblivý, protože se na denní bázi mění jeho hodnota. Není jako u pevného kurzu fixovaný k jiné měně, ale je určován pouze na základě poptávky a nabídky po dané měně na finančním trhu, což je místo, kde dochází ke směňování. Využívá se běžně na finančním trhu a více než kurz pevný.

Poptávka a nabídka na trhu se velice často mění a díky tomu dochází k takzvaném zhodnocování či znehodnocení měny, jež identifikuje, zdali je výhodné či nevýhodné měnu směňovat. Pro ekonomiku daného státu je nejlepší stabilní kurz, jelikož znehodnocení i zhodnocení má na ekonomiku negativní vliv. Při znehodnocení neboli depreciaci, dochází ke snížení hodnoty domácí měny proti jiné měně a nákup cizích měn je tak ekonomicky nevýhodný, jelikož je domácí měna levnější. Při zhodnocení neboli apreciaci, má daná měna hodnotu vyšší k jiným měnám a vyplatí se tak cizí měnu na trhu nakupovat, jelikož je takový nákup ekonomicky výhodnější. (Frank, Bernanke, 2003, s. 146)

4 Vlastní práce

V této části diplomové práce jsou zhodnoceny vybrané makroekonomické ukazatele zvolených tří zemí Evropské unie. Vybrané země jsou Německo, Slovensko a Lotyšsko. Tyto tři země byly vybrány záměrně s ohledem na to, v jakém roce přijmuly euro jako svou národní měnu. Německo přijalo euro hned od jeho vzniku roku 1998, Slovensko v roce 2009 a Lotyšsko jako jeden z posledních členů až v roce 2014. Vybrané makroekonomické ukazatele jsou hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, úroková míra a platební bilance. Všechny ukazatele jsou sledovány za období dlouhé 10 let, tedy od roku 2007 do roku 2016. V další části vlastní analytické práce je zhodnocena připravenost České republiky na vstup do eurozóny a přijetí eura jako národní měny.

4.1 Německo

Spolková republika Německo je podle počtu obyvatel i rozlohy největší v Evropě a má ve světě dlouhodobě renomé jako jeden z největších světových exportérů. Z pohledu Evropské unie a eurozóny zaujímá tedy jednu z nejzásadnějších rolí. Byla to jedna ze zakládajících zemí společné unie a euro jako svou národní měnu přijalo jako jedna z prvních zemí v roce 1999.

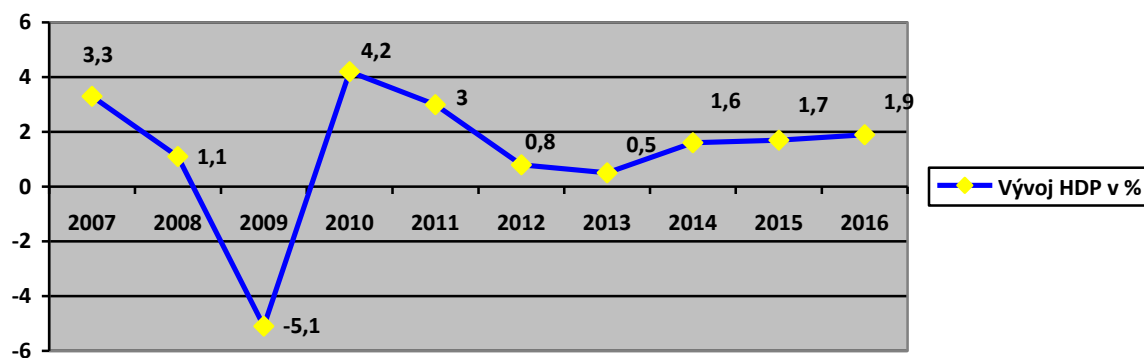
4.1.1 Hrubý domácí produkt Německa

Tento ukazatel je základním makroekonomickým ukazatelem vývoje národní ekonomiky dané země a sleduje se zde procentní nárůst mezi sledovanými obdobími, nejčastěji v ročním intervalu.

Na níže uvedeném grafu číslo 1 je zachycen procentní nárůst reálného HDP Spolkové republiky Německo za období od roku 2007 do roku 2016 a lze zde spatřit jeho nestabilní vývoj, a to zejména v letech hospodářské krize v roce 2009. Graf by se dal rozdělit na vývoj před krizí a po krizi. Německé HDP, což je ve své podstatě ukazatel ekonomické síly země, vzrostl od roku 2005 za dva roky o celá 3 % a v roce 2007 tak německá ekonomika zaznamenala velice kladný vývoj HDP i přes to, že meziročně poklesla o 0,4 %. Ekonomika byla v dobré kondici zejména díky zvyšující se poptávce ze strany

zahraničních i domácích spotřebitelů díky inovacím a největší podíl na tomto vysokém růstu měl zejména německý vývoz.

Graf 1– Vývoj reálného HDP v Německu v roce 2007-2016 v %

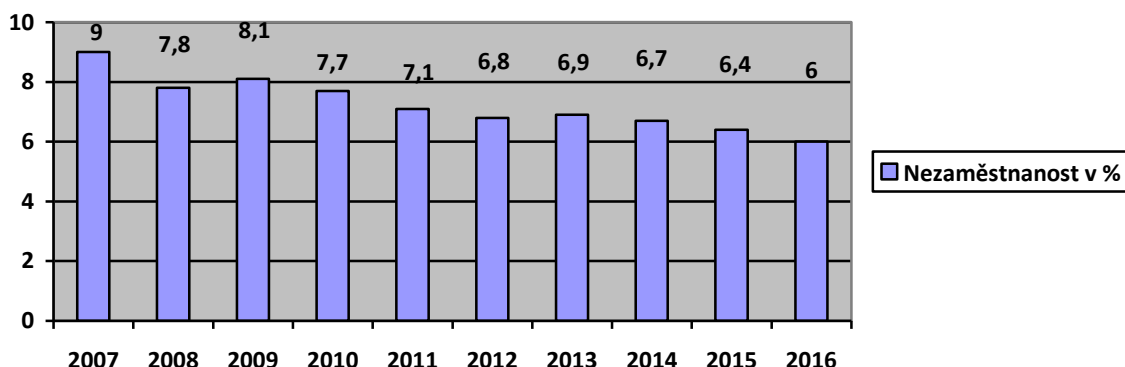
(Statistische Bundesamt, 2017, vlastní zpracování)

V roce 2008 se již začala projevovat světová krize a došlo ke snížení růstu až na hodnotu 1,1 %. Stále zde docházelo k inovacím a investicím do technologií a stavebnictví, ale rostly zároveň i ceny a díky tomu klesala spotřeba domácností a růst se zpomaloval. Rok 2009 znamenal pro Německo obrovský propad o 6,1 % meziročně, který byl způsoben světovou hospodářskou krizí, kdy důsledky této krize poznamenaly celý svět. Rok 2010 však již znamenal pro Německo rok oživení, kdy díky velké podpoře exportu a domácí spotřeby došlo k růstu v hodnotě 4,2 %. V roce 2011 došlo ke snížení růstu na hodnotu 3 %, přestože Německo po krizi stále investovalo do oživení výroby. V roce 2012 došlo k dalšímu propadu ekonomiky, a to na hodnotu 0,8 %. HDP tak stále rostlo, docházelo však ke zpomalení, což platí i pro rok 2013, kdy došlo zejména v Řecku ke krizi eurozóny. Německo však v této krizi obstálo a od roku 2014 došlo opět ke zvýšení růstu na 1,6 %, kdy od tohoto roku si Německo až do roku 2016 stále udržuje meziroční nárůst HDP, kdy v roce 2016 se růst nachází na 1,9 %. Stabilní růst si Německo v současné době udržuje zejména díky stabilní vládě a vysokému exportu.

4.1.2 Nezaměstnanost Německa

Člověk je nezaměstnaným, pokud práci aktivně hledá, je schopen pracovat, ale zároveň si práci nemůže v daný moment najít. Nezaměstnanost je teoreticky popsána v teoretické části této diplomové práce. Analytická část zpracovává německou nezaměstnanost od roku 2007 do roku 2016 v níže uvedeném grafu.

Graf 2 - Vývoj nezaměstnanosti v Německu v letech 2007-2016 v %

(Statistische Bundesamt, 2017, vlastní zpracování)

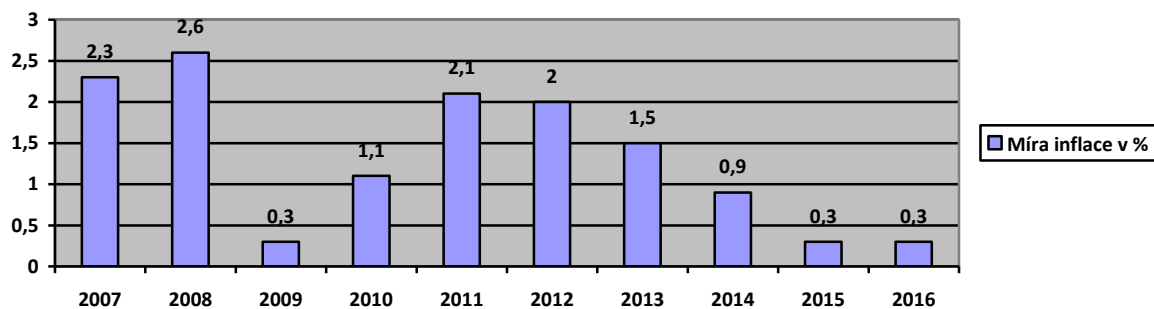
Na grafu číslo 2 je uveden vývoj nezaměstnanosti v období od roku 2007 do roku 2016. Pro Německo má pozitivní vývoj, jelikož je s mírnými výkyvy v neustále klesající tendenci. Ještě před rokem 2007 měla nezaměstnanost vysokou hodnotu 11 %, což bylo ještě stále způsobeno zánikem velikých podniků po zániku Německé demokratické republiky. Německo nebylo schopné tuto situaci efektivně a rychle vyřešit. V roce 2007 však začala fungovat německá politika podpory zaměstnanosti a nezaměstnanost se dostala na hodnotu 9 % a v roce 2008 dokonce na 7,8 %.

V roce 2009 propukla světová krize a byl v Německu zaveden nový systém zkrácené pracovní doby, což vedlo k nárůstu nezaměstnanosti na 8,1 %. Roky 2010, 2011 a 2012 byly v Německu považovány za rekordní z pohledu nízké nezaměstnanosti. Německu se po světové hospodářské krizi povedlo adekvátně podporovat zaměstnanost a projevilo se to tak na hodnotě nezaměstnanosti. Díky krizi v eurozóně nezaměstnanost v roce 2013 opět mírně stoupla, ale od roku 2014 již opět klesá a za rok 2016 Německo dosáhlo rekordně nízké nezaměstnanosti v hodnotě 6 %, což je velice dobrý výsledek i v porovnání se zbytkem Evropské unie. Tento stav je dán zejména vysokou domácí poptávkou a silnému, zejména automobilovému, průmyslu.

4.1.3 Inflace Německa

Vzniká při opakovaném růstu cen ve sledované ekonomice, kdy roste průměrná cena jednotlivých druhů zboží a je hodnocena v procentech jako vývoj průměrné míry inflace.

Graf 3 – Vývoj průměrné míry inflace v Německu v letech 2007-2016 v %

(Statistische Bundesamt, 2017, vlastní zpracování)

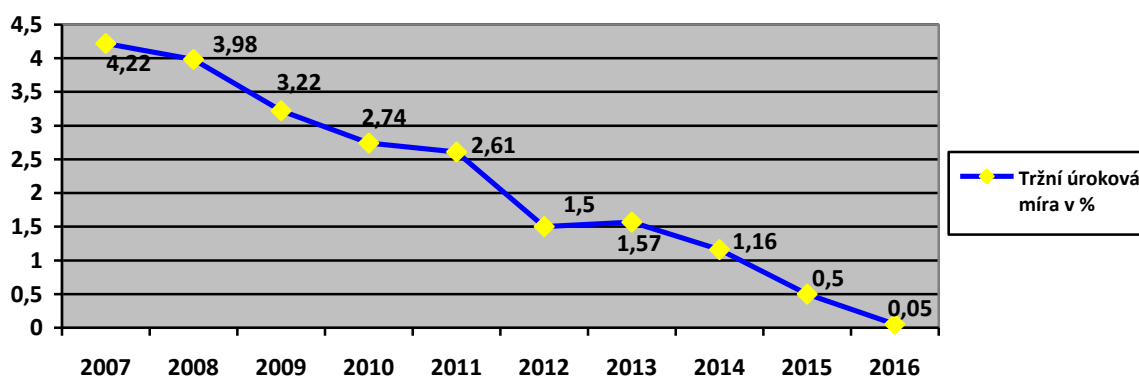
Výše uvedený graf číslo 3 zobrazuje vývoj průměrné míry inflace v Německu za sledované období 10 let. Inflace od roku 2007 neustále rostla až do roku 2008, kdy dosáhla hodnoty 2,6 %. V roce 2009 však inflace z důvodu světové hospodářské krize poklesla téměř k nulové hodnotě na 0,3 %. Propadla se tak cenová hladina a klesaly spotřebitelské ceny.

Roku 2010 však ceny opět začaly stoupat, Německo se z krize dostalo poměrně rychle a inflace v tomto roce vzrostla na 1,1 %. Roku 2011 cenová hladina pokračovala v růstu a než nastala krize v eurozóně roku 2012, rostla v hodnotě 2 %. V roce 2013 došlo v Německu také k podstatnému snížení cen pohonných hmot a inflace tak začala klesat na hodnotu 1,5 %. Roku 2014 a 2015 začaly klesat i ceny dalších statků a služeb a také ceny energií, což v roce 2015 a 2016 znamenalo pokles inflace na stejnou hodnotu jako v období světové krize v roce 2009, tedy hodnotu 0,3 %, což kopíruje vývoj i dalších států eurozóny.

4.1.4 Úroková míra Německa

Tržní úroková míra je díky monetární politice Německa a celé Evropské unie klesající, zejména z důvodu stále se snižující cenové hladiny a snaze o podporu domácí poptávky a spotřeby, jak ukazuje graf číslo 4.

Graf 4 – Vývoj úrokové míry Německa v % za období 2007-2016

(Statistische Bundesamt, 2017, vlastní zpracování)

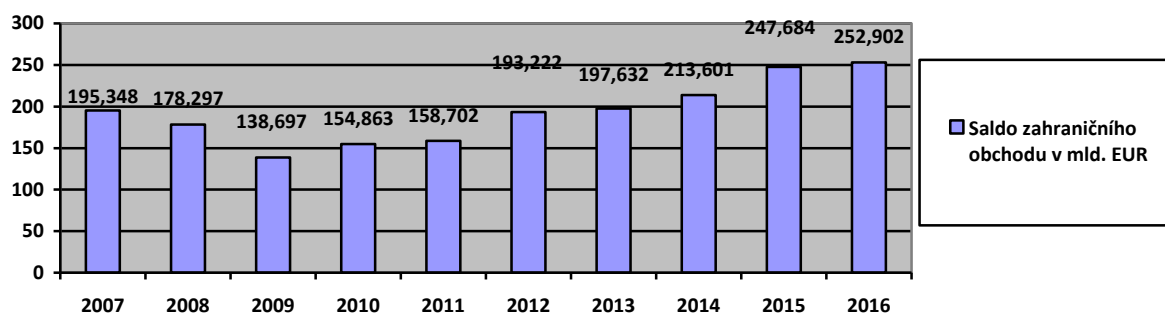
Na výše uvedeném grafu číslo 4 je zobrazen vývoj tržní úrokové míry v Německu ve sledovaném desetiletém období. Vývoj ve své podstatě kromě roku 2009 kopíruje vývoj inflace na grafu číslo 3. V letech 2007 a 2008 je úroková míra na nejvyšších hodnotách, kdy nejvyššího bodu dosáhla v roce 2007 v hodnotě 4,22 %. Díky krizi a vývoji inflace však monetární politika Německa reaguje postupným snižováním úrokových sazeb z důvodu podpory poptávky. S touto monetární politikou začalo Německo a celá EU v roce 2008 a od tohoto roku úrokové sazby neustále klesají. V roce 2009 ještě naposledy úroková míra dosahuje vyšší než 3% hodnotu, tedy 3,22 %.

V roce 2010 již má sazba hodnotu 2,74 %, poté v roce 2011 dochází k mírnému meziročnímu poklesu na hodnotu 2,61 % a v roce 2012 již je sazba na hodnotě 1,5 %. Díky krizi v Evropské unii dochází v roce 2013 k mírnému nárůstu na hodnotu 1,57 %, ale již v roce 2014 dochází opět k poklesu, a to na hodnotu 1,16 %. V letech 2015 a 2016 dochází stejně jako u inflace k poklesu téměř až k nulové hranici, kdy v roce 2016 byla úroková sazba stanovena na rekordní hodnotu 0,05 %. Tímto se snaží německá politika bojovat s klesající cenovou hladinou.

4.1.5 Platební bilance Německa

Německo je všeobecně zejména exportní zemí, kdy i v období světové krize převyšoval export nad importem a bylo tak zajištěno kladné saldo v zahraničním obchodu.

Graf 5 – Vývoj salda zahraničního obchodu Německa v období 2007-2016 v mld. EUR

(Statistische Bundesamt, 2017, vlastní zpracování)

Výše uvedený graf číslo 5 zobrazuje vývoj zahraničního obchodu v Německu za sledované desetileté období. Rozdíl exportu a importu je za celé sledované období kladný, tedy převyšuje export nad importem. V roce 2007 vzrostla bilance až na hodnotu 195,348 mld. EUR. V roce 2008 došlo k prvnímu poklesu, kdy import rostl rychleji než export a došlo ke snížení bilance. Nejvyšší propad však nastal díky krizi v roce 2009 a to až na hodnotu 138,697 mld. EUR. Meziročně tak poklesla bilance o -22,2 %.

Od roku 2010 se Německá ekonomika rychle dostávala z krize a export začal opět rychleji růst než import a roste rychleji až do roku 2016. Zejména v období roku 2012 se export prudce zvýšil a bilance se dostala na hodnotu 193,222 mld. EUR. V roce 2014 se poté bilance dostala nad úroveň 200 mld. EUR na hodnotu 213,601 mld. EUR. Roku 2016 se poté bilance dostala na rekordní hodnotu 252,909 mld. EUR. V Německu tak jednoznačně export převyšuje import, zejména díky stavebnictví a automobilovému průmyslu.

4.1.6 Celkové zhodnocení ekonomické situace Německa a přínos měny euro

Před vznikem eurozóny se v 90. letech 20. století Německo potýkalo zejména s problémem znovusjednocení západního s východním Německem. Východní část byla hospodářsky a průmyslově zaostalejší, tudíž sjednocení s sebou přinášelo spoustu ekonomických a hospodářských komplikací. Razantně se zvyšovala nezaměstnanost, klesal hrubý domácí produkt a sjednocení stálo Německo celkově obrovské náklady ve výši 1,3 biliónu euro. Ve druhé polovině 90. let se však země snažila okamžitě začít plnit Maastrichtská konvergenční kritéria, což se díky podpoře průmyslu a hladkému sjednocení západní a

východní měny povedlo. Jako hlavní pozitivní vliv vstupu do eurozóny se v Německu předpokládal růst zahraničního obchodu s ostatními členy měnové unie a že celkové obchodování bude pro Německo jednodušší, což se potvrdilo. Od vstupu do eurozóny roku 1999, do prvního sledovaného roku 2007, vzrostl podíl exportu a importu na reálném HDP z 59,6 % na celkově 76,2 %. Německo se stalo jedním z nejsilnějších členů celé Evropské unie. Zavedlo účinnou politiku zaměstnanosti, kdy vláda zkrátila počet let pro odchod do důchodu a HDP bylo podpořeno silným exportem a v Německu tak nastal stabilní hospodářský růst a vstup do jednotné měnové unie měl velice pozitivní vliv. (Eurostat, online, 2017)

Přijetí eura jako společné měny se tedy v Německu datuje k roku 1999, kdy byla tato země součástí prvních států, které ke společné měně přistoupili a výkonnost ekonomiky byla tímto krokem podpořena. Německo je tak již od konce 20. století jedním z nejlépe ekonomicky výkonných států, nejen Evropy a Evropské unie, ale celého světa. Ekonomika Německa se před začátkem sledovaného období v roce 2007 vyvíjela dle očekávání, plnila prognózy, kdy makroekonomické ukazatele pro tuto zemi nebyly nikterak příznivé ani negativní.

Samotný první sledovaný rok 2007 však přinesl zlepšení, začala fungovat politika v roce 2005 nastoupivší Angely Merkelové a v zemi nastal ekonomický růst, rostl hrubý hospodářský produkt a inflace se držela na příznivé míře. Vše toto se dařilo zejména díky zahraniční i domácí poptávce a výraznému posílení eura vůči americkému dolaru. Rok 2008 znamenal pro Německo také zlom díky světové hospodářské krizi a došlo k velikému propadu veškerých makroekonomických ukazatelů a ekonomiky celkově. Například v roce 2009 hrubý hospodářský produkt klesl v Německu o 5,1 % a inflace se málem zvrátila v deflaci, kdy se zastavila na hodnotě 0,3 %.

Německo se však z krize dostalo překvapivě rychle a zejména díky politice vlády k podpoře investicí a zaměstnanosti se již roku 2010 země dostávala do pozitivní ekonomické situace. Rok 2011 ovšem znamenal opět nabourání německé ekonomiky, kdy došlo k nestandardním ekonomickým příčinám, které ovlivnily ekonomiku sledované země. Tohoto roku došlo k tragédii v japonské jaderné elektrárně Fukušima. Německo v té době

zrovna jednalo o podpoře jaderné energie a díky neštěstí v Japonsku svou politiku do jisté míry odklonila na podporu alternativních zdrojů, které jsou jednoznačně nákladnější a Německo také díky tomuto odklonu může v budoucnu přijít o své velice dobré konkurenční postavení na světovém trhu energií. Roku 2011 došlo ke krizi v eurozóně, konkrétně v Řecku, jehož náklady na záchranná opatření pro tuto zemi jsou a budou v budoucnu pro Německo velikou zátěží.

Rok 2012 znamenal pro Německo návrat k velice dobrým ekonomickým výsledkům, jedním z nejlepších v eurozóně, a znamenal také start pro trvajících ekonomický rozkvět trvajících do konce sledovaného období roku 2016. Roku 2013 a 2014 pokračovala v Německu politika podpory průmyslu a jeho exportu. Saldo zahraničního obchodu poprvé vzrostlo na hodnotu přesahující 200 mld. EUR, nezaměstnanost neustále klesala a zejména automobilový, strojírenský a elektrotechnický průmysl v Německu neustále rostl. Rok 2015 a 2016 pro Německo znamenal historický pokles nezaměstnanosti, opět zvýšený růst domácí produkce zejména automobilovému průmyslu, avšak inflace se opět přiblížila deflační hranici. Přes hrozbu deflace hrubý domácí produkt neustále meziročně roste, nezaměstnanost dosahuje historických minim a export má také stále rostoucí tendenci. Vyhlídky pro ekonomiku Německa jsou tak i pro další roky příznivé a přínos eura je jednoznačný.

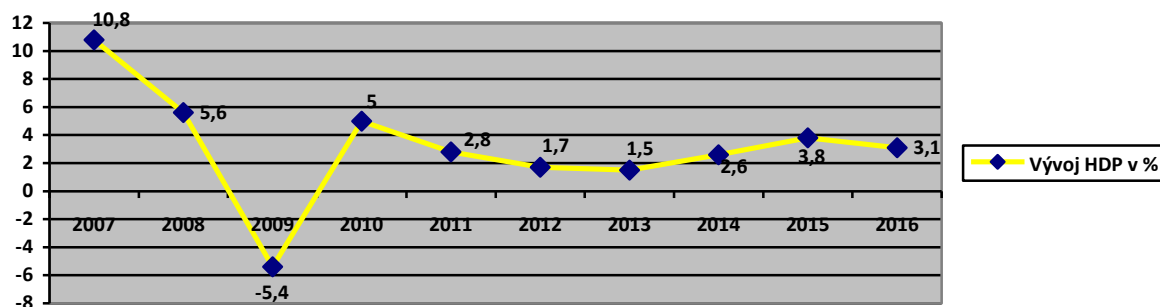
4.2 Slovensko

Dne 1. května 2004 Slovensko společně s Českou republikou a dalšími osmi státy vstoupilo do Evropské unie a členem eurozóny se stalo o 5 let později, 1. ledna 2009. Slovenská koruna přestala platit a její tehdejší kurz byl k euru přepočítán kurzem 30,126 SKK. Slovensko schválilo strategii k přijetí eura již v červenci roku 2003 a díky tomu, že v podstatě hladce plnilo Maastrichtská konvergenční kritéria, v dubnu roku 2008 Eurostat a Rada Evropské unie schválila jeho přijetí společné měny euro. Slovensko má v Evropském parlamentu 13 poslanců a v Radě Evropské unie ho zastupuje 6 členů. Ekonomickou situaci hodnotí v jednotlivých podkapitolách makroekonomické ukazatele hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, úroková míra a platební bilance za období roku 2007-2016.

4.2.1 Hrubý domácí produkt Slovenska

Vývoj hrubého domácího produktu Slovenska je v následujícím grafu hodnocen před i po přijetí eura v roce 2009 a to za období 2007–2016.

Graf 6 – Vývoj tempa růstu reálného HDP na Slovensku za období 2007-2016 v %

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

Výše uvedený graf číslo 6 ukazuje meziroční vývoj v růstu HDP Slovenska za sledované desetileté období a lze z něj vyčíst, že hned v prvním sledovaném roce 2007, byl růst nejvyšší, a to na hodnotě 10,8 %. V této době bylo Slovensko u ukazatele HDP dokonce nejrychleji rostoucí zemí celé Evropské unie. Tento jev vznikl zejména díky domácí poptávce, růstu investic a stále se zvyšující spotřebě domácností. V roce příprav na přijetí eura však došlo k propadu růstu téměř na polovinu a rok 2008 tak skončil na 5,6 %.

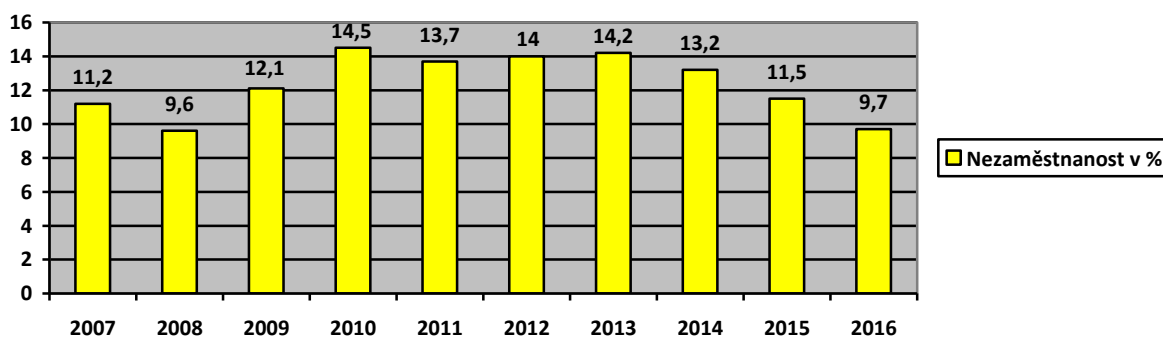
Rok 2009 znamenal pro Slovensko nejen rok přijetí eura jako společné měny, ale také rok celosvětové hospodářské krize, která výrazně dopadla na všechny země Evropské unie a na Slovensku tento dopad znamenal meziroční pokles růstu HDP na hodnotu -5,4 %. Je předmětem dohadů, zdali by se bez přijetí eura Slovensko dostalo ze světové krize hned v roce 2010, nicméně v tomto roce došlo na Slovensku k růstu v hodnotě 5 %. Celkově se však ani Slovensku krize nevyhnula a znamenala pro tuto zemi zejména pokles zakázek, neochotu bank k půjčkám a došlo tak k uzavírání výrobních závodů a zvyšování nezaměstnanosti a zpomalení růstu. Od roku 2011 se procentuální meziroční růst drží na konstantní úrovni až do roku 2016, kdy v celém tomto období nedošlo k výraznějšímu růstu či poklesu. Roku 2012 se zvyšoval import statků a služeb a mírně se tak zvýšila spotřeba domácností, nicméně meziročně došlo k nárůstu o 1,7 %. Roku 2013 došlo ještě k nižšímu růstu v hodnotě 1,5 %, což bylo způsobeno opětovným nárůstem nezaměstnanosti. Rok 2014 znamenal pro slovenskou ekonomiku nárůst HDP v hodnotě

2,6 % a zejména roku 2015 došlo k vysokému růstu v hodnotě 3,8 % zejména díky zvyšujícím se zahraničním investicím a růstu exportu, což platí i pro rok 2016, kde růst HDP skončil na hodnotě 3,1 %.

4.2.2 Nezaměstnanost Slovenska

Na Slovensku je téma nezaměstnanosti již od rozdělení Československa v roce 1993 velkým problémem a každoročně je její hodnota jedna z nejvyšších v Evropské unii. Nezaměstnanost je v této kapitole zhodnocena za zkoumané desetileté období.

Graf 7 – Vývoj nezaměstnanosti na Slovensku v letech 2007-2016 v %

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

Na výše uvedeném grafu číslo 7 je zachycena procentuální výše nezaměstnanosti na Slovensku za období roku 2007-2016. Do roku 2008 probíhal na Slovensku ekonomický růst a nezaměstnanost se v roce 2007 pohybovala na hodnotě 11,2 % a v roce 2008 dokonce klesla pod 10% hranici na 9,6 %. Část roku 2008 a zejména rok 2009 byl pro celý svět zejména rokem hospodářské krize, nicméně pro Slovensko byl tento rok zejména rokem zavedení eura jako společné měny. Tento rok znamenal na Slovensku pokles ochoty bank k půjčkám, velké výrobní závody se začaly zavírat, což společně vedlo k výraznému a několikaletému navýšení nezaměstnanosti.

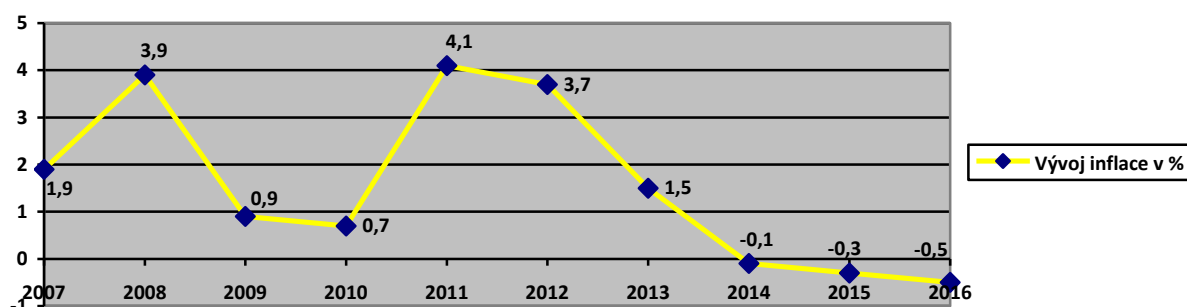
V roce 2009 tak nezaměstnanost vzrostla o 2,5 % na 12,1 %. Nadále rostl veřejný dluh a v roce 2010 nezaměstnanost vzrostla o další 2,4 % a zastavila se na hodnotě 14,5 %. Až do roku 2014 se poté nezaměstnanost pohybovala v konstantních hodnotách od 13,2 % do 14,2 %. V této době HDP rostlo pomalým tempem a Slovensku se stále nepovedlo vymanit z důsledků hospodářské krize. Roku 2015 klesla po 6 letech nezaměstnanost pod 12% hranici na hodnotu 11,5 %. Kupní síla na Slovensku roste, zvyšují se investice a množství

zakázek výrobních podniků a roku 2016 toto znamenalo pro Slovensko od roku 2008 první pokles pod 10% hranici nezaměstnanosti na hodnotu 9,7 %.

4.2.3 Inflace Slovenska

Od vzniku Slovenska roku 1993 byla inflace velice vysoká a její hodnoty kolísaly. V této kapitole je inflace sledována za měřené desetileté období v letech 2007-2016.

Graf 8 – Vývoj inflace na Slovensku v letech 2007-2016 v %

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

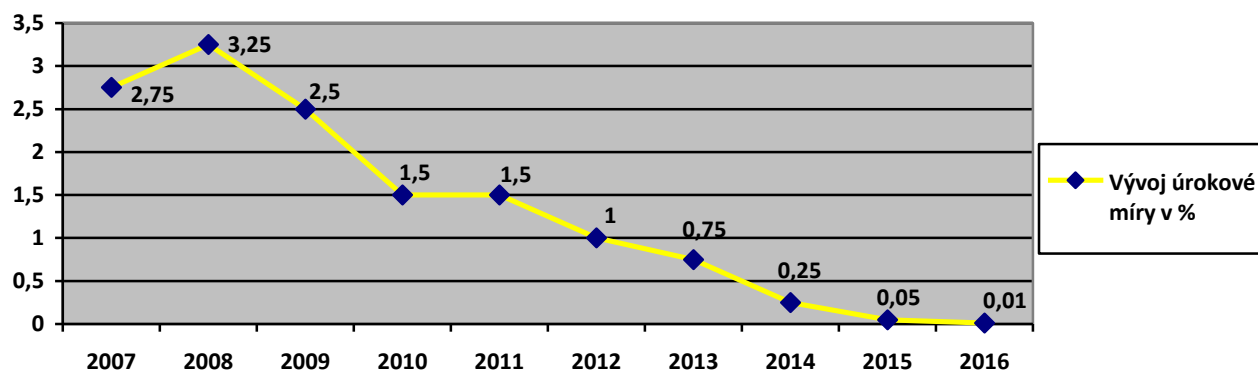
Výše uvedený graf číslo 8 zachycuje vývoj inflace na Slovensku ve sledovaném desetiletém období a na grafu lze vidět její kolísavou tendenci. Již od roku 2005 si z důvodu plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií stanovila Národní banka Slovenska inflační cíle do roku 2008 a snažila se tak za pomoci účinných nástrojů inflaci snižovat. Tyto nástroje byly zejména změny v základních úrokových sazbách a v ovlivňování očekávání trhu. Roku 2007 byla inflace na hodnotě 1,9 % a roku 2008 zejména díky růstu spotřebitelských cen vzrostla na hodnotu 3,9 %. Roku 2009 znamenal velký pokles inflace, stejně jako 2010, kdy inflace skončila na hodnotě 0,7 % a Slovensko se tak blížilo deflaci.

Rok 2011 znamenal pro Slovensko rok růstu cen, kdy inflace skončila na hodnotě 4,1 %. Důvodem byl růst cen pohonných hmot a také potravin. Roku 2012 inflace byla stále na vyšší hodnotě 3,7 % zejména díky růstu DPH a spotřebních daní. Od roku 2013 se však růst zejména spotřebitelských cen zpomalil a přinesl meziroční snížení na 1,5 %. Od roku 2014 do roku 2016 slovenská ekonomika zažila deflaci, kdy spotřebitelské ceny potravin a dalších statků a služeb klesaly a roku 2016 tak došlo k deflaci v hodnotě -0,5 %. Prognózy pro rok 2017 však předvídají opětovný nárůst cen a Slovensko tak opět směřuje k inflaci.

4.2.4 Úroková míra Slovenska

Ukazatel je porovnán na Slovensku za desetileté sledované období v letech 2007-2016.

Graf 9 – Vývoj úrokové míry v letech 2007-2016 v %

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

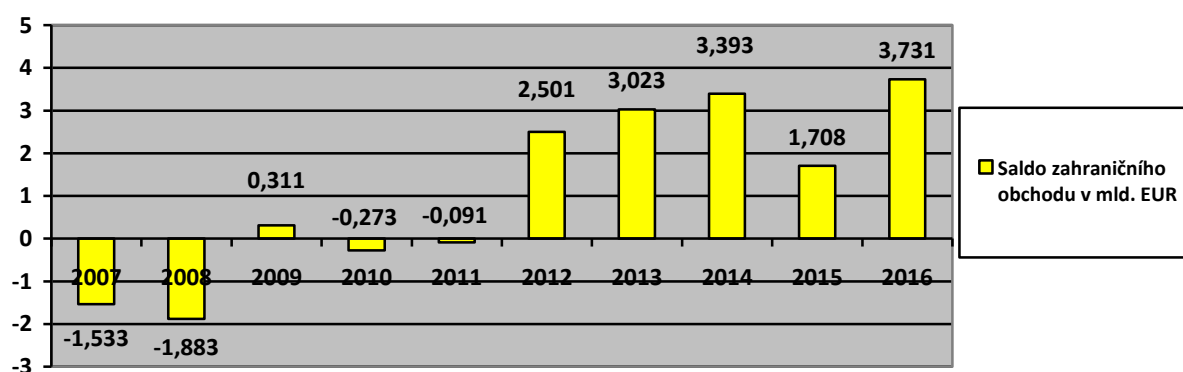
Výše uvedený graf číslo 9 ukazuje vývoj úrokové míry na Slovensku ve sledovaném desetiletém období v letech 2007-2016. Od roku 2008 lze spatřit konstantní klesající tendenci, která kopíruje vývoj úrokových sazeb i v dalších státech Evropské unie. Již od roku 2005 úrokové sazby rostly, zejména kvůli vývoji na trhu a také díky zvolení nové vlády v roce 2006, kdy byla pro Slovensko nejistá fiskální politika a celkový vývoj ekonomiky. V roce 2007 tak úroková míra vzrostla na hodnotu 2,75 % a roku 2008 dokonce na hodnotu 3,25 %. Roku 2008 však byla míra stabilizována a vyhovovala tak i konvergenčním kritériím pro přístup k euru.

Roku 2005 byla úroková míra stále na vyšší úrovni 2,5 %, nicméně od tohoto roku začal konstantní propad, kdy v následujících letech 2010 a 2011 již míra klesla na 1,5 %. Rok 2012 znamenal propad úrokové míry na 1 %, což je hranice, nad kterou se poté úroková míra již nedostala a stále konstantně klesala. Slovenská vláda se tak až do roku 2016, kdy úroková míra skončila na hodnotě 0,01 %, snažila podporovat poptávku a dostat se touto podporou z krize a podporovat spotřebu domácností. Zvyšovala se totiž zejména domácí poptávka a spotřeba a docházelo k vládním investicím.

4.2.5 Platební bilance Slovenska

Od vzniku Slovenska roku 1993 byla tato země jednoznačně importně zaměřenou zemí, musela tak více statků dovážet než vyvážet, což se vstupem do eurozóny pro Slovensko změnilo a saldo zahraničního obchodu se od roku 2009 začalo dostávat do kladných hodnot.

Graf 10 – Saldo zahraničního obchodu v mld. EUR v letech 2007-2016

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

Graf číslo 10 zachycuje saldo zahraničního obchodu Slovenska za sledované desetileté období a lze z něj vyčíst změnu v zahraničním obchodu po roce 2009, tedy přijetí eura Slovenskem. Před vstupem Slovenska do eurozóny bylo dovozní zemí a roku 2007 skončilo saldo zahraničního obchodu na hodnotě -1,533 mld. EUR. Rok 2008 již ovlivnila krize a saldo ještě pokleslo na hodnotu -1,883 mld. EUR. Od roku 2009 a zmíněného vstupu do eurozóny však Slovensko začalo využívat snížených transakčních nákladů a stabilního směnného kurzu eura a saldo se začalo dostávat do kladných hodnot, v roce 2009 na hodnotu 0,311 mld. EUR.

Roku 2010 a 2011 však zejména díky růstu inflace byla ovlivněna poptávka a saldo zahraničního obchodu skončilo opět v záporných hodnotách a to konkrétně -0,273 a -0,091 mld. EUR. Převažoval tak stále vývoz nad dovozem. Od roku 2012 však Slovensko začalo navyšovat obchodní konexe zejména s Německem a Ruskem a saldo zahraničního obchodu se od tohoto roku dostalo do kladných hodnot, export tak začal převažovat nad importem. Saldo od roku 2012 (2,501 mld. EUR) až do roku 2014 rostlo, kdy v tomto roce se hodnota zastavila na čísle 3,393 mld. EUR. Roku 2015 došlo k poklesu na hodnotu 1,708 mld. EUR, což způsobil zejména pokles exportu elektronických strojů a jejich součástí, což je

pro Slovensko důležitá komodita. Roku 2016 však došlo k opětovnému navýšení exportu a saldo na konci roku zaznamenalo historicky nejvyšší hodnotu 3,731 mld. EUR.

4.2.6 Celkové zhodnocení ekonomické situace Slovenska a přínos měny euro

Slovenská republika po svém vzniku dne 1. ledna 1993 zaznamenala stejně jako Česká republika problémy v hospodářství, které se projevíly poklesem téměř všech makroekonomických ukazatelů a snížením ekonomické výkonnosti. Díky systémovým, strukturálním a změnám v zahraničním obchodu došlo k dlouhodobému poklesu HDP a dalších ukazatelů. Pokles trval až do roku 2002, kdy se Slovensko dostalo z transformace centrálně plánovaného hospodářství na ekonomiku volného trhu a postupem času se stalo jedním z nejrychleji rostoucích států Evropské unie.

Slovensko přistoupilo k euru 1. ledna 2009, tedy v době dopadů světové finanční krize a je tak o to složitější realisticky zhodnotit dopad přijetí společné měny na ekonomiku. Hlavní rizika pro zemi velikosti Slovenska při vstupu do eurozóny byla zejména ztráta možnosti oslabit národní měnu při poklesu zahraniční poptávky, tudíž zhoršení postavení exportérů. Dalším negativem je celkový růst inflace. Ani jeden z těchto předpokladů se u Slovenska na základě sledovaných makroekonomických ukazatelů neprokázal. Od vstupu do eurozóny v roce 2009 na základě naměřených ukazatelů je saldo zahraničního obchodu kladné a stále roste, tudíž stále roste export a inflace byla ovlivněna zejména opatřeními provedenými kvůli krizi, nikoliv kvůli přechodu na měnu euro. Veškeré negativní dopady lze po roce 2009 pozorovat díky světové krizi také v ostatních zemích Evropské unie, tudíž se nedají přisuzovat přechodu na jednotnou měnu, naopak po roce 2009 lze i na základě provedené analýzy spatřit, že Slovensko se stává stále více konkurenceschopnější zemí. Hrubý domácí produkt neustále roste, nezaměstnanost se stabilizovala a díky přechodu na euro se Slovensko například i na úkor České republiky stalo východoevropským administrativním centrem pro obchod a svou ekonomickou výkonností neustále dohání sousední Českou republiku. Po překonání krize lze tak konstatovat kladný přínos eura pro Slovensko a jeho ekonomiku.

Sledované období mezi lety 2007 a 2008 znamenalo pro Slovensko zejména dobu příprav na vstup do eurozóny roku 2009. Slovensko se snažilo splňovat všechna Maastrichtská

konvergenční kritéria, aby konvergence proběhla hladce. Rok 2007 byl pro zemi zejména z pohledu HDP rokem nejvyššího růstu tohoto ukazatele v celé Evropské unii, který dosáhl 10,8% růstu. Slovensko bylo v ekonomickém růstu, nezaměstnanost se pohybovala na 11,2 %, avšak země byla stále vývozně orientovaná, saldo zahraničního obchodu skončilo na hodnotě -1,533 mld. EUR. V roce 2008 již také na Slovensko dolehla světová hospodářská krize, růst HDP klesl téměř na polovinu na 5,6 %, úroková míra byla na své historicky nejvyšší hodnotě 3,25 % a velice rychle rostly také ceny, kdy inflace byla 3,9 %. Ve stejném období po dlouhém období klesla nezaměstnanost pod 10 % na 9,6 %.

Rok 2009 znamenal pro Slovensko zejména rok přijetí eura jako společné měny, avšak pro svět je to rok plného propuknutí světové hospodářské krize, která se nevyhnula ani Slovensku. Slovensko se po svém vstupu snažilo využít všechny možný potenciál, který jim členství v eurozóně nabízelo, avšak právě světová krize jim tyto možnosti značně omezila. Zvýšila se nezaměstnanost, výrobní podniky začaly ukončovat své činnosti, tempo růstu HDP se dostalo do záporné hodnoty -5,4 % a Slovensko se ocitlo téměř na hraně deflace, kdy inflace byla 0,9 %. Rok 2009 však pro Slovensko také znamenal první kladný výsledek salda zahraničního obchodu, tedy 0,311 mld. EUR. Roku 2010 došlo opět ke zvýšení růstu HDP do kladných hodnot, tedy 5% růst. Země se však vzpamatovávala z krize, díky uzavírání podniků výrazně vzrostla nezaměstnanost na 14,5 %, saldo zahraničního obchodu zůstalo stejně jako v roce 2011 v záporných hodnotách a díky nízké poptávce a malé spotřebě opět klesla inflace na 0,7 %. Roku 2011 se tempo růstu ustálilo na hodnotě 2,8 %, ekonomika se začala zotavovat z krize a zejména kvůli růstu pohonných hmot a potravin vzrostla inflace na 4,1 %. Zavřeně podniky se však znovu ihned neotevírali a nezaměstnanost tak opět byla vysoká, tedy 13,7 %.

Období roku 2012 a 2013 znamenalo pro Slovensko zejména vysoký nárůst exportu hlavně s Německem a Ruskem a saldo zahraničního obchodu se tak dostalo do kladných hodnot v roce 2013 na hodnotu 3,023 mld. EUR. Roku 2013 byl růst HDP stále konstantní na hodnotě 1,5 %, nezaměstnanost se však také stabilizovala na vysoké hodnotě 14 % a zejména díky podpoře poptávky stále stabilně klesaly úrokové sazby a inflace. Rok 2014 znamenal pro Slovensko prvním rokem deflace -0,1 %. Až do roku 2016 totiž klesaly ceny potravin, základních statků a služeb. Nezaměstnanost byla stále konstantní, export nadále

vzrostl, kdy saldo skončilo na hodnotě 3,393 mld. EUR, poptávka byla dále podporována snižujícími úrokovými sazbami a tempo růstu HDP mírně vzrostlo na 2,6 %.

Roku 2015 došlo k navýšení tempa růstu HDP na 3,8 %, zejména díky zahraničním investicím a zvyšující se domácí poptávce a snižující se nezaměstnanosti. Poptávka byla dále podporována úrokovými sazbami v hodnotě 0,05 %. Výrazně také vzrostl export, ale zároveň import a saldo se tak snížilo na meziroční hodnotu 1,708 mld. EUR. Rok 2016 znamenal pro Slovensko zejména rok snížené nezaměstnanosti na hodnotu pod 10 %, tedy 9,7 %. Tempo růstu HDP bylo 3,1 %, úrokové míry se dostaly na hodnotu 0,01 % a stále docházelo k deflaci v hodnotě -0,5 %.

Roku 2016 vzrostl zejména export elektronických přístrojů a saldo zahraničního obchodu skončilo na historicky nejvyšší hodnotě 3,731 mld. EUR. V roce 2016 došlo na Slovensku k nárůstu investic a počtu zakázek pro podniky, začala se tak snižovat vysoká nezaměstnanost, tempo růstu HDP se stabilizovalo a podle předpovědí pro rok 2017 a další budoucnost, by se v tomto období díky růstu cen zejména potravin, mělo Slovensko dostat z deflace a nadále zvyšovat podíl exportu v bilanci zahraničního obchodu.

4.3 Lotyšsko

Ekonomika Lotyšska byla již ve 20. století ovlivňována okolními státy. Díky postavení země měl na Lotyšsko největší vliv zejména Sovětský svaz, jehož bylo Lotyšsko téměř 50 let součástí. Po rozpadu Sovětského svazu roku 1991 se Lotyšsko dostalo do velké ekonomické krize, tempo růstu HDP se velice zpomalilo, začala růst nezaměstnanost, rostla inflace a Lotyšsko se v určité míře snažilo uchytit na západních trzích, odtrhnout se od Ruska a začít svůj obchod i přes velké problémy orientovat na Evropskou unii.

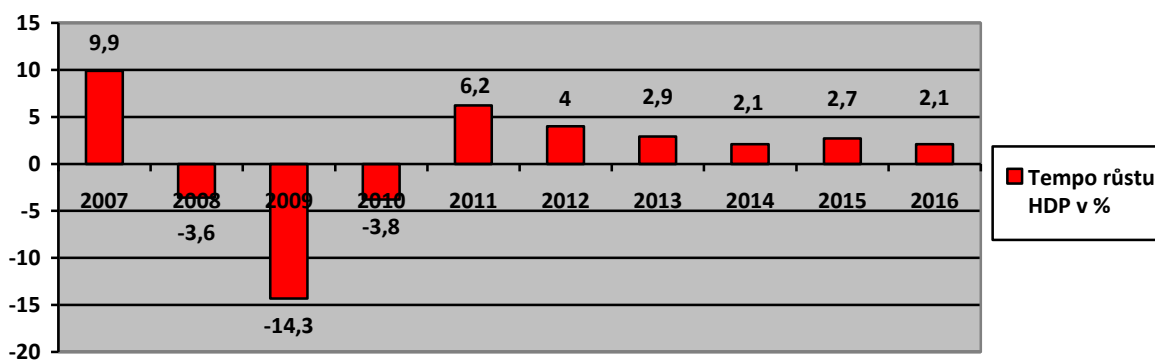
Po rozpadu SSSR v Lotyšsku docházelo k transformaci na ekonomiku volného obchodu, kdy se pomalým tempem začala zvyšovat celková životní úroveň obyvatelstva a Lotyšsko se začalo dostávat k makroekonomickým hodnotám před pádem SSSR, roku 1991. V této kapitole jsou za zkoumané desetileté období od roku 2007 do roku 2016 zhodnoceny makroekonomické ukazatele hrubý domácí produkt, nezaměstnanost, inflace, úroková míra a platební bilance.

4.3.1 Hrubý domácí produkt Lotyšska

Na vývoj tempa růstu HDP mají v Lotyšsku vliv, i jelikož je to malá země, okolní státy či bankovní instituce. Právě kvůli krachu lotyšské banky Baltija roku 1995 došlo k velikému propadu růstu HDP a také v roce 1998, kdy došlo ke krizi v Rusku. Od tohoto roku však lotyšská ekonomika roste, a to až do současnosti, kdy Pobaltské státy získali i právě díky tempu růstu přezdívku Baltský tygr.

Do prvního sledovaného roku 2007 probíhala v Lotyšsku takzvaná zlatá éra jeho ekonomiky. V celém tomto období nekleslo tempo růstu HDP pod 5,5 % a celková hodnota hrubého domácího produktu se tak velice zvýšila. Důvodem byl nárůst zejména v oblasti služeb. Lotyšské produkty, zejména z chemického průmyslu, se začaly uplatňovat na zahraničních trzích a rostlo také stavebnictví a dopravní průmysl. Roku 2004 Lotyšsko vstoupilo do Evropské unie a ekonomika pokračovala v pozitivním vývoji. Navyšovala se poptávka, průmysl rostl každoročně v průměru o 10 % a příznivý růst pokračoval až do světové hospodářské krize v roce 2008-2009, která měla na Lotyšsko veliký dopad.

Graf 11 – Vývoj tempa růstu reálného HDP Lotyšska v letech 2007-2016 v %

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

Na grafu číslo 11 je uveden procentuální vývoj tempa růstu HDP v Lotyšsku za sledované desetileté období. Rok 2007 znamenal ještě pro Lotyšsko vysoké tempo růstu, které probíhalo již od roku 2000, kdy v tomto roce skončilo na nejvyšší hodnotě ve sledovaném období, 9,9 %. Roku 2008 již na Lotyšsko dopadla světové krize a tempo se propadlo do záporné hodnoty -3,6 %. Tohoto roku také Lotyšsko obdrželo od Mezinárodního měnového fondu varování o možném devastujícím ekonomickém dopadu krize na jejich ekonomiku, nicméně i přesto skončila v roce 2009 lotyšská ekonomika ve dvojciferném

propadu růstu HDP na hodnotě -14,3 %. Meziročním poklesem se Lotyšsko stalo jednou ze zemí, kde krize dopadla nejhůře v celé Evropské unii. Lotyšská vláda totiž veškerá doporučení zpočátku ignorovala. Podle předpovědí měla krize trvat pro Lotyšsko 2-3 roky, nicméně Lotyšsko se z krize dostalo během přibližně 1,5 roku a z recese se tak zotavilo velice rychle.

Roku 2010 ještě HDP zaznamenalo klesající tempo růstu v hodnotě -3,8 %, nicméně hned v roce 2011 se Lotyšsko hodnotou růstu 6,2 % vrátilo na výsluní v celé Evropské unii. Ekonomika se tak vrátila k růstu a tyto hodnoty se podařilo držet i následující roky. V roce 2012 zaznamenalo Lotyšsko růst v hodnotě 4 %, kdy největší podíl na tomto růstu měly zejména zvyšující se investice, rostla také domácí spotřeba a ve druhé polovině roku pomohlo posilování exportu.

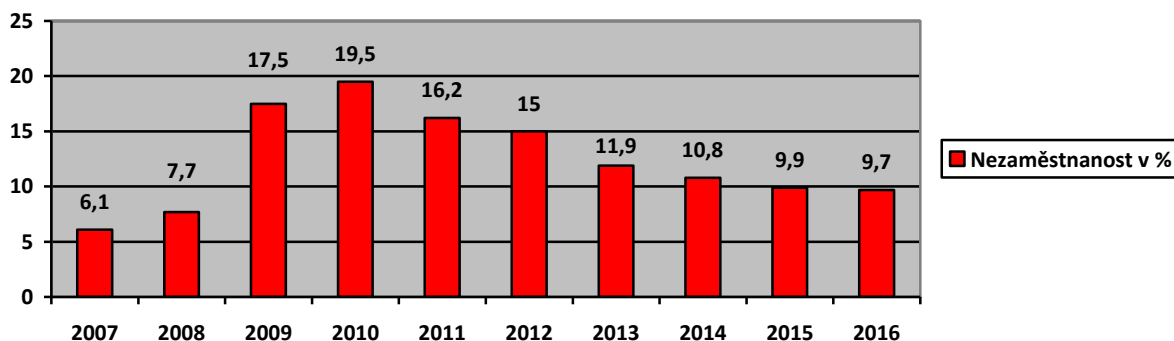
Roku 2013 lotyšská ekonomika zpomalila tempo růstu, nicméně stále patřila k nejrychleji rostoucím zemím v celé Evropské unii. Přestože se v roce 2013 zpomalila průmyslová výroba a snížil se export, spotřeba domácností nadále rostla, zlepšovala se nezaměstnanost a klesala inflace, tudíž ekonomika stále rostla.

V roce 2014 znamenal pro Lotyšsko zejména rok přijetí eura. Podařilo se jim splnit všechna Maastrichtská konvergenční kritéria a ekonomika tak stále držela pozitivní vývoj. V roce 2014 růst zpomalil na hodnotu 2,1 %, nicméně díky stále rostoucímu exportu a konstantní spotřebě domácností se tempo růstu v letech 2015 a 2016 drží na konstantní úrovni a roku 2016 bylo tempo růstu 2,1 %.

4.3.2 Nezaměstnanost Lotyšska

Lotyšsko historicky patřilo ve 20. století k zemím s nízkou mírou nezaměstnanosti, což poté změnila zejména světová hospodářská krize, která zemi zasáhla velikou měrou a během necelých dvou let zemi přivedla téměř ke státnímu bankrotu. Země se však z tohoto ohrožení dokázala zejména díky zemědělskému průmyslu dostat a svou nezaměstnanost pot vstupem do eurozóny neustále snižovat.

Graf 12 – Vývoj nezaměstnanosti Lotyšska v období 2007-2016 v %

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

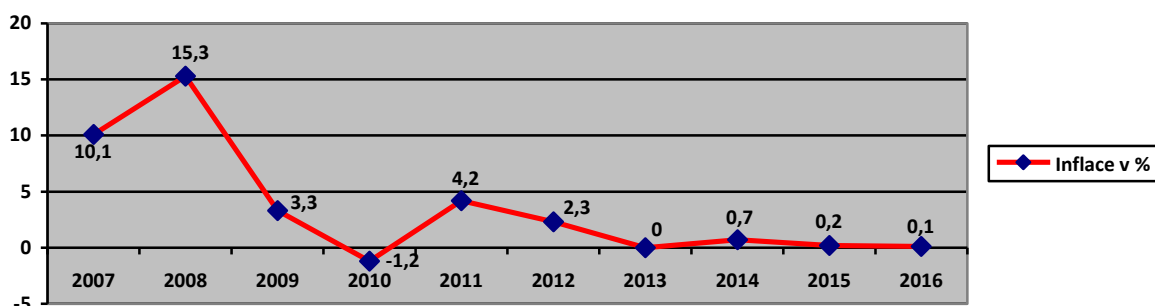
Na výše uvedeném grafu číslo 12 je zachycen vývoj nezaměstnanosti v Lotyšsku za sledované desetileté období. V grafu lze vyčíst veliký nárůst zejména v období hospodářské krize a po ní, kdy Lotyšsko bylo i z pohledu zaměstnanosti jedna z nejvíce zasažených zemí. Zejména díky příznivému ekonomickému vývoji v období do roku 2007 byla nezaměstnanost nejnižší od roku 1992, a to 6,1 %. V roce 2008 došlo pouze k nepatrnému nárůstu na hodnotu 7,7 % a to zejména díky jistému zpoždění proti vývoji hospodářského cyklu. Roku 2009 již byla nezaměstnanost krizí naplno zasažena a díky velikému propuštění ve stavebním a zpracovatelském průmyslu, se nezaměstnanost zvýšila na hodnotu 17,5 %. Roku 2010 se nezaměstnanost zvýšila na hodnotu 19,5 %, zejména díky krizi v zaměstnávání mladých občanů ve věku 15-24 let, kteří byli ze 39 % nezaměstnaní.

Roku 2011 se zvýšil počet pracovních míst ve výrobním a dopravním sektoru a nezaměstnanost tak klesla na 16,2 %. V roce 2012 však došlo ke strukturálním změnám, došlo k omezení dlouhodobé nezaměstnanosti a postupně docházelo ke stabilizování trhu práce, což vyústilo v roce 2013 k dalšímu poklesu nezaměstnanosti na 11,9 %, k čemuž přispěl zejména soukromý sektor. V roce 2014 došlo k dalšímu progresu na poli zaměstnanosti a během 4 let, kdy v roce 2010 mělo Lotyšsko nejvyšší nezaměstnanost v Evropské unii, přibylo v Lotyšsku více než 44 tisíc pracovních míst, téměř zmizela cyklická nezaměstnanost a úroveň nezaměstnanosti se stabilizovala, kdy v roce 2016 skončila na hodnotě 9,7 %.

4.3.3 Inflace Lotyšska

V roce odtržení od SSSR byla inflace v Lotyšsku extrémně vysoká, což bylo způsobeno přechodem na tržní ekonomiku z centrálně plánované. Ceny rostly vysokým tempem, nicméně pozdější orientací na západní trhy se ekonomika celkově stabilizovala a tempo růstu cen se zpomalilo.

Graf 13 – Vývoj inflace Lotyšska v období 2007-2016 v %

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

Graf číslo 13 zachycuje procentní vývoj inflace Lotyšska ve sledovaném období 2007-2016, ze kterého lze vyčíst vysoký nárůst do roku 2008 a poté konstantní pokles až téměř k deflaci na konci sledovaného období. V roce 2007 byla inflace na úrovni 10,1 %, což bylo způsobeno stejně jako v roce 2008 (15,8 %) nárůstem ceny energií a plynu a také zvýšením cen za veřejnou dopravu a vzdělání. Roku 2009 došlo k rapidnímu snížení inflace na hodnotu 3,3 %, což bylo zapříčiněno poklesem domácí poptávky a také poklesem cen energií. Vláda zvýšila DPH, což zamezilo ještě většímu snížení cen v tomto roce.

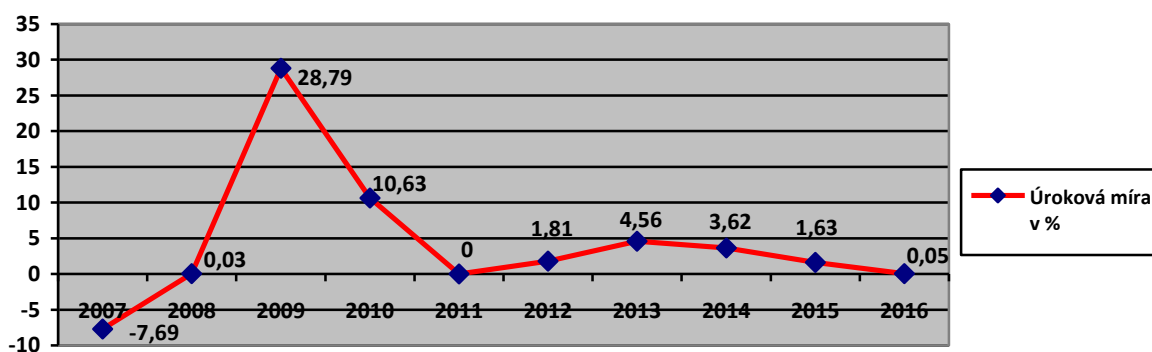
Vývoj cen v roce 2010 ovlivnila domácí poptávka a nabídka, kdy i díky vysoké nezaměstnanosti a malé spotřebě došlo v tomto roce k deflaci v hodnotě -1,2 %. Roku 2011 došlo k opětovnému nárůstu cen, nezaměstnanost klesala, rostly spotřebitelské ceny a inflace v tomto roce byla 4,2 %. Rok 2012 znamenal opětovný pokles cen na 2,3 %, což bylo způsobeno mírným poklesem cen potravin. Rok 2013 znamenal pro Lotyšsko rok přípravný před vstupem do eurozóny, HDP v tomto roce rychle rostlo, avšak i přes to došlo k 0% růstu cen, tedy stagnaci. Důvodem byl zejména celosvětový pokles cen energií a ropy. Roku 2014 došlo k přijetí eura a mírnému nárůstu cen o 0,7 %. Situaci poté v roce 2015 i 2016 ovlivňovala krize na Ukrajině, jelikož Rusko i Ukrajina jsou pro Lotyšsko

důležitý obchodní partner a tato situace tak brzdila vývoj zahraniční poptávky a roku 2016 byla inflace blízko deflaci, tedy 0,1 %.

4.3.4 Úroková míra Lotyšska

Vývoj úrokové míry Lotyšska byl od roku 1991 nestabilní a každoročně se měnil podle aktuální vládní politiky. Na následujícím grafu je zobrazen vývoj ve sledovaném desetiletém období.

Graf 14 – Vývoj úrokové míry v letech 2007-2016 v %

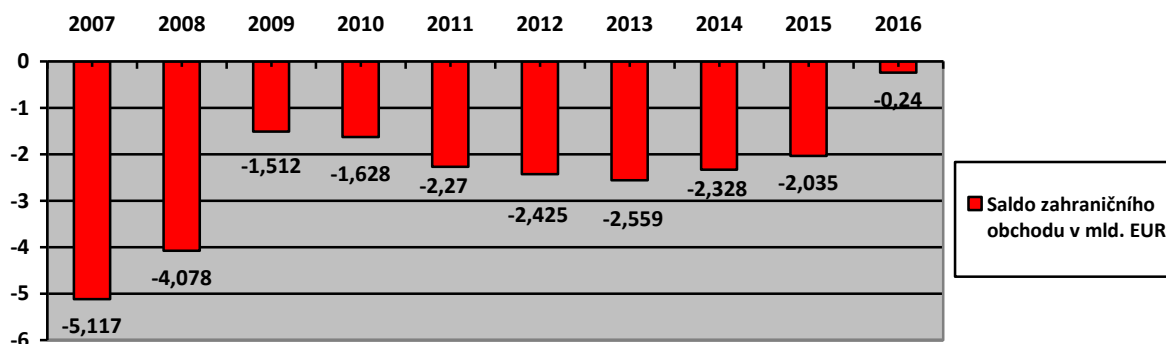
(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

Výše uvedený graf číslo 14 zobrazuje procentuální vývoj úrokové míry v období 2007-2016, ze kterého lze zejména zpočátku vyčíst nestabilní vývoj. Roku 2007 došlo v Lotyšsku k záporné úrokové míře, kterou vláda odrazovala komerční banky od vkládání jejich přebytečné likvidity na účty centrální banky. Snažily se tak i touto monetární politikou ovlivňovat a podporovat vývoj ekonomiky. V roce 2008 již došlo ke kladné úrokové sazbě v hodnotě 0,03 %. Roku 2009 však zejména díky obrovskému dopadu krize na Lotyšsko, a téměř státnímu bankrotu, došlo k nárůstu úrokových sazeb na 28,79 %. Jednalo se o nejvyšší hodnotu v celé Evropské unii. Roku 2010 došlo k velikému poklesu na téměř třetinovou hodnotu 10,63 %, čímž vláda opět začala podporovat poptávku a spotřebu domácností, což vyvrcholilo roku 2011 a to 0% hodnotou úrokových sazeb. Nastavení této monetární politiky se však Lotyšsku vyplatilo, jelikož její makroekonomický vývoj byl v tomto období pozitivní. Roku 2012 a 2013 došlo k opětovnému nárůstu a omezení poptávky v roce 2013 na hodnotu 4,56 %. Rok 2014 znamenal pro Lotyšsko úrokovou míru 3,62 %, která od tohoto roku opět klesala až na hodnotu 0,05 % v roce 2016, což kopíruje monetární politiku téměř celé Evropské unie.

4.3.5 Platební bilance Lotyšska

Pro Lotyšsko bylo po rozpadu SSSR cílem se co nejrychleji zapojit do mezinárodního obchodu. Po roce 1991 se stále orientovali na východ, nicméně podíl východních zemí se snižoval a postupem času se Lotyšsko velice dobře uchytilo i na trzích západních.

Graf 15 – Saldo zahraničního obchodu Lotyšska v mld. EUR

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

Na výše uvedeném grafu číslo 15 je zachycen vývoj salda zahraničního obchodu Lotyšska za sledované období, ze kterého lze vyčíst stálou, nicméně klesající převahu importu nad exportem. Roku 2007 bylo saldo zahraničního obchodu na hodnotě -5,117 mld. EUR, tedy nejvyšší hodnota za sledované desetileté období. Import stejně jako v roce 2008 rostl rychleji, jelikož se stále zvyšovala životní úroveň lotyšských obyvatel a domácí poptávka tak silně podporovala import zboží a služeb do země. Roku 2009 díky hospodářské krizi výrazně poklesla domácí poptávka a saldo pokleslo na hodnotu -1,512 mld. EUR. Roku 2010 se opět zvýšil import zboží a služeb zejména ze zemí Evropské unie, ze kterých Lotyšsko v tomto roce dováželo 77,8 % všeho zboží a služeb. Roku 2011 a 2012 nastalo opět zvýšení v přílivu zahraničního kapitálu a opětovné zvýšení poptávky po zahraničním zboží, kdy v roce 2012 skončilo saldo zahraničního obchodu na hodnotě -2,425 mld. EUR. Roku 2013 ještě narostl podíl importu nad exportem na hodnotu -2,559 mld. EUR, nicméně od tohoto roku dochází ke snižování rozdílů mezi importem a exportem, a to zejména díky zvýšenému exportu zemědělských strojů a strojírenských produktů. Roku 2015 tak saldo skončilo na hodnotě -2,035 mld. EUR. Díky vstupu Lotyšska do eurozóny neustále rostl podíl exportu a v roce 2016 saldo skončilo na hodnotě -0,24 mld. EUR.

4.3.6 Celkové zhodnocení ekonomické situace Lotyšska a přínos měny euro

Na celou lotyšskou ekonomiku měl před sledovaným obdobím 2007-2016 největší vliv až do roku 1991 zejména Sovětský svaz, jehož bylo Lotyšsko členem. Po jeho rozpadu se Lotyšsko ocitlo ve velikých hospodářských problémech, kdy rostly neúměrně ceny, hrubý domácí produkt klesal, rostla nezaměstnanost a Lotyšsko hledalo své postavení na obchodních trzích v Evropě, což se mu postupem času a zejména začátkem 21. století podařilo. Akceleraci lotyšské ekonomiky přinesl její vstup do Evropské unie roku 2004, kdy se mu otevřely nové možnosti a trhy. Lotyšsko je zejména zemědělsky orientovaná země a po vstupu do EU začala čerpat ze strukturálních fondů EU, což vedlo k ožívování ekonomiky a jejímu pozitivnímu vývoji, kdy bylo v prvním sledovaném roce 2007 tempo růstu HDP 9,9 %, jedno z nejvyšších v Evropské unii. Ve stejném období však byla také stále vysoká míra inflace v roce 2007 10,1 % a v roce 2008 dokonce 15,3 %, což v žádném případě neuspokojovalo plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií, což byl pro Lotyšsko cíl.

Roku 2009 na Lotyšsko dopadla velice silně světová hospodářská krize a přes velké množství varování ze strany Mezinárodního měnového fondu a evropských orgánů Lotyšsko varování neuposlechlo a tempo růstu HDP pokleslo na -14,3 % a nezaměstnanost v roce 2009 vzrostla na velmi vysokých 17,5 %. Krize zasáhla Lotyšsko velice výrazně, došlo k omezení obchodu, průmyslu i trhu s nemovitostmi a zasáhlo to veškeré sledované makroekonomické ukazatele, kdy v roce 2010 HDP stále nerostlo. Došlo k deflaci a také k nejvyšší nezaměstnanosti celé Evropské unie v hodnotě 19,5 %. Od roku 2010 však došlo k pozitivnímu vývoji ekonomiky, Lotyšsko se z krize dostalo velice rychle, domácí poptávka začala opět narůstat, nezaměstnanost se snižovala a díky zavedení doporučených opatření od Mezinárodního měnového fondu se Lotyšsko z krize dostalo velice rychle. Tempo růstu roku 2014, kdy Lotyšsko přijalo společnou měnu euro, se stabilizovalo na hodnotu 2,1 %, inflace se ustálila na hodnotě 0,7 % a nezaměstnanost v tomto roce klesla na hodnotu 10,8 %. Lotyšsko začalo využívat všech výhod členství v eurozóně, zvyšovalo svůj podíl exportu, využívalo snížených transakčních nákladů a stabilního kurzu eura a přes negativní dopad na svou ekonomiku díky krizi na Ukrajině a krizi v Evropské unii, má v roce 2016 Lotyšsko stále pozitivní tempo růstu HDP 2,1 %, relativně nízkou

zaměstnanost na hodnotě 9,7 % a díky konstantní domácí poptávce má jeho ekonomika i stabilní vyhlídky do budoucna.

Jak již bylo zmíněno, Lotyšsko přijalo společnou měnu euro 1. ledna 2014 a stalo se tak druhou pobaltskou zemí po Estonsku, která tak učinila. Od samého začátku v Lotyšsku občané proti přijetí eura protestovali, nicméně na základě všech analyzovaných ukazatelů lze konstatovat, že přístup k euru znamenal pro Lotyšsko pozitivní krok. Díky euru vzrostla měnová stabilita, roste jeho podíl exportu na zahraničním obchodu a roste také jeho konkurenceschopnost. Nezaměstnanost se stabilizovala pod 10 % a ačkoliv Lotyšsko k euru přistoupilo v době doznívající dluhové krize jižních států Evropy, veliký dopad to na tuto zemi nemělo a nadále udržuje svůj hospodářský růst, jak bylo prokázáno v provedené analýze.

4.4 Porovnání makroekonomického vývoje sledovaných tří zemí

Sledované země Německo, Slovensko a Lotyšsko byly zkoumány ve stanoveném desetiletém období mezi lety 2007-2016 a v následující kapitole je shrnut a porovnán jejich vývoj v tomto období. Všechny tři země byly zasaženy jak světovou ekonomickou krizí, tak také dluhovou krizí eurozóny a lze tak pozorovat, že některé makroekonomické ukazatele díky krizím a provedeným opatřením kopírují svůj vývoj.

4.4.1 Porovnání vývoje hrubého domácího produktu

Níže uvedený graf číslo 16 obsahuje porovnání tempa růstu reálného HDP ve sledovaných zemích v období roku 2007-2016. Z grafu lze vyčíst, že nejstabilnější vývoj tohoto ukazatele má největší ze zemí Německo, které má zároveň nejstabilnější a konstantní vývoj celé politiky, tudíž u něj dochází k nejméně extrémům. Následuje Slovensko a nejextrémnější vývoj má ze sledovaných zemí pobaltské Lotyšsko.

V prvním sledovaném roce 2007 Lotyšsko a Slovensko vstupovalo do čtvrtého roku členství v Evropské unii a plně těchto výhod využívalo. V obou zemích bylo dokonce tempo růstu HDP jedno z nejvyšších v celé Evropské unii. Slovensko skončilo první s hodnotou růstu 10,8 % a Lotyšsko v závěsu s hodnotou 9,9 %. Německo v tomto roce pokračovalo ve svém stabilním vývoji 3,3 %. Na Slovensku a Lotyšsku byl tento prudký

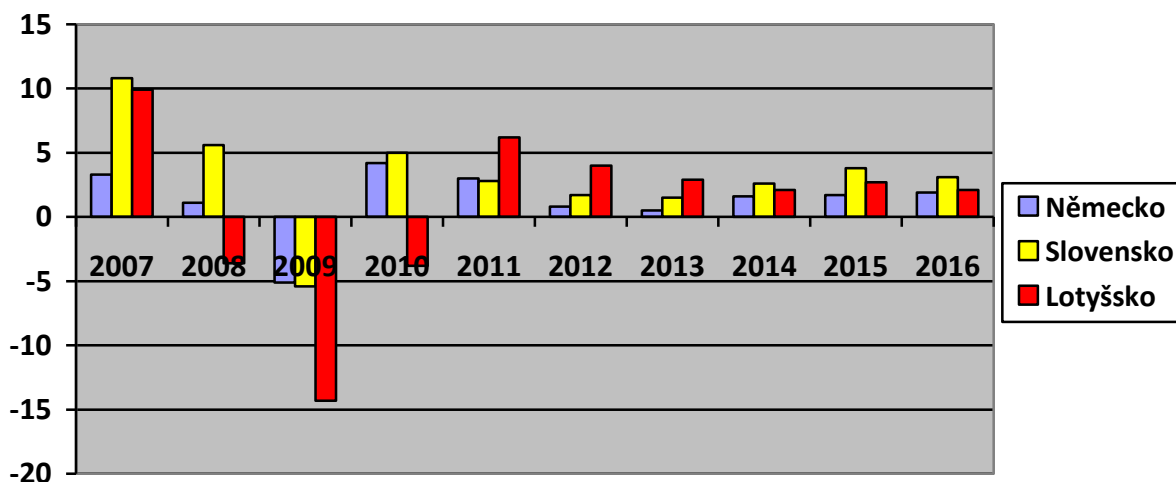
růst způsoben zejména stálým růstem domácí poptávky, zvyšující se spotřebou a investiční politice.

Roku 2008 na země dopadla globální krize, kdy nejintenzivněji dopadla na Lotyšsko, kde se tempo růstu meziročně propadlo o 13,5 %. Roku 2009 všechny sledované země skončily v klesajícím tempu HDP. Slovensko a Německo skončily podobně na hodnotě -5,4 % a -5,1 %. Lotyšsko skončilo v obrovských problémech s tempem růstu HDP na hodnotě -14,3 % a podle Mezinárodního měnového fondu bylo kandidátem na státní bankrot. Jak lze spatřit na níže uvedeném grafu, nejrychleji se opět k růstu vrátilo Německo se Slovenskem, které v roce 2010 zaznamenalo okamžitě vysoký 5% růst. Lotyšsko v roce 2010 skončilo stále v poklesu -3,8 %, avšak hned v následujícím roce 2011 skončilo v růstu 6,2 %, jelikož obdrželo půjčku od Mezinárodního měnového fondu a vrátilo se zpět k pozitivně výkonné ekonomice.

V roce 2012 a 2013 docházelo ke dluhové krizi eurozóny, což mělo největší vliv zejména na jejich členy Německo a Slovensko. Lotyšsko v těchto letech člen eurozóny ještě nebylo a jeho růst byl v obou těchto letech nejvyšší. Roku 2013 tato krize dolehla nejvíce zejména na silného člena eurozóny Německo, jehož tempo růstu za rok 2013 bylo 0,5 %. Roku 2014 i Lotyšsko přistoupilo k euru a jeho růst se mírně zpomalil a až do roku 2016 se drží na konstantní úrovni kolem 2,5 %. Růst byl přistoupením k euru zpomalen, nicméně bylo to způsobeno mírným poklesem domácí spotřeby, která již od dalších let členství roste.

Německo se od roku 2014 dostalo také z dluhové krize jižních států a jeho HDP pomalým tempem roste, nicméně i díky své velikosti a stabilnímu vývoji je jeho růst ze sledovaných zemí nejpomalejší. Slovensko se po dluhové krizi eurozóny stalo jednou z nejrychleji rostoucích zemí celé Evropské unie a ze sledovaných zemí roste až do roku 2016 nejrychlejším tempem, což je způsobeno investiční politikou vlády a vysokou spotřebou domácností. Lotyšsko se po přistoupení k euru stabilizovalo na tempu růstu okolo 2,5 % a zejména díky prosperujícímu zemědělství stabilně roste jeho ekonomika.

Graf 16 – Tempo růstu reálného HDP ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %

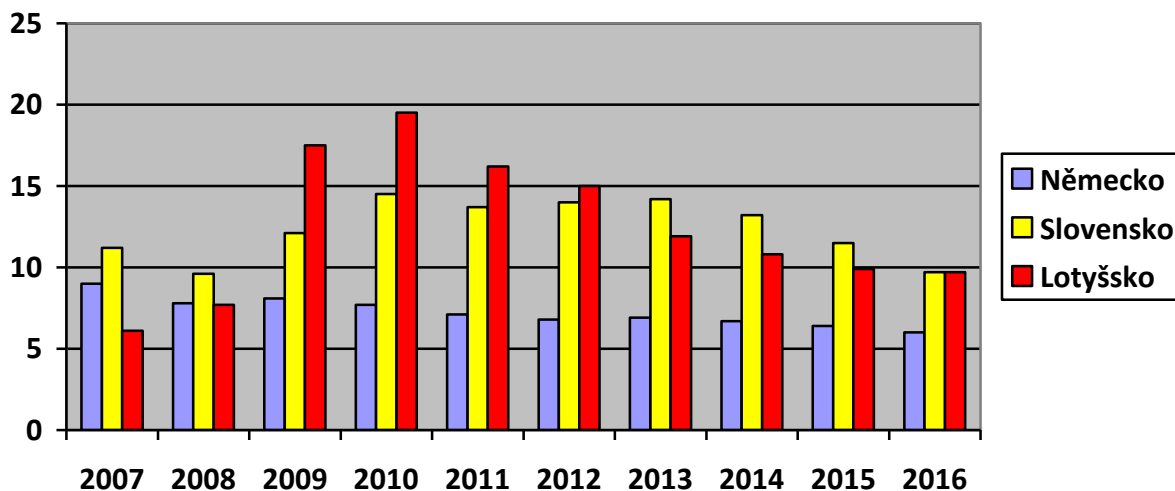
(Statistische Bundesamt, Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

4.4.2 Porovnání vývoje nezaměstnanosti

V níže uvedeném grafu číslo 17 je vyobrazen vývoj nezaměstnanosti za období 2007-2016 ve sledovaných zemích, ze kterého lze jednoznačně vyčíst, že nejstabilnější vývoj a nejnižší hodnoty má opět největší Německo, které se pouze v roce 2007 mírně přiblížilo hodnotě 10 %. Díky dobře nastavené politice podpoře zaměstnanosti kancléřky Angely Merkelové je tento vývoj až do roku 2016 ve své podstatě klesající a v roce 2016 zároveň nejnižší v hodnotě 6 %, což je jedna z nejnižších hodnot v celé Evropě. Naopak Slovensko i Lotyšsko mají celkově jednu z nejvyšších nezaměstnaností v Evropské unii.

Na Slovensku je stejně jako v Lotyšsku nezaměstnanost veliký problém a Slovensko se tak za sledované období dostalo pouze dvakrát pod hodnotu 10 %, což je pozitivní zejména v loňském roce 2016, kdy lze spatřit pozitivní vývoj do budoucna. Slovensko nicméně 6 let z 10 sledovaných mělo ukazatel nejvyšší, což lze vyčíst z níže uvedeného grafu a stále se jim tak nedaří s nezaměstnaností účinně bojovat. Pro Lotyšsko znamenala obrovský propad zejména globální krize, kdy jejich nezaměstnanost stoupla v roce 2010 na rekordních 19,5 %, což vedlo téměř až ke státnímu bankrotu. Jak lze z grafu vyčíst, nastolená politika vlády a rostoucí export a zvyšující se podíl obchodu s Evropskou unií nezaměstnanost stále až do roku 2016 snižuje, až na hodnotu 9,7 %.

Graf 17 – Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %

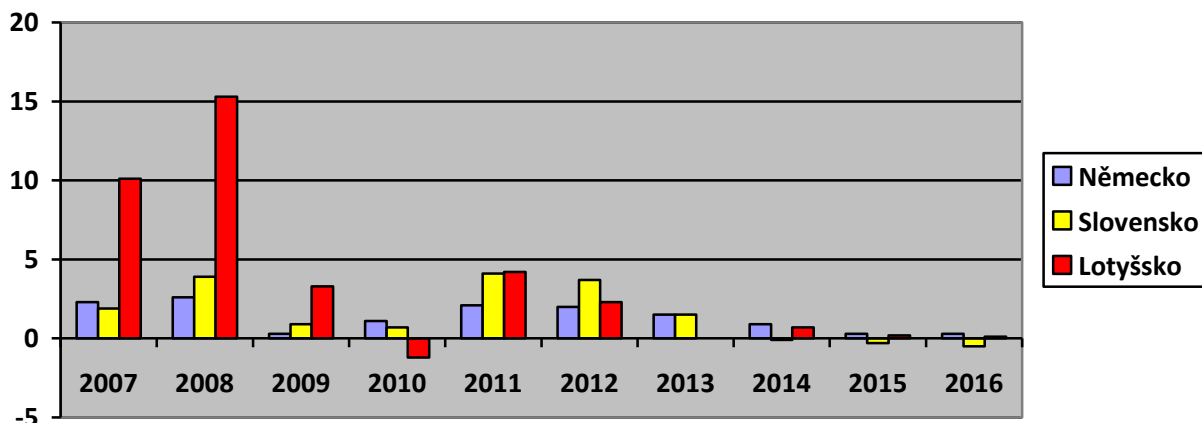
(Statistische Bundesamt, Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

4.4.3 Porovnání vývoje inflace

Níže uvedený graf číslo 18 ukazuje vývoj inflace ve sledovaných zemích v období 2007-2016 ze kterého lze vyčíst nejvyšší výkyvy zejména v Lotyšsku a absolutní stabilitu v Německu. Německá inflace je díky stabilní politice konstantní a za sledované desetileté období se nacházela mezi hodnotami 0,3-2,6 %. Na Slovensku rostly nejrychleji ceny zejména před vstupem do eurozóny, tedy do roku 2009 a poté v roce 2011, kdy došlo k dluhové krizi jižních států EU. Lotyšská inflace do roku 2008 rostla až na velice vysokou hodnotu 15,3 %, což bylo způsobeno růstem cen energií, plynu a pohonných hmot. Od roku 2009 se Lotyšsko dostalo na hodnoty shodné s dalšími evropskými zeměmi.

Od roku 2013 a 2014 všechny sledované země v malých odchylkách kopírují svůj inflační vývoj, který setrvává v klesajícím růstu, což je v celé Evropské unii způsobeno zejména celosvětově klesajícími cenami ropy a energií. Celkově tak Německo a Slovensko mají podobný vývoj inflace, což je způsobeno jak vyšším obchodním propojením, tak dřívějším vstupem Slovenska do eurozóny. Lotyšská inflace do roku 2012 rychle kolísala, avšak od vstupu do eurozóny roku 2014 se inflace více propojila se zbytkem Evropské unie a ustálila se v klesající tendenci.

Graf 18 – Vývoj inflace ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %

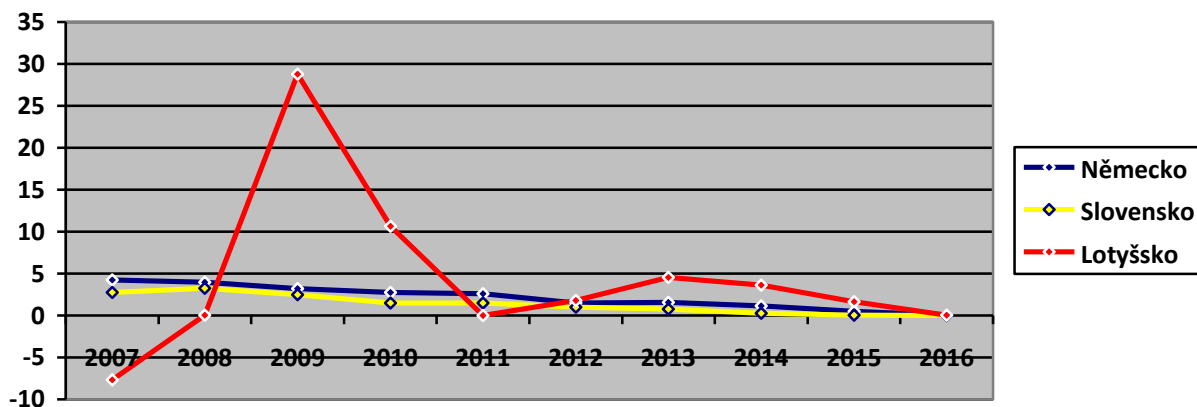

(Statistische Bundesamt, Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

4.4.4 Porovnání vývoje úrokové míry

Graf číslo 19, uvedený níže, představuje porovnání vývoje úrokové míry ve sledovaných zemích v období 2007-2016. V grafu lze spatřit konstantní a kopírující se vývoj úrokových sazeb v Německu a Slovensku. Je to způsobeno jejich vyšší provázaností s Evropskou unií a eurozónou a stejně nastavenou politikou, jak vzdorovat ekonomické krizi a jak podporovat poptávku a spotřebu domácností. Lotyšsko nebylo až do svého vstupu do eurozóny roku 2014 tolik provázáno se zbytkem Evropské unie. Od roku 2014 již lze spatřit kopírující se vývoj se zbylými dvěma zeměmi. Extrém v roce 2009 byl způsoben špatně nastavenou politikou vlády a vysokým dopadem globální krize na ekonomiku země.

Graf 19 – Vývoj úrokové míry ve vybraných zemích v období 2007-2016 v %

(Statistische Bundesamt, Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

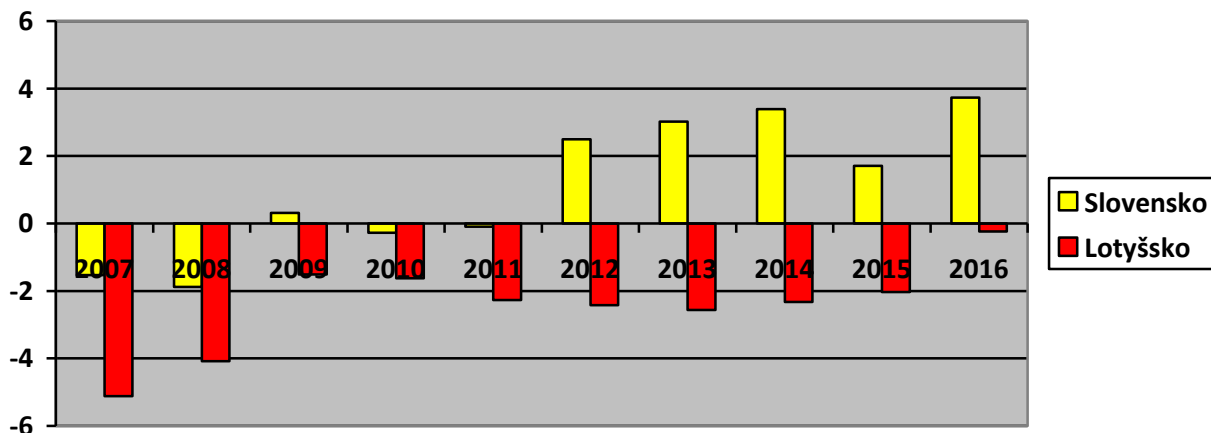
4.4.5 Porovnání vývoje platební bilance

Na grafu číslo 20, který je uveden níže, je porovnán vývoj salda zahraničního obchodu pro dvě ze sledovaných zemí, Slovensko a Lotyšsko ve sledovaném období 2007-2016. Německo je z tohoto porovnání z důvodu neporovnatelnosti vynecháno. Zahraniční obchod Německa, z důvodu jeho výsadního postavení na světových trzích, je výrazně orientován na export a jeho nejnižší hodnota v době krize roku 2009 skončila na hodnotě 139,467 mld. EUR, tedy několikanásobně vyšší než nejvyšší sledovaná hodnota z níže uvedeného grafu číslo 20, kterou zaznamenalo Slovensko v roce 2016, tedy 3,731 mld. EUR. Z grafu lze vyčíst u obou sledovaných zemí, kromě krizových let 2009 a 2010, konstantní nárůst exportu na saldu zahraničního obchodu.

Na Slovensku lze po jeho vstupu do eurozóny pozorovat využití všech výhod přijetí stabilní jednotné měny a od roku 2012 vysoký nárůst exportu. Slovensku se povedlo rozšiřovat své obchodní kontakty s ostatními zeměmi eurozóny, zejména s Německem a jeho saldo zahraničního obchodu nabralo rostoucí tendenci. Lotyšsko bylo i díky své velikosti a průmyslu orientovaném na zemědělství vždy zemí, kde převažoval import nad exportem, což je z grafu patrné zejména ve sledovaných letech 2007 a 2008.

V době krize se do špatného stavu dostal i lotyšský průmysl. Země přestala být v určitých komoditách plně soběstačná a vzrostl podíl importu. V pokračujících letech, kdy se ekonomika rychle ozdravovala z krizových let 2009-2011, rostla poptávka obyvatel po zahraničních produktech, import opět rostl, zejména až do roku 2013. Roku 2014 přistoupilo Lotyšsko k eurozóně a vzrostl jeho obchodní styk s dalšími evropskými zeměmi, zejména Německem a severskými státy. Export v zemi, zejména díky zemědělským strojům, narůstá a roku 2016 se přiblížil převaze importu v hodnotě -0,24 mld. EUR. Lotyšsko se stalo zemí, která se z krize, díky půjčce a doporučením od Mezinárodního měnového fondu, dostalo v jednom z nejkratších časových období v Evropské unii a plně využilo svůj vstup do eurozóny roku 2014, kdy téměř všechny jeho makroekonomické ukazatele jsou v kladné rostoucí tendenci. Přibližuje se vývoji ukazatelů ostatních států eurozóny a celkově obyvatelé Lotyšska si již na společnou měnu zvykají a lotyšská ekonomika spolehlivě funguje.

Graf 20 – Saldo platební bilance pro sledované země v období 2007-2016 v mld. EUR

(Eurostat, 2017, vlastní zpracování)

4.5 Plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií v České republice

Ministerstvo financí České republiky každoročně v kooperaci s Českou národní bankou vydává spis, který obsahuje vyhodnocení stavu plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií Českou republikou a sladěnost ekonomiky s celou eurozónou. Tento dokument je předkládán vládě České republiky ke schválení a je v něm vydáno doporučení, zda je vhodné přistoupit do dobrovolného kurzového mechanismu ERM II, v němž musí stát strávit minimálně dva roky před případným přijetím eura.

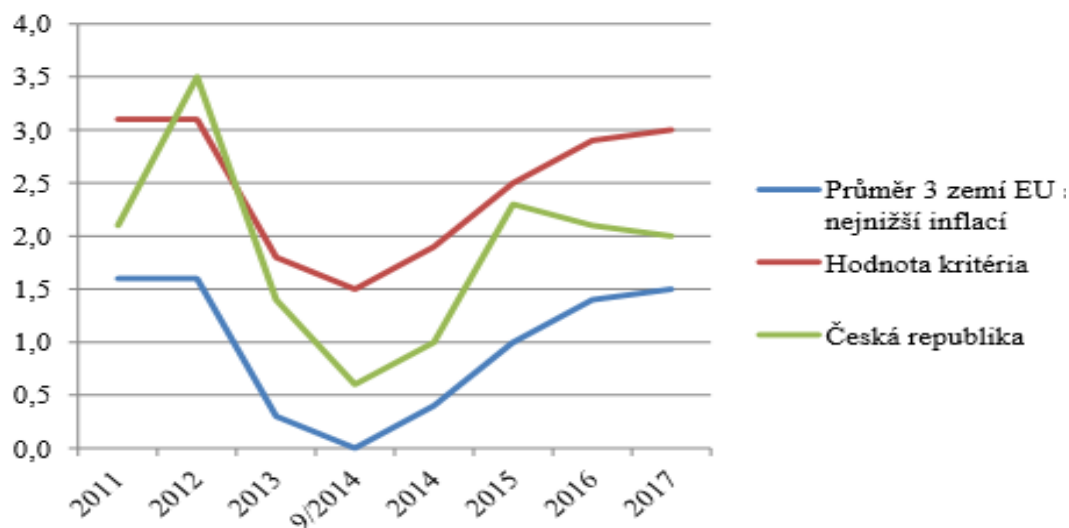
Následující kapitola vyhodnocuje aktuální plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií Českou republikou od roku 2011, kdy se země dostávala z ekonomické krize a údaje tak nejsou krizí tolik ovlivněny, do předpokladu roku 2017, který stanovuje Ministerstvo financí České republiky v kooperaci s Českou národní bankou. Kritéria jsou jednotlivě popsána v teoretické části práce. Analýza zkoumá plnění nominálních konvergenčních kritérií. Hodnocená kritéria jsou kritérium cenové stability, stabilita měnového kurzu, stav veřejných financí a dlouhodobá úroveň úrokových sazeb.

4.5.1 Kritérium cenové stability

Podmínka tohoto kritéria vyžaduje, aby naměřená průměrná míra inflace z předchozího roku nebyla vzdálena o více než 1,5procentního bodu od průměru tří členských států, které

dosahují nejlepších hodnot. Referenční hodnota je poté stanovena aritmetickým průměrem. Měření je provedeno na základě indexu HICP, tedy harmonizovaného indexu spotřebitelských cen.

Graf 21 – Vývoj harmonizovaného indexu spotřebitelských cen v letech 2011-2017 v %

(Ministerstvo financí České republiky, 2017, vlastní zpracování)

Výše uvedený graf číslo 21 zobrazuje vývoj harmonizovaného indexu spotřebitelských cen ve sledovaném období 2011-2017. Obsahuje tři hodnoty. Jedna je tvořena naměřenou hodnotou České republiky, druhá průměrem tří zemí s nejnižší inflací a třetí 1,5% limit, do kterého se země musí svými hodnotami dostat, aby kritérium plnila.

Z grafu lze vyčíst, že s plněním tohoto kritéria nemá Česká republika dlouhodobé problémy. Od roku 2011 je kritérium plněno bez problému, kromě roku 2012, kdy byly v České republice zvýšeny nepřímé daně z přidané hodnoty, ceny tak rostly, nicméně od tohoto roku je kritérium plněno s rezervou a přes nízký růst cen v celé Evropské unii v roce 2014 je kritérium plněno.

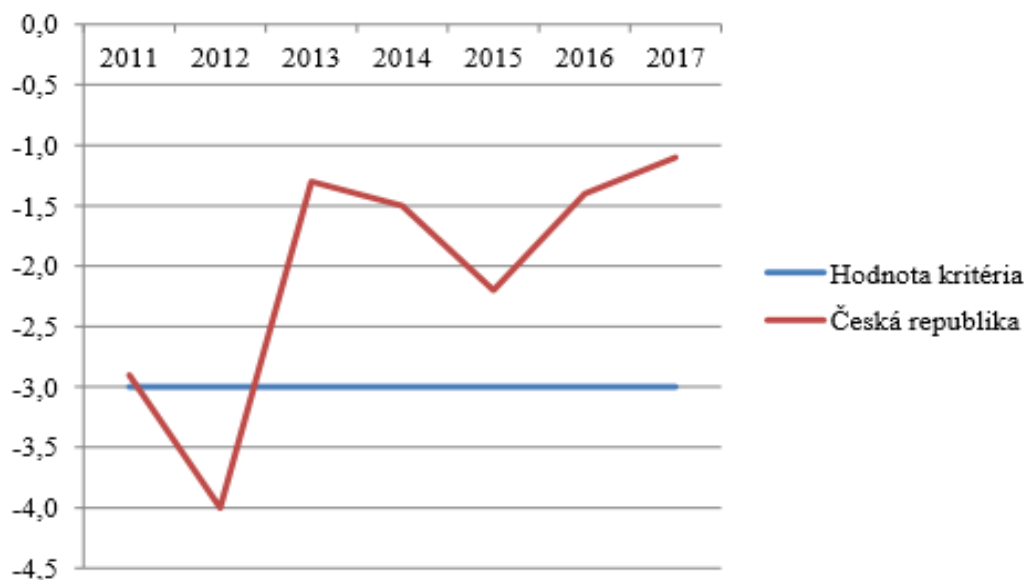
Pro rok 2017 je výhled České národní banky pro Českou republiku na hodnotě 2 %, tedy by stále mělo dojít k plnění kritéria. Důvodem je i nízká hodnota samotného kritéria, které odráží stále určitý počet zemí v Evropské unii, které se potýkají s deflací. Dle výhledu cenového vývoje České národní banky by mělo dojít k plnění kritéria minimálně do roku 2019 s rezervou přibližně jednoho procentního bodu.

4.5.2 Kritérium stavu veřejných financí

Toto kritérium obsahuje dvě složky, které musí být plněny současně. Jedna je kritérium veřejného deficitu, druhou poměr vládního dluhu k velikosti hrubého domácího produktu. Kritérium veřejného deficitu stanovuje poměr reálného či předpokládaného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu. Tento poměr nesmí být vyšší než 3 %. Kritérium veřejného dluhu stanovuje 60% hranici poměru veřejného dluhu k HDP, kterou by pro splnění konvergenčních pravidel neměla země překonat.

Na níže uvedeném grafu číslo 22 je zobrazeno saldo vládních institucí České republiky za sledované období 2011-2017. Z grafu je patrné, že země nemá s dodržováním tohoto kritéria dlouhodobě žádný problém. Propad v roce 2012 byl způsoben jednorázovým vlivem, což bylo schválení finančního odškodnění a kompenzace církvím za majetkové křivdy v celkové hodnotě 59 mld. Kč, což tvořilo přibližně 1,5 % HDP. Z důvodu účetního aktuálního principu byla celá tato částka zaúčtována v roce 2012, proto došlo k propadu sledovaného ukazatele. Následující roky nemá opět Česká republika s plněním tohoto kritéria problémy a dle předpokladů České národní banky by ho neměla mít ani minimálně do roku 2019.

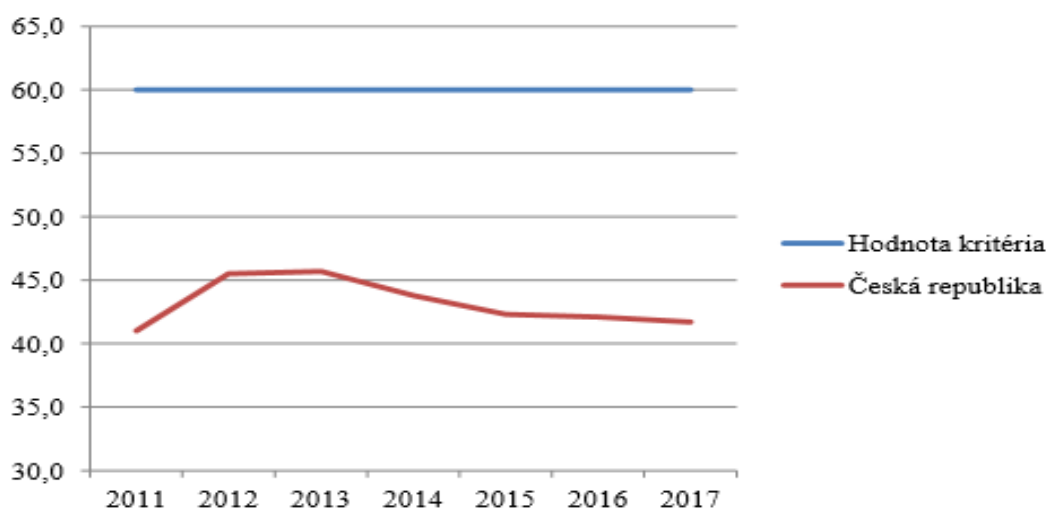
Graf 22– Saldo vládních institucí v období 2011-2017 v %

(Ministerstvo financí České republiky, 2017, vlastní zpracování)

Graf číslo 23, uvedený níže, zobrazuje vývoj dluhu vládních institucí v poměru k hrubému domácímu produktu za sledované období. V celém sledovaném období, včetně pravděpodobného vývoje v roce 2017, Česká republika tento ukazatel splňuje i s velikou rezervou. Nárůst podílu dluhu k HDP v roce 2012 a 2013 byl způsoben ještě doznívající krizí a nástupem nové dluhové krize jižních států Evropské unie, kdy byly rozpočty vládních institucí charakterizovány vyššími deficity. Od roku 2014 je však poměr stále klesající a dle zpráv Ministerstva financí ČR a České národní banky, by tento ukazatel měl mít klesající tendenci i pro období po roce 2017.

Graf 23 – Dluh vládních institucí v poměru k HDP v období 2011-2017 v %

(Ministerstvo financí České republiky, 2017, vlastní zpracování)

4.5.3 Kritérium stability měnových kurzů

Toto kritérium Česká republika formálně neplní, jelikož se uvedeného mechanismu stability neúčastní. Jeho vyhodnocení tak bude možné teprve poté, co Česká republika vstoupí do mechanismu ERM II a bude tak stanovena centrální parita koruny k euru, vůči níž by se stabilita měnového kurzu sledovala. Ze zkušenosti s vysokou fluktuací koruny k euru bude pro Českou republiku důležité vhodně načasovat vstup do ERM II do situace, kdy ekonomika bude v určité perspektivě stabilní.

4.5.4 Kritérium konvergence úrokových sazeb

Toto kritérium stanovuje, že dlhodobé konvergenční úrokové sazby, což jsou ve své podstatě výnosy z dluhopisů se splatností, nesmí přesáhnout průměr tří nejlépe se vyvíjejících států Evropské unie v oblasti cenové stability o více než 2 %.

Na níže uvedeném grafu číslo 24 lze spatřit vývoj dlouhodobých konvergenčních úrokových sazeb ve sledovaném období. V grafu lze spatřit absolutně bezproblémové plnění tohoto kritéria Českou republikou. Země patří dlouhodobě dokonce mezi členské státy Evropské unie s nejnižší hodnotou tohoto kritéria, tedy plnění probíhá bez problému a dle prognóz a vývoje ekonomiky České republiky lze bezproblémové plnění očekávat i v budoucím vývoji.

Graf 24 – Dlouhodobé konvergenční úrokové sazby v období 2011-2017 v %

(Ministerstvo financí České republiky, 2017, vlastní zpracování)

4.5.5 Zhodnocení aktuální ekonomické sladění ČR s eurozónou

Možné budoucí přistoupení České republiky k jednotné měně euro plyne z přijatých závazků spojených s členstvím v Evropské unii. Přijetí eura jako společné měny by zemi odstranilo kurzové riziko vůči zbytku eurozóny a snížily by se jí náklady na investice a zahraniční obchodování. Česká republika by tak do země lákala podstatně více investorů, jako se tomu děje například na sousedním Slovensku. Země by tak posílila své globální postavení, rozšířila mezinárodní ekonomické vztahy a mohla by se intenzivně zapojit do

mezinárodního prostředí. Česká republika by přístupem k euru však ztratila zejména svou nezávislost monetární politiky a flexibilní měnový kurz vůči svým strategickým obchodním partnerům. Přijetí tak přináší také určité náklady a rizika.

Na základě zprávy Ministerstva financí České republiky a České národní banky ze 14. prosince roku 2016 lze konstatovat, že ve střednědobém výhledu budou se vši pravděpodobností plněna veškerá Maastrichtská konvergenční kritéria, kromě zmíněné účasti v ERM II. Celková připravenost České republiky na přijetí společné měny euro se proti předchozím rokům nadále zlepšila, avšak stále není dostatečná pro přijetí společné měny. Stejně tak i hospodářskou situaci v celé eurozóně nelze hodnotit jako zcela stabilizovanou. Sladěnost ekonomického vývoje mezi jednotlivými ekonomikami eurozóny stále není dobrá, jelikož v některých zemích stále pokračuje deflace a v řadě zemí přetrvávají nedořešené dluhové problémy.

Dalším problémem týkajícím se Evropské unie a celé eurozóny je také značná nejistota ohledně jejich dalšího politického a hospodářského směřování. Výsledek referenda o vystoupení Spojeného království z celé EU tuto nejistotu dále pouze prohlubuje. S ohledem na zmíněné informace Ministerstva financí ČR a České národní banky, ohledně přistoupení ČR k eurozóně, není prozatím doporučeno stanovovat cílové datum vstupu do eurozóny. Z tohoto vychází, že Česká republika by pro rok 2017 zatím neměla usilovat o vstup do mechanismu ERM II.

5 Výsledky a diskuze

V této kapitole je jednotlivě zhodnocena a popsána ekonomická situace sledovaných zemí, tedy Německa, Slovenska a Lotyšska a je zde definován přínos jejich vstupu do eurozóny, zejména na základě sledovaných makroekonomických ukazatelů. Druhou částí kapitoly je poté definice stavu plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií Českou republikou a stanoveno doporučení pro možný budoucí vývoj přístupových jednání k jednotné měně.

5.1 Ekonomická situace Německa

Německo bylo do makroekonomické analýzy zvoleno jako jedna ze zemí, která stála u zrodu jednotné měnové unie v Evropě, a také jako země stabilní a ekonomicky silná, jak v evropském, tak globálním měřítku. Před vstupem do eurozóny roku 1999 se Německo na konci 20. století potýkalo zejména s problémem sjednocení západní a východní části po revoluci roku 1989. Východní část byla hospodářsky a průmyslově zaostalejší, výrazně vzrostla nezaměstnanost, tempo růstu hrubého domácího produktu klesalo a zejména východní část se potýkala s přechodem z centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku.

Sjednocení znamenalo pro Německo celkově náklady ve výši 1,3 bilionu EUR. Země si však ihned stanovila plán pro plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií pro vstup do eurozóny v roce 1999, což se díky podpoře průmyslu a hladkému sjednocení západní a východní měny povedlo. Jako hlavní pozitivní vliv vstupu do jednotné měnové unie se v Německu předpokládal růst zahraničního obchodu s ostatními členy měnové unie a celkové zjednodušení obchodování, což se potvrdilo. Od vstupu do eurozóny, do prvního sledovaného roku 2007, vzrostl podíl exportu a importu na reálném HDP z 59,6 % na celkově 76,2 %. Německo se stalo jedním z nejsilnějších členů celé Evropské unie. Zavedlo účinnou politiku zaměstnanosti, kdy vláda zkrátila počet let pro odchod do důchodu a HDP bylo podpořeno silným exportem. V Německu nastal stabilní hospodářský růst a vstup do jednotné měnové unie měl velice pozitivní vliv.

Po roce 1999 se tedy Německo stalo stabilní a výkonnou zemí a jednou z nejsilnějších ekonomik celého světa. Roku 2005 se k vládě dostala Angela Merkelová a politikou

podpory průmyslu a zaměstnanosti jen podpořila ekonomický růst země. Vše se dařilo také díky zahraniční i domácí poptávce a výraznému posílení eura vůči americkému dolaru. Německá ekonomika plně prosperovala, využívala výhod členství v eurozóně a v prvním sledovaném roce 2007 prosperovala dle prognóz. Tempo růstu HDP stabilně rostlo, nezaměstnanost meziročně klesala a inflace se držela na stabilní míře. Rok 2008 a 2009 však pro Německo a celý svět díky světové hospodářské krizi znamenal zlom. Krize způsobila v těchto letech veliký propad všech makroekonomických ukazatelů. Tempo růstu HDP klesalo v roce 2009 tempem -5,1 %, inflace se hranicí 0,3 % přiblížila deflaci a meziročně také klesalo saldo zahraničního obchodu.

Podporou investic a zaměstnanosti se však Německu již v roce 2010 podařilo z krize dostat a obnovit rostoucí tendenci celého hospodářství země. Tempo růstu HDP se vrátilo do kladných hodnot, meziročně rostla inflace a opět se zvýšil export. Roku 2011 však pro Německo nastaly opět nestandardní okolnosti, které zpomalily jeho ekonomický růst. Tohoto roku došlo k tragédii v japonské jaderné elektrárně Fukušima. Německo v té době jednalo o podpoře jaderné energie a díky neštěstí v Japonsku svou politiku do jisté míry odklonila na podporu alternativních zdrojů, které jsou nákladnější a Německo díky tomuto odklonu může v budoucnu přijít o své velice dobré konkurenční postavení na světovém trhu energií. Ve stejném roce 2011 došlo také k dluhové krizi v eurozóně, konkrétně zejména v jižních státech, jejichž náklady na záchranná opatření jsou a budou v budoucnu pro Německo, jako člena eurozóny, velikou zátěží. Pro Německo rok 2011 znamenal opět pokles tempa růstu HDP a pokles inflace.

Německá ekonomika je však natolik vyspělá, že hned v roce 2012 se opět vrátila k dobrým ekonomickým výsledkům, které trvají až do posledního sledovaného roku 2016. Roku 2013 a 2014 pokračovala v Německu politika podpory průmyslu a jeho exportu. Saldo zahraničního obchodu poprvé vzrostlo na hodnotu přesahující 200 mld. EUR, nezaměstnanost neustále klesala a zejména automobilový, strojírenský a elektrotechnický průmysl v Německu stále rostl. Rok 2016 znamenal pro Německo růst HDP stabilním tempem 1,9 %, nezaměstnanost historicky poklesla na jednu z nejnižších hodnot celé EU 6 %, inflace díky vývoji eurozóny poklesla na 0,3 %, saldo mezinárodního obchodu vzrostlo na historické maximum 252,909 mld. EUR a úroková míra díky politice podpory investic

a poptávky klesla na historických 0,05 %. Budoucnost neustále se rozvíjejícího automobilového a energetického průmyslu Německa a vývoj celé jeho ekonomiky je tak velice stabilní a vyhlídky jsou pro tuto zemi i pro nadcházející roky v eurozóně velice příznivé.

5.2 Ekonomická situace Slovenska

Slovensko bylo do makroekonomické analýzy zvoleno jako země, která přijala euro s delším časovým odstupem od Německa, tedy v roce 2009. Patří mezi menší země eurozóny, nicméně díky jeho poloze v samém srdci Evropy je to země s vysokým potenciálem a neustále rostoucí oblíbeností pro zahraniční investory. Slovensko po rozpadu Československa a svém vzniku roku 1993 zaznamenalo veliké hospodářské problémy, které se projevily poklesem téměř všech makroekonomických ukazatelů a snížením ekonomické výkonnosti. Stejně jako v Německu zde muselo v celé zemi dojít k přechodu z centrálně plánovaného hospodářství na ekonomiku volného trhu, což znamenalo pokles výkonnosti ekonomiky, nicméně Slovensko si s tím poradilo dobře a postupem času se z něj stala jedna z nejrychleji rostoucích zemí celé Evropské unie.

Slovensko vstoupilo do eurozóny roku 2009, tedy v době, kdy v celém světě probíhala světová hospodářská krize, je tedy složité reálně zhodnotit okamžitý přínos společné měny. Ekonomika Slovenska mohla přístupem do eurozóny přijít o možnost oslabit národní měnu při poklesu zahraniční poptávky, což je problém pro export země, a také se v zemi mohla skokově zvyšovat inflace. Tyto předpoklady se ovšem u Slovenska nepotvrdily. Od vstupu do eurozóny export trvale roste a inflace byla ovlivněna zejména díky protikrizovým opatřením, které negativně působily i na další makroekonomické ukazatele, což lze sledovat i u ostatních zemí EU, tudíž samotný přístup k jednotné měně euro na pokles ekonomiky neměl vliv. Naopak po roce 2009 lze i na základě provedené analýzy spatřit, že Slovensko se stává stále konkurenceschopnější a výkonnější zemí.

Před vstupem do eurozóny v letech 2007 a 2008 se země plně soustředila na plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a zejména v roce 2007 se Slovensko nacházelo v období růstu, kdy například tempo růstu HDP bylo v tomto roce na rekordní úrovni 10,8 %. Roku 2008 již i na Slovensko plně dolehla hospodářská krize, tempo růstu HDP se

zpomalilo na téměř poloviční hodnotu, vzrostla úroková míra a také inflace. Rok 2009 a samotný vstup do eurozóny znamenal pro Slovensko propad ekonomiky díky světové krizi a využití výhod přechodu na jednotnou měnu tak bylo omezeno. Výrobní podniky kvůli krizi omezovali nebo ukončovali svou činnost, rostla tak nezaměstnanost a tempo růstu se zpomalilo na -5,4 %, inflace se přiblížila deflaci hodnotou 0,9 %, export však vzrostl a poprvé se saldo zahraničního obchodu dostalo do kladné hodnoty 0,311 mld. EUR. V letech 2011 a 2012 se Slovensko stále vzpamatovalo z krize, nezaměstnanost rostla kvůli zavírajícím se podnikům a díky nízké poptávce se inflace přibližovala deflaci.

Od roku 2012 se celá eurozóna začala dostávat z krizových let, Slovensku se rapidně začal zvyšovat export zejména s Německem a Ruskem, zvyšovalo se tak saldo zahraničního exportu, HDP rostlo a inflace klesala a kopírovala vývoj eurozóny. Zejména díky klesajícím cenám potravin se Slovensko v roce 2014 dostalo do deflace v trvání až do roku 2016. Roku 2016 Slovensko stabilizovalo svůj ekonomický rozvoj, díky klesajícím úrokovým sazbám v hodnotě 0,05 % rostla poptávka a export, zvyšovalo se saldo zahraničního obchodu, tempo růstu se stabilizovalo v hodnotě 3,1 %, nezaměstnanost klesla po několika letech pod 10 % na hodnotu 9,7 % a deflace skončila v hodnotě - 0,5 %.

Po dluhové krizi eurozóny začalo Slovensko plně využívat výhod členství v měnové unii a stalo se například i, v určité míře, na úkor České republiky administrativním centrem východní Evropy pro obchod. Po překonání krize lze tak konstatovat kladný přínos eura pro Slovensko a jeho ekonomiku, zejména díky pozitivně se vyvíjející ekonomice a předpovědím pro rok 2017 a další roky, kdy by se Slovensko díky rostoucím cenám potravin mělo dostat z deflace a je nadále předpokládán stabilní ekonomický růst.

5.3 Ekonomická situace Lotyšska

Lotyšsko bylo do makroekonomické analýzy zvoleno jako země, která ke společné měně přistoupila jako jedna z posledních, a to v roce 2014. Po rozpadu Sovětského svazu, jehož členem Lotyšsko bylo, se opět jako předchozí země muselo vypořádat s přechodem z centrálně plánovaného hospodářství na ekonomiku volného obchodu. Pro zemi to znamenalo veliké problémy. HDP rychle klesalo, rostly neúměrně ceny, zvyšovala se nezaměstnanost a země se snažila najít své postavení na evropském a světovém obchodním

trhu. Na tempo ekonomického růstu měli v Lotyšsku vliv, jelikož je to malá země, okolní státy a zejména Rusko. Právě v Rusku v roce 1998 vznikla hospodářská krize, která velice ovlivnila lotyšskou ekonomiku, a došlo k jejímu propadu. Od toho roku se však, i díky vstupu do EU roku 2004, baltské státy dostali do ekonomického růstu a získali přezdívku Baltický tygr a jejich ekonomika se nacházela ve zlaté éře.

Lotyšsku se vstupem do EU otevřely nové trhy a obchodní možnosti. Země, jelikož je zaměřena zejména na zemědělství, začala využívat strukturálních fondů EU a také díky tomu bylo v prvním sledovaném roce 2007 tempo růstu HDP vysokých 9,9 %. Lotyšsku ovšem rostly také ceny, s hodnotou inflace 10,1 %, což neuspokojovalo plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií, což byl pro Lotyšsko cíl. Hospodářská krize roku 2009 však pro Lotyšsko znamenala obrovský pokles ekonomické výkonnosti, kdy zejména díky včasnému nezareagování na doporučení od Mezinárodního měnového fondu krize dopadla na Lotyšsko jedním z největších dopadů v celé Evropské unii. HDP klesalo roku 2009 o -14,3 %, nezaměstnanost vzrostla na 17,5 %, roku 2010 došlo k deflaci a došlo k celkovému omezení obchodu a průmyslu.

Země se stala vážným kandidátem na státní bankrot, nicméně díky půjčce a zavedení záchranných opatření na základě dalších doporučení od MMF se Lotyšsko z krize hned v roce 2010 začalo rychle dostávat. V následujících letech se začal obnovovat ekonomický růst v zemi, zvyšovala se domácí poptávka i spotřeba, rostl export a země se začala opět progresivně vyvíjet. Roku 2014 přijalo Lotyšsko, jako druhá pobaltská země, euro jako svou měnu a jeho makroekonomický vývoj se tím stabilizoval. HDP mělo rostoucí tendenci, inflace mírně klesala a nezaměstnanost se snižovala.

Země začala naplno využívat výhod svého členství v eurozóně, rostl její export zejména do Německa a skandinávských zemí a využívala stabilního kurzu eura. Mírný propad růstu znamenala pro zemi krize na Ukrajině, nicméně tempo růstu HDP v roce 2016 se stabilizovalo s eurozónou na hodnotě 2,1 %, nezaměstnanost po dlouhém období klesla pod 10 % na 9,7 % a ekonomika stabilizovala svůj vývoj. Přes prvotní negativní ohlasy obyvatel, Lotyšsko při vstupu do eurozóny stabilizovalo svůj vývoj, roste jeho export a saldo zahraničního obchodu, nezaměstnanost klesá na historicky nejnižší hodnoty a díky

rozkvětu zemědělství je očekáván pozitivní vývoj i v budoucnu. Přístup k euru byl tak pro Lotyšsko jednoznačně pozitivním krokem v jeho ekonomickém vývoji.

5.4 Plnění konvergenčních kritérií v České republice

Česká republika se vstupem do Evropské unie, roku 2004, zavázala zároveň i k přijetí eura jako jednotné měny, což však musí být podpořeno úspěšným plněním Maastrichtských konvergenčních kritérií. Analýza byla provedena pro zjištění aktuálního stavu plnění kritérií Českou republikou a stanovení současné ekonomické sladění s eurozónou. Přistoupením do jednotné měnové unie by ČR odstranila kurzové riziko plynoucí z fluktuace domácí měny vůči euru, snížily by se náklady na zahraniční investice a stala by se atraktivnější pro zbylé země eurozóny a nadnárodní korporace, tak jako je tomu vidět na sousedním Slovensku. Česká republika by tak mohla posílit svoje globální postavení, nicméně by vstupem do eurozóny ztratila nezávislost monetární politiky a flexibilní měnový kurz. Vstup do eurozóny přináší také další rizika z pohledu zvyšování cen, což je jeden z důvodů, proč jsou obyvatelé ČR k přechodu na jednotnou měnu skeptičtí. Sousední Slovensko si ovšem s tímto problémem poradilo například duálním označováním cen, kdy prodejci, kteří díky přechodu na euro skokově zvyšovali ceny, byli zapsáni na černé listině.

Zpráva Ministerstva financí ČR a České národní banky z konce roku 2016 a provedená analýza ukazuje, že ve střednědobém výhledu, s předpokladem do roku 2019, Česká republika splňuje Maastrichtská konvergenční kritéria, kromě účasti v mechanismu ERM II. Některá kritéria jsou dokonce plněna s vysokou rezervou. Připravenost ČR na vstup do eurozóny se každým rokem zvyšuje, nicméně stále není dostatečná a stabilní pro přijetí společné měny, stejně jako není stabilní další politické a hospodářské směřování celé Evropské unie. Výsledek referenda o vystoupení Spojeného království z celé EU, stejně jako dluhové problémy několika zemí eurozóny a pokračující deflace, tuto nejistotu dále pouze prohlubuje. S ohledem na zmíněné informace MF ČR a ČNB, ohledně přistoupení ČR k eurozóně, není prozatím doporučeno stanovovat cílové datum vstupu do eurozóny. Z tohoto vychází, že Česká republika by pro rok 2017 zatím neměla usilovat o vstup do mechanismu ERM II. Přijetí jednotné měny by v České republice musela předcházet intenzivní informační kampaň, která by vysvětlovala občanům a podnikatelům řešení nevýhod a vyzdvihovala po přechodu na euro plynoucí trvalé výhody a příležitosti.

6 Závěr

Cílem teoretické části diplomové práce bylo představit princip fungování Evropské unie a eurozóny v rámci společné měny, analyzovat vývoj evropské integrace a popsat instituce a mechanismy evropské měnové politiky. Hlavním cílem analytické části diplomové práce byla analýza stanovených makroekonomických ukazatelů vybraných zemí eurozóny a zhodnocení přínosu přijetí eura pro sledované země. Zvoleny byly makroekonomické ukazatele HDP, nezaměstnanost, inflace, úroková míra a platební bilance a zkoumány byly za desetileté období v letech 2007-2016. Pro analýzu byly vybrány státy Německo, Slovensko a Lotyšsko. Státy byly vybrány z důvodu jejich rozdílného roku vstupu do eurozóny. Zvoleny tak byly záměrně s cílem porovnat jejich vývoj za sledované desetileté období a zejména pro Slovensko a Lotyšsko zanalyzovat přínos přijetí eura, který proběhnul v roce 2009, respektive 2014. V druhé polovině analytické části práce byla zhodnocena připravenost České republiky na přijetí eura a její ekonomická sladěnost s eurozónou. Analýza byla provedena na základě plnění Maastrichtských konvergenčních kritérií a současné politiky vlády, která zatím nestanovila žádný termín pro přijetí jednotné měny.

Euro, jako společná měna Evropské unie, se za svou relativně krátkou historii stalo měnou s mezinárodním významem a vážným konkurentem silného amerického dolaru na světových trzích. Jeho užívání je pod přísným makroekonomickým dohledem, země musí splňovat Maastrichtská konvergenční kritéria, Pakt stability a růstu a také fiskální úmluvu. Členský stát je tak nucen rozumně hospodařit a chovat se rozpočtově odpovědně. Veškeré podmínky pro vstup do eurozóny tak zemi předurčují pro zdravý ekonomický vývoj, nicméně jak i tato práce ukázala, tak ve světě mohou nastat nepředvídatelné souvislosti, které ekonomiku celého světa významně ovlivní a státy přivede do výrazných problémů, které nastaly u sledovaných zemí v této diplomové práci zejména při světové hospodářské krizi v roce 2008 a 2009.

Celkově však byl vznik eura pro celou Evropskou unii a zejména eurozónu prospěšný. Členům eurozóny společná měna dopomohla zejména ke stabilitě, sjednocení jejich vývoje a ke zlepšení postavení na mezinárodních trzích. Podmínky pro vstup do eurozóny jsou pro všechny kandidáty stejné, nicméně sjednotit vývoj všech členů není jednoduché z důvodu

veliké rozdílnosti kultur, mentality a dějin. Menší státy však členstvím získávají zejména silnější postavení na obchodních trzích a mohou tak navyšovat svůj export, zatímco větší státy díky členství posilují jak svůj export, tak svůj vliv na světové politice.

K získání všech těchto výhod však vedla dlouhá historie, která sahá do 60. let 20. století, kdy zakládající země postupnou integrací posilovaly svůj vliv na světovém dění a snažily se zjednodušovat veškeré obchodní procesy. Tato snaha o zjednodušení obchodu a integrování evropských států vedla až v roce 1999 k zavedení jednotné měny euro. Sledované země v makroekonomické analýze, tedy Německo, Slovensko a Lotyšsko, i přes rozdílné datum vstupu do eurozóny svým vstupem do této unie získaly stabilní vývoj svých ekonomik. Jejich hospodářství se v současné době vyvíjí pozitivně s dobrými vyhlídkami do budoucna.

První ze sledovaných zemí, Německo, přistoupilo k jednotné měně v roce jejího vzniku roku 1999 a po problémech se sjednocením východní se západní částí země v 90. letech 20. století se tato země stala jednou z nejlépe prosperujících ekonomik světa. Německo je historicky zemí zaměřenou na export, nicméně před svým vstupem do eurozóny mělo velké problémy s vysokou nezaměstnaností. Vstupem do měnové unie a díky vládní podpoře průmyslu a zaměstnanosti se poptávka a export nadále zvyšují. Německo tak neustále zlepšuje své postavení na ekonomickém a politickém trhu. Přes hospodářskou krizi je tak jeho vývoj stabilně rostoucí, průmysl neustále expanduje a Německo plně využívá stability přijaté měny.

Slovensko přistoupilo k euru v roce 2009 po důsledných přípravách, které začaly téměř již od samotného vstupu do Evropské unie v roce 2004. Samotný vstup do eurozóny a jeho přínos je významně ovlivněn zejména na jeho makroekonomických výsledcích díky tomu, že v roce 2009 při přístupu k jednotné měně ve světě panovala světová hospodářská krize. Tato krize však negativně ovlivnila ekonomiky států celého světa a Slovensko se velice rychle z tohoto vlivu oprostilo. Zemi se stále zvyšuje podíl exportu na zahraničním obchodu, díky lukrativní poloze ve středu Evropy se zvyšuje jeho potenciál pro zahraniční investory a Slovensko má tak momentálně jednu z nejrychleji rostoucích ekonomik Evropské unie.

Lotyšská ekonomika byla ve svém vývoji od konce 20. století výrazně ovlivněna přechodem z centrálně plánovaného hospodářství na tržní ekonomiku po rozpadu SSSR, jehož bylo Lotyšsko do roku 1989 součástí. Výrazně klesal hrubý domácí produkt, rostly ceny a zvyšovala se nezaměstnanost, což ještě prohloubila hospodářská krize stále významného lotyšského obchodního partnera Ruska v roce 1998. Díky rozvoji zemědělství, na které je lotyšská ekonomika výrazně zaměřená, a díky otevření nových trhů vstupem do Evropské unie v roce 2004 v Lotyšsku začala zlatá éra a země se stala takzvaným „Baltským tygrem“. Hospodářská krize přes včasné nereagování na varování od Mezinárodního měnového fondu znamenala pro Lotyšsko téměř státní bankrot, nicméně i díky akceptování půjčky od MMF se Lotyšsko z krize velice rychle dostalo, začalo opět plně využívat strukturálních fondů Evropské unie, sladilo svůj makroekonomický vývoj se zbytkem eurozóny, začalo snižovat svou nezaměstnanost a dostalo se díky přijetí eura a využití všech jeho výhod do pozitivního hospodářského vývoje, který trvá do současnosti.

Přijetí jednotné měny tak sledovaným zemím jednoznačně prospělo. Země podpořily svůj export, snižují nezaměstnanost a nadále podporují své postavení na globálním obchodním trhu. Euro nadále zlepšuje své mezinárodní postavení, jeho potenciál tak roste a s ním, jak ukázaly provedené analýzy, ekonomicky rostou i samotné členské státy eurozóny.

Vstup České republiky do eurozóny, což podpisem přístupové smlouvy země schválila, zatím na základě analýzy a doporučení Ministerstva financí ČR a České národní banky není minimálně do roku 2017 vhodný. Země sice na základě úspěšného plnění většiny Maastrichtských konvergenčních kritérií sladila svůj vývoj s eurozónou a má otevřenou ekonomiku, nicméně celkově není ekonomika připravena na tak veliký krok a na zaplacení velmi vysokých nákladů na přístup k jednotné měně. Pro Českou republiku tak prozatím není výhodné stanovovat datum přijetí jednotné měny, zejména i díky zatím nevytvořené informační kampani ze strany státu a stále vysoké nevoli občanů pro přijetí eura.

7 Seznam použitých zdrojů

BRČÁK, Josef, SEKERKA, BOHUSLAV, Makroekonomie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 292 stran. ISBN 978-80-7380-245-5.

ČERNOHORSKÝ, Jan, TEPLÝ, Petr, Základy financí. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2011. 304 stran. ISBN 978-247-3669-3.

DRDLA, Miloš; RAIS, Karel. Evropská unie: Evropská integrace a bankovníctví. Praha: Computer Press, 1999. 133 s. ISBN 80-7226-211-4.

EUROPA. MF. Pakt stability a růstu [online]. 2013 [cit. 2017-01-10]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/pakt-stability-a-rustu>

EUROPA. MF. Fiskální úmluva [online]. 2013 [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/fiskalni-umluva>

EUROSKOP. Stručný průvodce evropským semestrem [online]. 2005 [cit. 2016-12-19]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/22353/clanek/strucny-pruvodceevropskym-semestrem/>.

EUROSTAT: Economic trends [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>

FRANK, Robert H., BERNANKE, Ben, S., Ekonomie. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 802 stran. ISBN 80-247-0471-4.

HELÍSEK, Mojmír, Makroekonomie pro bakalářské studium. 1. vyd. Praha: Melandrium, 1996. 200 stran. ISBN 80-901801-5-9.

KUNEŠOVÁ, Hana; MARKVAN, Radomír. Evropská unie : Vybrané kapitoly z pohledu ekonoma. Plzeň : Západočeská univerzita, 2005. 256 s. ISBN 80-7043-390-6.

LACINA, Lubor. Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5

MF ČR: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou - 2016 [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteriia-sladenost-cr>

NĚMEČEK, Eduard . Mezinárodní měnový systém. Praha : Karolinum, 2000. 248 s. ISBN 80-246-0081-1.)

PAVELKA, Tomáš, Makroekonomie. 1. vyd. Praha: Vysoká škole ekonomie a managementu, 2006. 21 stran. ISBN 80-86730-02-6.

PENÍZE. Úrokové sazby. [online]. 2016 [cit. 2017-02-03]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/80356-co-jsou-urokove-sazby>

PLCHOVÁ, Božena. Česká republika a EU: ekonomika-měna-hospodářská politika. Praha: Kriegl, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.

SAMUELSON, Paul, NORDHAUS, William. Ekonomie. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2007. 775 stran. ISBN 978-80-205-0590-3.

SIPKO, Juraj. Európská menová únia euro. Bratislava : Elita, 1999. 432 s. ISBN 80-8044-061-1.

STATISTISCHES BUNDESAMT. Nationaleco [online]. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/NationalEconomyEnvironment/NationalEconomyEnvironment.html>

ŠVARCOVÁ, Jana a kol., Ekonomie – stručný přehled, Zlín: CEED, 2004. 295 stran. ISBN 80-902552-9-9.

ŠVARCOVÁ, Jena. Ekonomie stručně a přehledně. Cenová hladina a indexy [online]. 2013 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/makroekonomie/55-1_indexy.htm

ZAVEDENÍ EURA V ČR. MF. Záchrané mechanismy [online]. 2013 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/zachranne-mechanismy>

ZOPPÉ, Alice. Fakta a čísla o Evropské unii. Makroekonomický dohled [online]. 2013, č. 3 [cit. 2016-12-03]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_4.2.2.pdf